

МОЈИХ ДРУГИХ 20

РАДЕ МИЛОСАВЉЕВИЋ

ГОДИНА

Живой њише...

GAMBIT

Раде Милосављевић

МОЈИХ ДРУГИХ ДВАДЕСЕТ ГОДИНА
ЖИВОТ ПИШЕ...

Књигу посвећујем Бају Цаковићу, пријатељу и колеги који није више са нама а главни је „кривац“ што је до ње уопште дошло, инсистирајући да текстове које сам објављивао после одласка из редакције Радио Светозарева и Новој Биша треба да учиним доступним на једном месту, као сведоке шренушака у којима живимо од 1990. године.

Раде Милосављевић
МОЈИХ ДРУГИХ ДВАДЕСЕТ ГОДИНА
ЖИВОТ ПИШЕ

Издавач

Издавачка кућа „ГАМБИТ“ Јагодина

Уредник

Александар Аврамовић

Лектор

Љубица Јовановић

Дизајн корица и технички уредник

Зоран Јевремовић

Штампа

Топаловић Ваљево

Тираж

300 примерака

ISBN 978-86-7624-062-3

Јагодина, 2018/7527.

Када сам 1990. године отишао из српског и југословенског новинарства, пре свега радијског, нисам одлучио да престанем да пишем, већ да бележим живот око себе онако како се догађаји намећу. Распад државе, велике државе у којој сам рођен, и живот у иностранству наметали су теме ...

Избором текстова за ову књигу имао сам намеру да овековечим догађаје и време али и да оставим, на једном месту, записе тренутака. Форме су различите: есеји, репортаже, коментари, осврти, приче... До границе између књижевности и блиских новинарских жанрова, а и преко ње...

Осећам и потребу да истакнем да поједине текстове са дистанце од двадесет и више година треба гледати из угла времена када су настајали. Накнадна памет и мењање историје о некоме и нечему нити је препоручљиво, нити је могуће. Најчешће бих и данас писао исто, природно је, допуњено новим сазнањима.

Наслови су сложени хронолошки, онако како су настајали, са изузетком уводног („Куда идемо или, када будете ово читали, докле смо стигли“), који је истргнут, готово из средине овог времеплова, јер он на најбољи начин одсликава „турбуленције“ времена пре и после бомбардовања Србије, 1999. године. Можда и узрочно-последичне токове од 1992. до ових дана, али, нећу много погрешити ако кажем - и од Првог српског устанка (1804), па и много раније. Јер, Балкан је бескрајна вртешка од „Винче“ до данас.

Аутор

ИСТИНА ЈЕ ИЗА БРЕГА

Рукопис ове књиге добио сам док сам читао и преслушавао казивања на бројним промоцијама књиге нашег колеге Драгослава Симића, вишедеценијског репортера Радио-Београда: „Гласом писана историја“. Ово дело је сачињено од прича четрдесетак истакнутих историјских личности двадесетог века, које представљају делић богатства Симићевог фоно-архива сачињеног од више од хиљаду документарних радијских репортажа. Бројни ауторитети - критичари, научници, новинари и уметници, су још једном потврдили да је књига – краљица медија, вечни чувар истине, вредности и осећања. Симићеви аудио-јунаци су у књизи добили нову снагу, лепоту и ореол вечности.

Исто се збива и са јунацима новинских, телевизијских и интернетских јунака из актуелног времена нових медија. Највредније међу њима ће дочекати и удомити њено величанство – КЊИГА, као катализатор и верификатор вредности и занимљивости. Када се овоме дода и да ти садржаји постају користан, и поуздан, историјски извор, „значајна допуна тумачења прошлости“, онда слика постаје потпуна. Ово, поводом Симићеве књиге, језгровито потврђује наш истакнути историчар, академик Љубодраг Димић: „Без трагова прошлости које остављају учесници и сведоци догађаја, они који их накнадно тумаче нису у могућности

Књиге овог типа су понекад антологијске, када приређивачи начине избор највреднијих остварења истакнутих новинара, али су најчешће, као ова пред вама, ауторски избор, спектар текстова омеђен неким временским одредницама.

Раде Милосављевић се није определио за својих првих двадесет година професионалне новинарске каријере, када је као спикер, репортер, уредник и директор оставио замашно и упечатљиво дело у матичним медијима: Радио-Светозарево (Јагодина), и „Нови пут“, као и у програмима Радија и Телевизије Београд и у другим електронским и штампаним медијима. А могао је. И имао шта. То могу да тврдим и као колега, и као уредник, и као непристрасни, али искрени пријатељ.

Из мозаика сећања издвојићу камичак коме, ево, има нешто више од 46 година. Наиме, у јулу 1972. године заједно смо, трошећи двадесет другу годину живота, донели Радио-Светозареву историјску прву награду за документарну репортажу у конкуренцији свих радио-станица Србије. (Каснијих деценија у наш Радио стигло је на десетине награда за стваралаштво и он (Радио) је био признат као расадник најбољих стваралаца.)

Професионално је вредно нагласити да је жири слушао такмичарске радове заједно са слушаоцима, у живом програму од 7 до 12 часова. Највреднији детаљ у мом сећању је тренутак када је председник жирија, никад достигнути новинарски великан Радивоје Марковић изговорио наслов: „Родитељи храбрости“ и наша победничка имена. Нека остане записано и то да су јунаци наше репортаже били поносни и храбри родитељи народног хероја „Раде Миљковић“, чије име носи (и моја) основна школа у Јагодини.

У име овог дивног детаља из далеке прошлости, разумео сам одлуку Аутора да се определи за „других двадесет година“, када га је живот извео из професионалног новинарства и одвео у нове, далеке просторе и послове, у страну земљу и међу стране људе. Тај исти живот је, уз примарну, често мучну, егзистенцијалну борбу, имао и заповест душе – да пише. И то стварно. Сневање се подразумевало.

Главнина тог напорног рада је већ у књигама, нарочито оној капиталној: „Радовањци од Винче до Ресаве“ (Народна библиотека „Ресавска школа“, Деспотовац, 2015). Написах: капиталној и то образлажем макар једном сигурном карактеристиком: већ је и биће незаобилазан извор за истраживаче турбулентних токова у Ресави и Србији минулих векова. У основи, реч је о родослову предака, али и антропогеографској студији, која, на око 350 страница, нуди богату грађу, али и занимљиве приче, проткане искреном љубављу.

Љубав је у главној улози и у књизи песама и прозе: „И опет љубав“ („Гамбит“, Јагодина). Макар по атмосфери, подсећа на великане поезије: Превера, Лорку, Јесењина и Брану Петровића, који су Писцу сигурно у срцу.

Поводом Радетових „других двадесет година“ присетио сам се древног египатског записа: „Књига је вреднија од свих споменика украшених сликама, рељефом и дуборезом, јер она сама гради споменике у срцу оног ко је чита.“

Приче, које следе, ће, сигуран сам, поштовани читаоци, испунити ваша срца и оплеменити ваше мисли. А истраживачи збивања и појава на крвавом крају двадесетог и орканско-преварантском почетку двадесет првог века имаће извор да веродостојно, како рече академик Димић, „реконструишу прошлост и о њој изричу рационалне судове“.

Аутор показује колико се жустро и храбро борио за свој народ и отаџбину, јединим оружјем које је имао – зналачки исписаним речима. У непријатељском окружењу, као припадник народа „убица и балканских примитиваца“, деловао је одлучно. Полемисао је са највећим ауторитетима француске и швајцарске медијске елите, побијао заблуде и стереотипе, доказивао оно што ће се тек много година касније разазнати као истина – да је, у основи, на делу била борба за преуређење света по мери најмоћније силе и њених трабаната. О недужном народу, на чију заштиту су се позивали власници (креатори) „истине“, „бринули“ су паметним бомбама са безбедне удаљености.

Истовремено, Аутор је исказивао велику љубав према изданцима тог истог народа из његовог завичаја који су били признати у истом страном окружењу, било да су били истакнути музичари или фудбалски ентузијаста. Они су, као и хиљаде њихових сународника, свакодневно доказивали да су „свет“, баш као и Тесла или Пупин из америчког спота 2018. (Али, нећу овде о споту и његовом значењу. О томе ће будуће време.)

Аутор је био одлучан у свом деловању и сигурно је уградио бар зрнце песка у дугорочни и неизвесни пут ка разбијању контроверзи неправедног света злочиногеног глобализма. За илустрацију Радетове одлучности и уверености у ставове које заступа, навешћу његове речи изговорене на једној од промоција књиге: „Радовањци...“: „Књига указује на лажи у историји, по којој смо учили да смо на Балкан дошли као „дивље хорде и неписмени“, а да притом нико није поставио питање о цивилизацијама Винче, Лепенског вира...и шта се са њима десило. Наравно, садржи и моје ДНК резултате који доказују везу са претходним цивилизацијама». (Наслов овог предговора сам позајмио из узбудљивог текста о овој теми.)

Овде сам дужан да напоменем да је Аутор једнако одлучан и јасан и у ставовима о нама „данас и овде“. И када се не слажете са њим, морате поштовати јасноћу и позорност за чињење ради доброг, а у име и зарад Човека и јавног интереса.

Посебну вредност ове књиге чине текстови-споменици, по већ цитираним староегипатском запису. Реч је о достојном сећању за вечност на почивше сјајне уметнике, новинаре и спортисте из Поморавља, чија су дела већ увелико део српске културне баштине. То су незаобилазни прилози за културну и спортску историју Поморавља и Србије.

Истанчани репортерски нерв, приче близу литературе, наћи ћемо у троделној сторији о Божи Кемешу од девет и нешто деценија из Грабовца и Европе. Овај животопис обилује занимљивостима и анегдотама, али и исто-

ријским фактима и културном прегалаштву за будућност. Није изостала ни неизбежна хармоника.

И кад већ помињем овај инструмент, на наредним страницама наћи ћете и бал и маскенбал, и ловачке забаве, и винограде, и најбоља вина, и праве љубавне авантуре, и циркус, и нешто стихова, да се зачини „других двадесет година“...

Тако је постала ова књига, која ће се, сигурно, наћи и на полици старе библиотеке у Дубокој, селу где је сахрањен Радетов отац. Она (књига) тамо (у Дубокој), као нада, последња умире, пише Аутор.

Додаћу и речи Песника: «Књига није храна, али је посланица!» (Тин Ујевић)

Ова има још једну предност: може се читати од било ког наслова. И, сигурно је, узећете и следећи слаткиш.

У Београду, 21/22.11.2018.

Александар Аврамовић

НА БАЛКАНУ СЕ ПОТПАЉ ТРЕЋИ СВЕТСКИ РАТ

Поводом нове ескадриле смрти која је из Амери-
ке прошлог викенда полетела ка Балкану наш
колега Р. Милосављевић је у име својих десе-
таких пријатеља наших земљака, из Лозане по-
слао с француском листу „Фига-
ро“ друге колоне, и швајцарском
„24 реви“ (нашао ни једну лепу
та државу (читалаа) о Ср-
кал (намењена,

6. СТРАНА ● 28. АПРИЛ 1999

ПИСМО НЕПОЗНАТОМ ПРИЈАТЕЉУ

Господине Леузингер,
Ек данас, 5. априла, читам Ваш текст под насловом „Свињске главе“. Од када сте га објавили про-шло је више од месец дана. Међувремену много тога ста-пашног се догодило на Бал-кану. Знам да делите моје
Потпуно замењене. Избеглице су у сваком да сеје бомбе сви заобилазе, лектуалци, сем часни-
страшна стварност, патња да га поставе. Инте-така ћуте, па стављају

НОВИ
ЗАПАДНИ
КУ
Б

УГОВОР БЕРНАРДУ БРИДЕЛУ, УРЕДНИКУ
УНУТРАШЊО-ПОЛИТИЧКЕ РУБРИКЕ
„24 ЧАСА”, НАЈТИРАЖНИЈЕГ ЛИСТА НА
ФРАНЦУСКОМ ЈЕЗИКУ У ШВАЈЦАРСКОЈ
ПОВОДОМ ТЕКСТА „ШВАЈЦАРСКА НЕМА ДРУГ
ИЗБОР ДО БЕРНАРДУ БРИДЕЛУ

РАДЕ МИЛОСАВЉЕВИЋ

ИСТИНА ЈЕ МРТВА,
АЛИ ЋЕ ВАС КРСНУТИ

МОЈИХ ДРУГИХ ДВАДЕСЕТ ГОДИНА

ЖИВОТ ПИШЕ...

Сваки рат је страшно
ки егзоду
али је још
тренутку када хиљаде људи
ти, убијати истину, служити се
нечасним стварима, лагати...
посебно ако неко има храбр
сти да себе назива новинар
А чињенице су
тапта увече 19

ПУТ
СВЕТ ЈЕ ИЗМАНИПУЛИСАН, ПА И ПОРЕД ТОГА ЧУЈУ СЕ ГЛАСОВИ
ДА ИДЕМО, ИЛИ, К
УДЕТЕ ОВО ЧИТАЛИ
СТИГЛИ

2018 | 7527.

A Washington, l'OTAN a oscillé entre un front uni et les tensions

Au terme de trois jours de sommet, la stratégie de l'organisation est restée la même. Le projet de blocus maritime divise les Alliés. La Suisse offre ses bons services.

Pour le final du sommet à Washington marquant le 50e anniversaire de l'organisation, l'OTAN a voulu donner l'image d'une Alliance atlantique élargie, solidaire et surtout déterminée à vaincre Milosevic. Vingt-trois pays du Conseil de partenariat euro-at-

lantiques qu'à se dire convaincus que les frappes aériennes intensifiées finiront par l'emporter. «Mais il faut de la patience», a déclaré le président des Etats-Unis, alors que sa cote s'effrite dans l'opinion américaine.

Action restreinte

Avant de rejoindre la réunion des 42 chefs d'Etat de l'OTAN et du Conseil de partenariat euro-atlantique, les conseillers fédéraux Ogi et Cotti ont rappelé que la Suisse était prête à tout moment à apporter sa contribution de médiateur. Le sommet de Washington constitue une «occasion unique de rencontrer tous nos partenaires», ont-ils déclaré. Mais à ce stade du conflit, la Suisse ne peut agir que sur le plan humanitaire.

Neutralité oblige, les conseillers fédéraux n'ont pas commenté les opérations de l'OTAN. Adolp Ogi a cependant exprimé ses craintes que la présence massive de troupes atlantiques en Albanie rende difficile l'aide humanitaire suisse dans ce pays. «Est-ce que la neutralité nous permet d'interdire le survol par les avions alliés et en même temps de travailler avec eux sur le terrain?» s'interroge le ministre de la Défense. Quant à la question des implications de l'embargo pétrolier pour la Suisse, elle sera discutée lors de la prochaine séance du Conseil fédéral.

Vendredi, dans leur déclaration sur le Kosovo, les dix-neuf, unanimes, ont décidé d'un blocus sur le pétrole à destination de la You-

Tony Blair, Jacques Chirac, Bill Clinton et Javier Solana au quatuor des hommes forts de l'OTAN.

cette zone n'a pas exclu de recourir à la force en cas de besoin, y compris contre des pétroliers russes s'il le faut.

Moscou a rétorqué qu'il ne céderait pas ses livraisons. «Selon le droit international, il s'agit d'un acte de guerre», a prévenu de son côté Jacques Chirac face à d'éventuels arraisonnements de navires de pays tiers. La Grèce, la Hongrie mais aussi l'Allemagne ont montré des réticences à soutenir le blocus. Confronté à une tension montante, l'administration américaine a affirmé que tout sera fait pour éviter une confrontation maritime.

Paradoxe

La question de l'embargo rappelle deux évidences. 1. L'Alliance reste fragile dès que les moyens d'action envisagés vont au-delà des frappes aériennes. 2. L'embargo est aussi symptomatique des risques d'élargissement du conflit. Washington et ses Alliés développent face à la Russie une politique paradoxale. D'un côté, ils ont souligné à plusieurs reprises le rôle essentiel de médiateur joué par la Russie, remerciant Moscou pour ses efforts, même si jusqu'ici ils n'ont pas été fructueux. Les Alliés reconnaissent implicitement que la Russie est un partenaire incontournable pour trouver une solution à la crise. De l'autre côté, ils sont prêts à agir contre des navires russes et donc de se passer de la Russie comme médiateur.

P. R. □

WASHINGTON
Pierre RUETSCHI

lantique, dont la Suisse, ont été invités hier à rejoindre les dix-neuf autour de la table. Plus tôt, les représentants de l'Alliance ont rencontré les pays voisins du Kosovo et de la Yougoslavie les assurant de leur soutien face au «dictateur serbe». Mais cette image d'un front uni n'a pas résisté aux tensions au sein d'une Alliance qui mène la première guerre de son existence. La question d'un blocus pétrolier contre Belgrade a creusé les divergences, notamment entre Européens et Américains. Et le débat sur un éventuel déploiement terrestre fut étouffé de peur de briser l'Alliance.

Au cours de ce week-end, Milosevic a été mille fois mis en garde. La détermination alliée est sans faille. Mais les moyens engagés demeurent incapables à remplir leur objectif premier, soit le retour en toute sécurité des réfugiés au Kosovo et le retrait des forces serbes. Dans ces conditions, il ne restait plus à Bill Clinton et ses parte-

goslavie. Mais les divergences sur la façon de le mettre en œuvre ont presque aussitôt éclaté. D'un côté, les Etats-Unis sont partisans du recours à la force si nécessaire contre les navires qui tenteraient d'approvisionner Belgrade. Bill Clinton a estimé aberrant de ris-

quer la vie de pilotes alliés pour détruire les capacités de raffinage de Belgrade si en parallèle l'approvisionnement en pétrole se poursuit via les ports du Monténégro. Washington, s'appuyant sur un droit de «recherche et de visite» des navires suspects dans

Швајцарски дневни лист "24 часа" (26.4.1999), са састанка врха НАТО
љакша одржаној у Вашингтону: НАТО балансирао између јединствене
фронте и приписивања

ЗАПАДНИ СВЕТ ЈЕ ИЗМАНИПУЛИСАН
ПА И ПОРЕД ТОГА ЧУЈУ СЕ ГЛАСОВИ РАЗУМА

КУДА ИДЕМО ИЛИ, КАДА БУДЕТЕ ОВО ЧИТАЛИ, ДОКЛЕ СМО СТИГЛИ?

Погажен је Устав Француске, Уговор Севернозападне алијансе, Повеља УН, али сила иде даље, у суноврат у који ће повући цео свет или, једном заувек, нестати

Демократски Запад је на врхунцу своје моћи и полако, уништавајући свету српску земљу, тоне у суноврат, повлачећи или запретивши да повуче целу планету за собом. Ово је мисао која не силази с ума ником нормалном на Западу који, у оном званичном делу, ових дана, као што и приличи школи насиља, хистерише - Милошевић мора бити уништен, он је „опасност“ за америчку демократију, за Корзику, за Баскијце, за Ирску, он је... Хистеришу на свим телевизијама Француске, Немачке, Енглеске и Америке, док на осталим, сходно раштимованом хору, покушавају да их прате. За мање од недељу дана, председник Француске Жак Ширак је два пута, у ударним терминима свих телевизија, са маском тобоже забринутог хуманитарца, предочавао нацији сву опасност од Милошевића, кога треба потпуно уништити. Његов лакеј, председник владе Лајонел Жоспен, није заостајао. О истуреном одељењу америчких слуга у Великој Британији не треба ни трошити речи. Фрустрираним Немцима такође. Да није истина оно што се догађа, човек би помислио појавила се сотона на земљи у лику троглаве аждаје (Кук, Робсон, Блер). О прекоокеанцима све најбоље, или су они већ мртви, или ја не знам да мерим време. Њихове љуштуре које ходају земљом су сотонске слике које ће се као и што приличи људождерима на крају међусобно појести.

Ко командује светом?

Једина велика истина, одавно присутна на Западу, је: дај чопору да једе и он ће бити миран. Притиснут свакодневицом у којој треба преживети и дочекати сутрашњи дан без да те избаци на улицу, или заувек убаце у моћне машине као дужника из којих само мртав можеш изаћи, западни обичан

човек, одавно без снаге да се насмеје, склон дволичности, али и понизности, подмукао, али и подао, на први знак моћне пропагандне машине, ево га у борби против „неправде“, неправде коју у видео играма цртају негде тамо преко океана. Шанса за типове као што су Хавијер Солана, Ема Бонито, Кофи Анан да искажу понизност и захвалност што могу да буду целати, или им се бар тако чини.

Има ли, ипак, неко разуман? Иако је сценарио исти као 1914. или 1939. одговор је, више него сигурно, има. Има, чује се глас разума, али премало да се заустави ратна машинерија увређених, посрамљених, једном речи фрустрираних хијена спремних на уништење целог једног народа, целе планете да би само било како су замислили. Али, кренимо редом.

КАДИЈА ТЕ ТУЖИ, КАДИЈА ТИ СУДИ

Швајцарски недељник Лебдо (l'Hebdo) из пера коментатора Пјера Лојзингера у броју од 25. фебруара, дакле месец дана пре почетка бомбардовања, у тексту под насловом „Свињске главе“ иронично коментарише текст француског Монда и злокобно предсказује садашњост: „Јуче Курди, данас центар света Рамбује. Не прича се ништа друго до смрвити бомбама из Б52 сиромашне типове који мисле да су дошли да преговарају. Хвала ти боже, право је еволуирало. Договори се данас постижу са колтом на слепоочници. Певајмо, наравно, али пазите, кривац није онај ко упире оружје, већ онај који извргава руглу неотесаност тужитеља на свој специфичан, директан начин. Господин Милошевић је, дакле, газда - певац. То није потпуно тако за мене“, каже даље Лојзингер, „али цео свет тако каже“.

„Дакле, нису више Курди, већ Срби о којима желим да причам. Лудост. О њима се не може причати. Видите господина Милошевића у очима карикатуристе француског - „Монда“, он има свињску главу, каже Лојзингер, и додаје – Монд (Le Monde) сасвим сигурно није расистички лист, али, ако се добро сећам и сви Срби имају по карикатуристи Плантију свињске главе, дакле, они су сви свиње. Затим, они нису само свиње, већ и окупатори на Косову. На тој истој земљи на којој суверенитет Србији нико у свету није оспорио,“ каже Лојзингер и пита, „како се то може бити окупатор на својој рођеној земљи. Али, тако кажу, тако и пишу. То, замислите, драги моји читаоци, дође му као Шпанци окупатори у Баскији, Енглези у Ирској где такође деценијама има политичког препуцавања, али они нису свиње, они немају свињске главе. Срби јесу. Зашто?“

Уместо конкретног одговора, Пјер Лојзингер каже: „Не гледајте и не слушајте наше медије. На сто информација или слика деведесет девет нам казује о грешкама Срба, што „не може бити ништа друго но истина“.

Косовски Албанци су, наспрот, „добри“ терористи. Американци нам то кажу. Треба их замислити. Погледајте Курде. Кад нападају Ирак, они су бриљантни герилци, напротив, Турску, они су комунистички бандити... Тако кажу Американци”.

„Хвала снегу што је покрио мој „погрешан“ револт. За мене Срби, због невероватног наталитета међу косовским Албанцима, морају против њих да изврше најподмуклији притисак. Хоћу рећи, да би затим једна медијска супа, добро закувана, направила коктел европског страха од избеглица. Уз одлучност Америке да покори Србе, створило би се стање које ми не бисмо желели ни зашта на свету међу нама”.

„Лудост. Још увек се суптилно „форсира“ мир са револвером на слепочници”, каже на крају свог коментара Пјер Лојзингер.

То је било још 25. фебруара, а у жеку натовске офанзиве, 30. марта, француски историчар Доминик Венер у „Фигароу” поставља питање: ко влада светом и одмах, у поднаслову, за циничне америчке стратегије каже - ова операција ће исфорсирати мало више европске земље да сачувају сопствени осећај независности.

За овог историчара нема дилеме већ у првом пасусу: „То што је почело прошле среде није споредна историјска епизода. Тог дана, из чиста мира, под изговором различитих језичких вештина, Сједињене Америчке Државе отпочеле су агресију на једну суверену европску државу, Југославију, интервенишући без овлашћења и без и једног разлога, са изговором заштите својих спољних интереса”.

„То је на жалост врло забрињавајуће, јер страшна логика Америчанаца је логика једне велике снаге, то је застрашујући преседан који никада до сада није постојао, али који уједињену Европу приморава да свира како амерички гизда тражи”, и додаје, „да десетине година после Првог светског рата у свом есеју „Револт маса” Ортега Гасет је разумео шта нас додирује. Рачунајући да је свет увек био диригован од доминантне снаге, поставио је питање - ко данас командује светом”.

„Одговор је био”, каже даље Венер, „да Европа већ тада није командовала и да ће други да командују у њено име и на њеном тлу. У овим данима патње и срама меримо ефекте. Знамо ли, барем, шта је Косово: игра партије шаха где је хуманост само маска перфидности? Да, сигурно знамо да је Косово било колевка Србије, знамо да је ова божја земља за време Косовске битке (28. јуна 1389), у пољима црвеним од крви хришћанских коњаника, била побеђена од Турака, изгубивши своју слободу. Пет векова Срби су, не изгубивши свој дух, били под Отоманском империјом у дугом

супротстављању исламу што је материјализовала армија муслиманских Албанаца. За све то време, православна Србија је сачувала свој идентитет. Ми, Французи, који до сада нисмо у нашој историји ништа овако доживели, не можемо ни замислити снагу осећаја рођених у једној таквој невољи. Натерајмо себе да барем разумемо, а не да делимо „правду”.

Доминик Венер даље пише о америчким калкулацијама и наглашава - „нека Европљани пазе на врло тешку кризу направљену од историје коју сачињавају само конфликти, нек натерају себе да фаворизују миран излаз са свим могућностима дипломатије, јер би то једино било право. Али, како ова криза дотиче Американце? Одговор је врло јасан: интервенција на Косову доноси много користи циничним стратезима. Ова операција у којој су европске земље инфериорне набиће још више у земљу њихов осећај непостојања и зависности”.

На крају Венер каже: „Знамо шта се десило. Такође, дани који следе биће за Србе дани туге, жалости и горчине. А што се тиче Европљана, ако осећају срамоту, желимо им барем да не остану неми. То би значило да Срби виде да слободна срца у Европи се не клањају и да се осећају солидарним у несрећи која их сналази”.

Тако је писао Доминик Венер у Фигароу, 30. марта, а недељу дана касније у истом листу Мишел Масне, државни саветник Француске, објављује текст под насловом „Бесправни рат”. Већ у поднаслову он каже: „Устав Француске, Уговор Атланског савеза, Повеља УН су погажени”...

„Председник Републике Жак Ширак је осетио потребу да о агресији на Југославију обавести Французе из Берлина, где је означен њен почетак. По њему је то само значило: добро спровести једну војну операцију. Овај говор изречен на страном тлу био је говор који је означио почетак трагедије и ратну авантуру. Ко ће да поверује да се окупља 600 авиона да би „средили стање на малој територији која је контролисана од једног деспота?” И када један амерички генерал прецизира да ће крај операције бити после уништења свих српских снага, он дефинише нешто што се од Клаушвица до данас зове рат. Овај рат је отпочет са флагрантним кршењем свих форми права: члан 35. Устава Француске који каже да објава рата мора да буде одобрена од парламента, али он није био ни консултован, чиме је овај члан био прекршен; параграфи 1-7 Атланског савеза обавезују савезнике да међусобне разлике не решавају ратом, једино, ако су нападнути. Атлантски уговор је у случају Балкана, дакле, такође прекршен. Повеља УН обавезује да Савет безбедности заседа пре сваког војног напада. Савет безбедности није заседао. Повеља УН је прекршена”...

„Али, чињеница је да овај рат служи само интересима Америке“, каже даље господин Масне. „Ако је рат на Блиском истоку за диригенте из Вашингтона био прилика да се увуку под кожу краљевима „црног злата“, који је интерес у овом“?

„Американци, инфилтрирани на Блиском истоку, преговарају са Азијом, раније под утицајем СССР-а, одакле диригују конфликтом, врло реалним, који Европу супротставља Србији захваљујући, пре свега, информативним манипулацијама СНН-а и његовим пратиоцима“.

Мишел Масне на крају свог чланка каже да ће Французи тражити рачуне. „Ако колонијална експедиција диригована Клинтонем и Жоспенем не доноси никакав интерес Французима, треба се упитати да ли на терену има каквих шанси за успех. А тај терен је терен насиља у име хуманости. Већ неуспех ваздушног рата призива код албанских фанатика констатацију пропасти. Ови напади који су били њихове жеље служили су само да испразне регион и дуплирају тероризам што су и сами признали. Такође, они од својих западних пријатеља траже улаз копнених снага да би институционализовали независност Косова“.

„Французи помало мрзе своје политичаре. Они откривају тек за време драме на Балкану велику манипулацију која их је, без да су били консултациони, увела у рат. Али Французи нису спремни да забораве и колико сутра тражиће полагање рачуна“.

Ето, тако пишу људи који покушавају да разумеју шта се збива на Балкану, људи који можда не воле Србе или барем не сви, али који мрзе неправду, који знају историју, који имају достојанство...

А, истина? Истина ће кад-тад победити. Све што је више силују, попут СНН-а, ТФ1 и ТФ2, ББС-а и других, све више избија на видело. Срби су ионако народ који има дугачко памћење.

ЈОШ ЈЕДАН НАШ ИЗДАВАЧКИ ПОДУХВАТ У ШВАЈЦАРСКОЈ

О КОСОВУ НА НЕМАЧКОМ

Књигу о Косову штампали су „L'âge d'Homme“ („Доба човека“) и Српска православна црква у Цириху. Половина тиража већ уручена претплатницима.

Хоће ли Швајцарци који говоре немачки боље разумети Србију и Космет у оквиру ње, више не зависи само од (не)разумевања нашег језика, или од оваквих или онаквих писама које наши људи упућују на разне адресе у овој алпској земљи.

У сарадњи издавачке куће „Доба човека“ (L'âge d'Homme) из Лозане, чији је власник наш човек, Владимир Димитријевић, и Српске православне цркве у Цириху из штампе је изашла „Књига о Косову“, академичка Димитрија Богдановића, на немачком језику. Превела ју је Брижит Симић. Књига је стандардног формата, на 433 стране, и за швајцарске прилике није превише скупа, 45 франака.

Предговор за ову књигу написао је протојереј Драшко Тодоровић који најпре предочава читаоцу да се ради о писцу који је један од најбољих познавалаца византијске историје, што самим тим говори да је реч о књизи која обрађује косовско питање од раног средњег века до данашњих дана. Писана је језиком који није оптерећен дневно-политичким потребама што омогућава непристрасном читаоцу да боље разуме садашње српско-албанске односе.

Књига о Косову штампана је у две хиљаде примерака и половина тиража је већ уручена претплатницима. До краја ове године, како су нам рекли у овој издавачкој кући, из штампе треба да се појави и издање на француском језику у преводу Дејана Бабића.

СИМПОЗИЈУМ О СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ

У француском граду Бордоу у току је петодневни симпозијум о српској књижевности. Организатор је Универзитетски центар из овог града, а иницијатива је потекла од професора славистике и поштовалаца српске књижевности. Циљ је, како су нам рекли, да се у ово време разарања и убијања свега што је српско, свету а посебно француској јавности, покаже да Срби нису ратнички народ, напротив, народ са дугом културном и књижевном традицијом непроцењиве вредности у светским размерама.

Међу учесницима симпозијума, поред француских књижевних и научних имена, су и Добрица Ћосић, који је позван као највећи живи српски писац, и Владимир Димитријевић и Слободан Деспот из издавачке куће „Доба човека“ („L'âge d'Homme“) из Лозане која је на француском језику и штампала Ћосићева дела. Управо у последњих годину дана пред читалачком публиком на француском језику појавила су се капитална дела нашег књижевника: „Време смрти“ у два тома и такође двотомно издање „Верника“, „Грешника“, и „Отпадника“ под заједничким именом „Време зла“.

Симпозијум о српској књижевности, и посебно о српском „рату и миру“, који ових дана привлачи изузетну пажњу књижевних критичара француског говорног подручја, трајаће до 17. маја.

ВЕЛИКА ХУМАНИТАРНА АКЦИЈА СРБА ИЗ ПОСАВИНЕ ЗАПОСЛЕНИХ У НЕМАЧКОЈ, ШВАЈЦАРСКОЈ И ФРАНЦУСКОЈ

БОЛНИЦА ЗА ДОЊУ ДУБИЦУ

Чланови завичајног клуба који окупља мештане Доње Дубице и Новог Града у општини Оџак, на привременом раду у Швајцарској, Немачкој и Француској, прикупили су пун шлепер од 23 тоне носивости медицинске опреме, лекова, разних медицинских помагала и одеће за свој завичај. Опрема је утоварена у Туну код Берна а у понедељак креће пут Посавине.

Практично цела једна болница, уколико ратне прилике дозволе, требало би да буде инсталирана у Доњој Дубици. Опрема у којој је рентген апарат, један апарат за хемодијализу, два ЕКГ апарата (двоканални и шестоканални), затим једна лабораторија и комплетна зубна ординација са две зубарске опреме и друго, поклон је швајцарске болнице у Ајнзиделну (Einsiedeln) и хуманитарне организације Интернационални послови (НАОВ International), којој за све ово треба да се уплати симболичних две хиљаде франака. Истовремено, мештани ова два села, Доње Дубице и Новог Града, који су се до избијања рата лечили у Дому здравља у Оџаку, прикупили су и двадесет хиљада франака, реч је о само 143 фамилије колико их је у помениуте три земље. Од ове суме купили су неопходне лекове, разне антибиотике, три хиљаде шприцева и троја инвалидска колица намењена младићима који се од задобијених рана опорављају на ВМА у Београду.

Целу ову причу забележили смо у разговору са Марком (презиме не спомињемо из оправданих разлога јер, како сам каже, једва би чекали да се освете ближој и даљој родбини у Посавини). Он ће лично сносити трошкове транспорта до Београда, а уколико буде потребно и до родног краја. Такође нас је замолио да објавимо да је ово тек почетак и да ће, иако их је из тог дела бивше Југославије овде на западу мало, помоћи онолико колико буде потребно да се преживи хрватска окупација.

У време разговора (четвртак пре подне) управо му је јављено да је претходног дана у Доњој Дубици спаљено 36 кућа, што га је тешко погодило, али још више лажи које је претходног дана видео на ХТВ-у. Објављена је велика победа хрватске војске и заробљавање две хиљаде четника у том делу Посавине. Наш саговорник, међутим, каже: - „Напишите да није реч о две хиљаде четника, већ о четири хиљаде жена, деце и старца чија је судбина неизвесна“.

ЛЕКОВИ ЗА ЗАВИЧАЈ

Да није овог сулудог рата у Босни, порушених кућа и мостова, хиљаде рањених и избеглица, ми смо парама које нам је рат узео могли да саградимо болницу у Добоју, попут ових кантоналних овде у Швајцарској, каже наш саговорник Саво Савић који већ девет година живи и ради у Монтреу.

-И више, додаје, -и широке асфалтне путеве међу нашим селима. Овако, нас око пет стотина породица у целој Швајцарској, ево, сакупљамо међусобно за лекове. Само у овом месецу сакупили смо више од 40 хиљада франака од наших људи у Сан Галену, Цириху, Луцерну, Вевеју и Монтреу. А већ следеће недеље, рано ујутру, за Београд крећу два пуна камиона лекова и санитарског материјала намењена нашем завичају. Ако бог да, наставља наш саговорник, све то треба да стигне до крајњих одредишта: Осјечана, Осјечанске Чивчије, Бушлетића, Кожуха, Горње и Доње Копривне, Скиповца, Палежнице, Врњачке Требаве и Горњих Ријечана. Све су то села у добојској општини у којима се до сада није водио рат, али има много избеглица, а лекова нема.

Савић је пре неколико година у босанским врлетима у засеоку у којем је рођен, није упутно рећи име, сам својим парама изградио неколико километара пута да би могли аутомобилима до својих кућа. Паре, каже, не жали, али поново се враћа на тему колико је рат однео: - „Када после рата педантни хроничари буду израчунали, показаће се да смо тим парама могли, у оним границама, за кратко време да будемо Швајцарска“.

СЛАВИЈА КАО ФЕНИКС

Кад је спорт више од игре. Игра и резултати за душу и око.

Један фудбалски клуб у срцу Европе који претежно сачињавају Југословени који живе и раде у тој земљи покушава као Феникс да се издигне из пепела не би ли поново био успешан. Као пре рата на просторима бише Југославије.

Реч је о фудбалском клубу Славија у Лозани, у романској Швајцарској, који је такође био погођен свим оним што се збива на Балкану. Кажемо био, јер је на путу да врати стару славу.

Славија је пре овог рата у Југославији играла значајну улогу у швајцарском фудбалу. Основана је далеке 1969. године. Окупљала је углавном наше људе који живе и раде у овој алпској земљи, али и „странце“ – Шпанце, Португалце, Италијане и Швајцарце. Уочи самог рата борила се за улазак у Трећу лигу. Уместо тога доживела је, за кратко време, распад екипе, а затим и пад у Пету лигу.

РЕЗУЛТАТИ СВЕ ГОВОРЕ

Тек неколицина играча нису могла ништа, па је претило да остану само успомене на некадашњу (Југо)СЛАВИЈУ.

Срећом, до распада није дошло. Неколико ентузијаста, садашњих и бивших фудбалера, уз помоћ југо-привредника који овде живе и раде, прионуло је на посао. Ангажовали су на почетку ове сезоне некада познато име нашег фудбала, Македонца Златка Илиевског и резултати нису изостали. Славија ове јесени, као некада, од пет-шест пролетос, на тренинзима има и преко двадесет играча. Уз помоћ познатог стручњака учи се фудбалска азбука и уз срећан спој искуства оних који су остали граби ка Четвртој лиги.

У досадашњем току првенства побеђен је „Казард“ са 4:2, клуб који сачињавају Италијани, затим, извојеване су и победе против два клуба у којима играју претежно Португалци – „Лустијана“ са 3:1 и „Унионпортугезеа“ са 5:0. Побеђена је и „Дарданија“, комбинација Албанаца и Швајцараца, чак

са 10:0. Једина два кикса Славија је имала против „Еспањола“ (2:3) и домаће екипе „Вевеј 2“ (0:0). Ове две утакмице игране су на вештачкој трави у Вевеју на којој се играчи Славије никада нису добро сналазили.

ПРОТИВ ТУРАКА ЗА ТИТУЛУ

У време када будете читали овај чланак биће познат и резултат против екипе турских радника. Победник између Турака и Славије засећће на челну позицију и према свим проценама играће главну улогу до краја првенства. У Славији се надају да ће то бити они и да ће већ идуће сезоне јуришати на Трећу лигу. У то, уосталом, у клубу сви верују, од тренера Илиевског, техника Лусијана Сулигоја, иначе Словенца, па до двојице ветерана у екипи, 39-годишњака Нововића и Бешића и најмлађег Цвијана Крстића, седамнаестогодишњака. Поред поменутог ветерана Бешића у екипи је и његов брат Мирсад, најбољи стрелац првенства са 12 голова из шест утакмица.

Без обзира што се то по презименима може закључити, екипа се не дели по националностима, јер су они овде сви швајцарски радници који се једнако боре у дресу Славије. Хтели би, а нека тако и буде, да им нико не приписује кривицу за балкански сумрак. Они не живе од фудбала, али живе за фудбал.

ЛОЗАНА: УСПЕШАН СТАРТ НАШИХ ФУДБАЛЕРА

СЛАВИЈА КАО ФЕНИКС

• Кад је спорт више од игре • Игра и резултати за душу и око

ЛЕДАН фудбалски клуб у срцу Европе, који претежно савињавају Југословени који живе и раде у тој земљи, покушава као феникс да се издигне из пепела, него ли поново био устаник, као пре рата на просторима бивше Југославије.

Рат је о фудбалском клубу Славија у Лози, у романској Швајцарској који је такође био нагло изгубио својим тимом са живота на Балкану. Кажемо био, јер је на путу да врати стару славу.

Славија је, пре овог рата у Југославији, играла значајну улогу у Швајцарском фудбалу. Основана је далеке 1969. године. Окупљала је углавном наше људе који живе и раде у овој аспичкој земљи, али и „странце“ - Италијане, Португалце, Италијане и Швајцарце. Уочи самог рата борила се за улазак у Трећу лигу. Уместо тога, доживела је, за кратко време, распад екипе, а затим и пад у Пету лигу.

Резултати све говоре

Тек неколицина играча нису могла ништа, па је претходило да остану само успешне на некадашњу (Југо)СЛАВИЈУ.

Срећом, до ратца нисе дошло. Неколико ситуација, садашњих и бивших фудбалера, приликом је на полица који овде живе и уз помоћ југо-привреда, ангажовани су на почетку ове сезоне некада познати тиме наредног, Македонца Златка Илијеског, и фудбалера. Македонца Златка Илијеског, и резултати нису изостали. Славија ове јесени тренутно има по 22 играча. Уз помоћ познатог стручњака уни се фудбалска азбука поново окупљају они који су остали

Екипа Славије пре почетка прошлогешњег утакмице. Стоје са лева на десно: С.Крстић, Н.Нововић, Д.Крунић, Г.Мартић, Т.Кугић, В.Бешић, С.Петровић, Д.Ковачевић и Б.Франко. Чуче: С.Јевтић, М.Ракић, И.Јулија, Д.Ивањковић, М.Бешић (најбољи стрелац), У.Станојевић, С.Продановић и Д.Раиковић.

У досадашњем току првенства победени је „Казара“ са 4:2, клуб који савињавају Италијани, затим, извојевале су победе и против два клуба у којима играју претежно Португалци - „Лустрација“ са 3:1 и „Унионпортугеза“ са 5:1, победена је и „Дарварна“, чак са 10:0. Једина Албанца и Швајцарца, чак са 10:0. Једина Славија је имала против два кикса Славија је имала против два кикса „Еспањола“ (2:3) и „домаће“ екипе „Вевиј 2“ (0:0). Ове две утакмице игране су на плаћеном терену у Вевију на којем се играчи Славије никад нису добро сналазили.

Против Турака за титулу

У време када будете читали овај чланак биће познат и резултат против екипе турских радника. Победник између Турке и Славије засећће на челну позицију и према свим проценама играће главну улогу до краја првенства. У Славији се надају да ће то бити баш они и да ће већ идуће године јуришати као некадашњи тим у дресу Славије. Хтели би, а нека тако и буде, да им нико не приписује кривицу за балкански сумрак. Они не живе од фудбала, али живе за фудбал.

Бешића и најмлађег Цвијана Крстића (17 година).

Поред поменутог ветерана Бешића у екипи је и његов брат Мирсад, најбољи стрелац првенства са 12 голова из шест утакмица.

Без обзира што се то по презименима може закључити, екипа се не дели по националностима, јер су они овде сви швајцарски радници који се једнако боре у дресу Славије. Хтели би, а нека тако и буде, да им нико не приписује кривицу за балкански сумрак. Они не живе од фудбала, али живе за фудбал.

НАШИ У БЕЛОМ СВЕТУ

ПРОФЕСОРКА МИЛИЦА ИЗ ЋУПРИЈЕ

Некадашња ћупријска девојчица и ученица Школе за музичке таленте понела је у деветнаестој години диплому Конзерваторијума музике у Женеви. Пут у Америку и деди Милији у Ресави

Женева, јуна 1996. године

Милица Лазић, бивша ученица Школе за музичке таленте у Ћуприји, дипломирала је ових дана на Конзерваторијуму музике, одсеку виолине, у Женеви. Тако би гласила флеш вест о успеху једне поморавске девојке. Али, ако неко напусти своју земљу у четрнаестој, заврши пре тога, све заједно, седам година основне, средње и музичке школе у поменутој школи у Ћуприји и, практично, прескочи средњу школу, а затим, без знања језика, упише и у року заврши четири године Конзерваторијума, заслужује који ред више.

Прича о Милици почиње у Видовданској 49, недалеко од болнице у граду на обалама Велике Мораве. Рођена августа 1977, некако у време кад и школа коју ће касније похађати, као да је била предодређена за сва каснија збивања.

Мајка Светлана, медицинска сестра, је као и свака жена била стуб породице, али се отац Богомир, професор хармонике у другој музичкој школи у Ћуприји, „Душан Сковран“, изгледа, питао шта и куда даље са децом. Међутим, женино занимање, радила је на одељењу за хемодијализу бубрега, почетком осамдесетих одвело их је у Либију, где остају скоро четири и по године. Одмах по повратку све долази на своје место. Друго, односно прво дете у кући, син Драган, уписује кларинет, а мала Милица, четири године млађа, виолину у Школи за музичке таленте, у то време јединој те врсте на Балкану.

„ИГРАЧКА“ КОЈА ЖИВОТ ЗНАЧИ

Драган је као старији, наравно уз помоћ оца, знао да било која школа, а посебно свирање на једном инструменту, може научити уз много зноја.

Милица, међутим, виолина је била као играчка. Улица поред породичне куће и „крпице“, као и свако дете, су је више привлачили. Са децацима, којих је било више, играла је чак и фудбал. Требало је зато много труда да виолину схвати озбиљно. Таланат је таланат, али рад, уз упорност родитеља, створили су и љубав, тако да већ у деветој години живота, како и сама каже, није могла више да замисли дан без неколико сати свирања...

Судбина или нешто друго, почетком деведесете кофери се поново пакују. Најпре брат Драган, после шест година у Ђуприји, наставља средњу музичку школу „Станковић“ у Београду, а одмах затим и мајка Светлана пакује кофере пут Швајцарске. Одлази у мали зимски центар Цвајсимен, недалеко од Интерлакена, где наставља свој посао у једној од кантоналних болница. Малој Милице, сада већ ученици пете године музичке школе, као да се припрема ново путовање.

НАШИ У БЕЛОМ СВЕТУ – ЖЕНЕВА

Професорка Милица из Ђуприје

Некадашња ђупријска девојчица и ученица Школе за музичке таленте понела је у деветнаестој години диплому Конзерваторијума музике у Женеви. Пут за Америку на усавршавање и код деда Милице у Ресаву

Женева, јуна 1996.

Милица Лазих, бивша ученица Школе за музичке таленте у Ђуприји, дипломирала је ових дана на Конзерваторијуму музике, одсеку виолине, у Женеви. Тако би гласила флеш вест о успеху једне поморавске девојке. Али, ако неко напусти своју земљу у четрнаестој, завршивши пре тога, све заједно, седам година основне, средње и музичке школе у поменутој школи у Ђуприји и, практично, прескочивши средњу школу, без знања језика, упише и у року заврши четири године конзерваторијума, заслужује који ред више.

Прича о Милице почиње у Видовданској 49, недалеко од Болнице у граду на обалама Велике Мораве. Рођена августом

Милица Лазих са родитељима, оцем Бојомиrom и мајком Свешланом

Тако је и било. Отац Богомир, 1991. године, одлази за женом, а годину дана касније придружује им се и ћерка, без средње, али са завршеном Школом за музичке таленте. Тог лета, 1992. године седели смо у башти једног ресторана поред језера у Монтреу (туристичком али и центру многих светских музичких фестивала). Милица и њени родитељи само што су стигли из Женеве где су гледали услове за наставак Миличиног школовања. Овде, у крају где се говори француски, Милица, која тада није говорила ни један језик сем српског, и њени родитељи из „немачког“ дела Швајцарске, одлучивали су шта даље. Наравно, ако уопште положи пријемни у Женеву. И као да је у граду цвећа и музике пала права одлука.

НА ДИПЛОМСКОМ БАХ, МОЦАРТ, СЕН САНС, ФОРЕ

Пријемни на Конзерваторијуму у Женеву је за такав таленат као што је била Милица прошао без проблема. Милица се нашла у класи професорке Маргарите Пиге Каранфилове. На убрзаном курсу, за неколико месеци, савладала је француски, а потом све оно што се догађало следеће четири године спада у уобичајене приче. Све до јуна ове године. Родитељи су остали у Цвајсиму, брат Драган после Београда одлучује се за Музичку академију у Новом Саду, где је и сада, на одсеку кларинета, а Милица је ових јунских дана, најпре теорију, а затим и практични део положила и стекла звање професор музике, инструмент виолина и то са непуних деветнаест година..

Крхка, нежна плавуша, којој би човек тек сада дао четрнаест, петнаест година, само на први поглед изгледа тако. Рођена у августу, у знаку лава, са виолином у руци претвара се у лавицу музике: сигурна, самоуверена, најпре уз пратњу оргуља, затим соло и најзад уз клавир, приводи крају све дане посвећене једном циљу – да дипломира. У сали колеге и пријатељи и, наравно, родитељи. У комисији три професора, за оргуљама и клавиром такође професори. Она између њих. Рекло би се, у земљу да пропаднеш. Али, кад неко зна шта хоће, па макар имао само 18 година, успех не може да изостане. И тако је мала плавуша постала професорка Милица која је, само неколико дана касније, Моцарта, Баха, Сен Санса, Фореа које је имала на дипломском, наравно са тежим програмом, почела на приватном часу да преноси свом првом ученику. После малог предаха, док ово будете читали, Милица ће већ бити у Америци. Крајем јуна путује на шест недеља на усавршавање, у Гринсборо у Северној Каролини. Тамо ће са младим музичарима из целог света на фестивалу музике источних земаља (Eastern Music Festival), свирати камерну музику да би и практично осетила рад у

оркестру. Лично ју је позвао професор Шелдон Моргенстерн (Sheldon Morgenstern) који је и директор фестивала.

СЕКСТЕТ ЛАЗИЋА

Причу о Милице Лазич могле бисмо овде да завршимо једним: срећно професорка, али би она остала некако непотпуна без једног детаља. Написали смо да су у њеној кући осим мајке сви музичари. Међутим, Богомиров отац, а Миличин деда, Милија, рођени Ломничанин, недалеко од Деспотовца, сада житељ Свилајнца, је чувени саксофониста. Саксофониста је и Миличин стриц Момчило, док се други стриц Драган, као и Богомир, приволео хармоници. Секстет Лазича! Ко зна, можда једног дана! Јер, на питање шта даље, Милица одговара:

„Постдипломске студије свакако. Пре тога Америка, па мали предах, можда и код деде у Ресави. Знате, он често свира на свадбама, хтела бих да осетим и то музицирање, јер ми није страна ни наша народна, ни староградска музика“.

Е па, срећно Милице!

РАДОСТ ЗБОГ (ЈУ) ДИПЛОМЕ

У средњој Туристичко-техничкој школи у Берну, јединој образовној средњошколској установи наше земље у Швајцарској, прошле суботе дипломирали су 33 ученика и одмах прославила матурско вече. Од јесе-ни на студије?

Један југословенски ресторан у центру Берна био је у знаку земље које више нема. Матурско вече прославила су деца наших радника на привременом раду у Швајцарској, њих тридесет троје, чији родитељи долазе из свих крајева бивше Југославије. Они су пре тога успешно дипломирали у Туристичко-техничкој школи Политехничке академије са Новог Београда која у главном граду Швајцарске успешно ради већ 26 година. Ово је, ваљда, у овом тренутку и једина образовна установа у Европи са предзнаком бивше земље. Јер, у њој су ове године била деца из свих република велике Југославије, а међу предавачима и професори из Македоније, Хрватске и, наравно, Србије. У том знаку била је и сама прослава: народна и забавна музика, наши специјалитети. А дипломци ко дипломци: лептир машине, свечана одела и хаљине.

Први испит зрелости је положен, сада предстоји оно главно питање, куда даље? Јер, како рече једна ученица поздрављајући професоре, диплома сама по себи не даје хлеб, она је само улазница у нови живот, док нове путеве треба градити. А на питање куда даље, одговор ће дати предстојећа јесен. Неки ће, како кажу, на посао, јер Швајцарци, углавном за рад, признају наше дипломе, док ће остали наставити да се образују јер ће већ у септембру, поред средње, у Берну почети да ради и наша Виша туристичко-техничка школа.

ГОРЕЛО ЈЕ НЕБО НАД ЛЕМАНОМ

На овом месту је требало да буде текст под овим насловим из „Европских новости“ (Вечерње новости које су због ембарга против наше земље за Европу штампане у Франкфурту), објављен на више од пола странице 11. јула 1997. године, али се као и много тога изгубио. Нестала је читава „историја“ ове земље под налетом булдожера а неће један текст, јер Новости о том периоду немају архиву.

Али, зарад записа у времену и догађаја који су нашем народу у расејању и те како значили, записаћу да је 8. јула те '97. године на Џез фестивалу у Монтреу у Швајцарској гостовао Горан Бреговић са читавом својом музичком „свитом“ и одушевио публику у сали Мајлс Девис (Miles Davis, композитор и трубач америчког џеза). Иако је због закашњења авиона из Београда цео ансамбл у град на обали Леманског (Женевског) језера стигао са два сата закашњења, препуна сала, међу којима су доминирали странци гости фестивала, нико није ни помишљао да напусти место догађаја. А онда су, око пола десет увече, један по један почели на бину да излазе трубачи из Србије, женски бугарски дует певача, Огњан Радивојевић Оги и, најзад, Горан Бреговић у његовом препознатљивом белом оделу. Трубачи су запарали ваздух летње јулске ноћи, а онда је уследила експлозија и на бини и у публици када су почели први тактови „Калашњикова“. И тако редом, све до иза поноћи. У буквалном смислу речи горело је небо над Леманом. Висока температура летње звездане ноћи напољу, висока температура и у сали где су чак и пословично хладни Швајцарци били мокри од играња. Почело је и завршило са трубачима и „Калашњиковим“, а између: музика из филма „Подземље“, па „Ринге, ринге раја“, „Едерлези“, „Ђурђевдан“, „Месечина“, „Чаје шукарије“ и друге. Негде око поноћи небо над Леманом запарао је и ватромет који је цео догађај учинио још усијанијим.

Нестварна слика једног стварног догађаја.

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ НАВИЈАЧА ИЛИ АНАТОМИЈА ЈЕДНОГ ДЕБАКЛА

КРЕЋЕ СЕ ЛАЂА ФРАНЦУСКА!

Ранђел Стевић је провео десет дана са *џлавима* у Швајцарској, возио их је на тренинге и пријатељске мечеве. У жељи да направимо причу о овом човеку били смо и у Швајцарској и у Француској и видели из угла навијача невероватне ствари. Од одушевљења до потпуног разочарања

Први део приче је о нашем човеку, Ранђелу Стевићу из Доњег Видова код Параћина, машинбравару штофаре „Бранко Крсмановић“, бившем фудбалеру (био је и центарфор и голман), на привременом раду у Швајцарској, односно власнику транспортне фирме за превоз путника.

У ову алпску земљу дошао је као фудбалер из параћинског „Текстилца“, пре тачно 16 година. Пре тога играо је у „Слоги“ из Доњег Видова где је као шеснаестогодишњак почео да пика лопту, а затим и у српсколигашкој екипи „Јединство“. Овде у Швајцарској играо је једну сезону у „Ролу“ из истоименог града и четири сезоне у екипи „Владимир Дурковић“ у Сиеру. Каријеру је завршио у лозанској „Славији“, екипи коју су чинили играчи који су долазили из свих крајева велике Југославије. Занимљиво је да је у „Ролу“ био центарфор, а у „Владимиру Дурковићу“ голман:

„Веровали или не“, каже Стевић, „прославио сам се као голман. Ако ме питате како један центарфор може да буде успешан чувар мреже, одговор је једноставан, као центарфор знао сам како навални играчи пре шута размишљају да преваре голмана и готово увек сам се бацао у праву страну. После фудбала отворио сам малу машинбраварску радионицу, али већ на почетку ембарга против наше земље шансу сам видео у транспорту путника до родног краја. Сарађивао сам са више људи, да бих данас са двојцом пријатеља имао три квалитетна аутобуса и своју фирму. Једним од њих сам и возио фудбалере наше репрезентације за време десетодневних припрема у близини Женева. Тај аутобус можете препознати и по нашој тробојци и натпису „France '98“.

ДВЕ ЖЕЉЕ, ЈЕДНА ИСПУЊЕНА

Овде, као да је разговор о њему самом био завршен јер је разочарање због оног што (ни)смо учили у Француској било видно:

„Да возим *йлаве* успео сам захваљујући пријатељима у ФСЈ и цени која је била упола нижа од понуде једног Швајцарца“, каже Стевић. „Наравно ја сам то урадио из љубави према фудбалу и нашој репрезентацији, верујући да ћу са њима до финала и да ћу на све мечеве возити и наше навијаче“, наставља монолог Стевић. „Нажалост, ни једно ни друго се није у потпуности остварило. Обећања за карте желим што пре да заборавим, јер сам се потпуно обрукао код наших људи“...

ОДМОР ИЛИ ПРИПРЕМЕ НА ЛЕМАНСКОМ ЈЕЗЕРУ?

Други део приче су импресије људи који су готово свакодневно били уз „плаве“, са жељом да виде из близине будуће „финалисте“ светског првенства у фудбалу. У тим тренуцима то нису биле само пуне жеље јер смо тих дана имали прилике да видимо неколико фаворита на папиру који, бар тако нам се чинило, ни мало нису одскакали од наших репрезентативаца. Али, наше шансе су биле велике, изгледа, само за неупућене.

У Версоа код Женеве, где је била база наших фудбалера, видели смо нашу праву слику. И док су нас фудбалери, готово сви, одушевили као људи,

*Ранђел Стевић,
 стоји у другом реду групи здесна*

причају у глас Драган Ковачевић, Мишко Трајковић, Драган Ђокић и други, за поједине чланове наше експедиције изгледа да је то био само пријатан одмор. Пријатељски мечеви против Јапана у Лозани и готово друге екипе Швајцарске у Базелу као да су нагостили све оно што се после одиграло у Француској. А гледали смо све мечеве наше репрезентације. Правих припрема као да није ни било. Иако бивши фудбалери, нисмо компетентни да пресуђујемо о томе, настављају наши саговорници, али из „авиона“ се могло видети да смо на психичком плану били врло танки, пре свега сам селектор Сантрач који је више уживао у својој улози да ће бити тренер светских првака него како ће доћи до тог циља. О тактици не треба ни трошити речи, то данас свако дете зна, изгледа сем Сантрача, ако не раније а оно после меча против Немаца, да Американце треба да напунимо јер није исто да ли ћемо у даљем току првенства бити на страни где су Мексиканци, Хрвати, па и сами Французи или на половини где су Холанђани, Енглези, Аргентинци, Бразилци. Али, видели сте, Сантрач је „изабрао“ одмах Холанђане против којих је са седморицом у одбрани, без правог нападача, осим усамљеног Мијатовића, са Друловићем на клупи, па и Огњеновићем и Станковићем, јер су наводно млади (као да је Овен из Енглеске старији), са „рекреативцем“ Савићевићем на терену, шта се могло постићи! Евентуални гол Мијатовића са пенала само би продужио агонију и уместо да покаже где је суштина проблема само би заварао траг, истичу наши саговорници.

КО ЈЕ БИО ПОД ЕМБАРГОМ?

Изјаве у стилу – ми смо зацртано испунили, јер смо овде због ембарга против наше земље дошли са 117. места на ранг листи ФИФЕ – су приче за малу децу. Сем Сантрача, Миљанића, Булатовића и голмана Краља, кога треба изузети из тога, сви остали су већ били у великим европским клубовима, настављају причу наши људи. О каквом је ту ембаргу реч, осим што је само требало да од „најфинијег штофа скројиш право одело. Али то треба знати. И док су сви други говорили – наш циљ је финале, јер природно је веровати у то, а Ђиро Блажевић – бићемо светски прваци (на крају су Хрвати били трећи), наш селектор се задовољавао пролазом у други круг. Заборавио је да смо на почетку добили једну од најлакших група у којој је друго место било природно за једну такву репрезентацију којој су француски репортери чак и за време меча против Холанђана давали велике шансе, не могавши да схвате шта то Сантрач брани кад је већ почела нокаут фаза. Нисмо жалили новац, узимали смо слободне дане да бисмо бодрили наше играче, а шта смо добили, питају се наши саговорници.

ПОСАО СМО ЗАВРШИЛИ,
САД МОЖЕМО КУЋИ!

Одлучни, по сваки цену, да после меча са Американцима сазнамо шта се то стварно дешава са „плавима“ када нису успели да дају два гола и изаберу лакши пут ка финалу и то екипи која је готово са плаже дошла на терен, успело нам је да чујемо нешто што би чланови руководства наше репрезентације желели да остане тајна. Један од оних који је овде дошао да мобилише плаве и усмери ка месту које им по квалитету реално и припада, изрекао је нешто ушта је тешко и поверовати – ми смо посао завршили, сад можемо кући! Да ли је мислио да су Холанђани исувише тежак противник, што говори да је он претходну годину проживео уз домаћи фудбал, или је циљ, како рече Сантрач, остварен!?, остаће тајна.

Било како било, ми смо школу платили, и то три пута – '74, '82 и сада, '98, у Француској. С обзиром да предстоје квалификације за шампионат Европе 2000., време је да неки други људи покушају да направе корак даље од тог фамозног првог круга. А нама навијачима остаје жал што прилика века није искоришћена.

НА БАЛКАНУ СЕ ПОТПАЉУЈЕ ТРЕЋИ СВЕТСКИ РАТ

Поводом нове ескадриле смрти која је из Америке прошлог викенда полетела ка Балкану у име десетак пријатеља из Лозане послао сам писмо француском листу „Фигаро“ преко кога Французи успевају да сагледају и другу страну балканске драме, и швајцарском „24 часа“ који до сада није нашао ни једну лепу реч (сем што је објављивао писма читалаца) о Србима. Садржај овог писма је иначе намењен свим демократама света:

Господо демократе, на Балкану се потпаљује трећи светски рат. Дигните глас разума док не буде касно!

Зар је могуће да не видите да неоимперијализам у лику САД-а жели да на најстрашнији, најмонструознији начин, завлада светом? Зар је могуће да верујете у приче да под изговором свргавања једног режима треба убити један народ, бацити стотине тона бомби на њега, погазити све правне норме овог света, уништити етику и морал? Зар вам није јасно да су најсиромашнији слојеви албанског становништва изманипулисани, покренути из својих кућа да би се правиле сурове „видео“ игре? Зар је могуће да верујете да је то плод „страшне“ српске полиције чије присуство на сопственој територији оспоравате циничним захтевима Америке за перфидно отцепљење Космета.

Господо демократе, дигните глас разума, не оправдавајте отимање територија српском народу под изговором „демократије“, јер се треба запитати - ко је сутра на реду и има ли краја томе?

Наравно, запитаћете, ви који се храните пропагандом оних који сипају бомбе, где је право Албанаца на Косову? Да, то је право питање (претпостављам да истовремено подразумевате и питање где је право Срба), али се ви нисте борили, покренули читаву машинерију слика, писаних и изговорених речи, да се милијарде долара уместо у бомбе уложе, па чак и бесповратно, јер су и овако бесповратно отишле, у ауто путеве, у фабрике, у школе, у културу Косова, у образовање тих људи да користе своја пра-

ва, али и земљу у којој живе, или Албаније, чије вас сиромаштво изненађује, а гурате је у још веће. Тада би, ваљда, разбудили демократске снаге у том региону. Не мислите, надам се, да се ти објекти, које не саградисте, могу пренети у кабинете тих вођа које ви називате диктаторима, као што бомбама могу у згаришта.

А што се тиче онога што је Југославија учинила, идите у Београд, Нови Сад, Ниш, Приштину, Пећ, Крагујевац, Подгорицу, Будву и видећете лепоту и живот који ви не познајете, јер вам сервирају само најружније слике. Видећете (сада) и оно што сте својим ћутањем срушили, а што је било на нивоу ваших највећих стандарда.

Али, не обраћамо вам се да бисмо вам причали о лепоти Балкана, онај ко тамо једном крочи, распитајте се, тај носи са собом најлепше успомене, већ да бисте зауставили негативну енергију човечанства, да бисте зауставили катаклизму која све нас чека. Нећете, ваљда, нову Хирошиму, то, нажалост, не би била видео игра у којој би и најкрволочнији уживали, као што уживају данас у згариштима мостова, фабрика, болница, школа и читавих стамбених четврти, у српским гробовима које ви не видите, тврдећи да гађају само режим, а да су притом пријатељи српског народа. Шта би му тек урадили да су му непријатељи?

Ако верујете да ће се без ваших гласова ратна машинерија зауставити сама, онда сте наивни. Ако верујете да ће се повећањем количине бомби сломити један народ који је на својој земљи, који није отишао да бомбардује Лондон, Париз, Њујорк, или Бон, такође сте наивни.

Све док се у корену не сасеку ветрови рата, све док се уместо у оружје новац не уложи у развој сиромашних и не помогне да у Африци не умире хиљаде деце дневно од глади, све дотле неће бити ни демократије, ни правде, ни љубави међу народима. Напротив, цветаће нарко мафија, бизнис бомби и насиља. Живећемо, свако од нас, са својим личним шерифом који ће нам „хумано“ са колтом на слепоочници „помагати“ да схватимо да нам жели све најбоље!”

Али, немојте нас звати у ваше друштво. Ми такву планету не желимо и нећемо. Ми смо још увек сигурни да је боље сто година преговарати него један дан ратовати.

ПИСМО НЕПОЗНАТОМ ПРИЈАТЕЉУ

Господине Лојзингер,

Тек данас, 5. априла, читам Ваш текст под насловом „Свињске главе“. Од када сте га објавили прошло је више од месец дана. У међувремену много тога страшног се догодило на Балкану. Знам да делите моје мишљење јер сам и раније читао Ваше текстове о рату у Босни, али пошто сам ја Србин, чиме се поносим, у овом тренутку ми је потребно да моје поделим са неким који не мисли као амерички председник Клинтон (читај: силе које воде планету у амбис).

Светом наставља да доминира црно-бела слика: о каубојима који се уз помоћ бомби брину о тобоже унесрећеним Албанцима (за њих други унесрећени не постоје, као да бомбе бирају где ће пасти, и лошим Србима (с тим што Запад избегава да Србе назове лошим, већ то искључиво чини са именом господина Милошевића, као да, ако је само он у питању, нису могли хиљаду пута до сада да га убију; за њих то није ништа). Десетине хиљада избеглица??? доминира екранима, „Срби их избацују из њихових кућа, убијају, кољу...“ Вашингтон, Брисел, Париз, Лондон, Бон, брује о „светом“ задатку - натерати Милошевића (читај: српски народ) да клекне, савије кичму, прода или, сада већ преда Космет и са њим свих 1.200 својих манастира на њему, или ће бити уништен. А бомбе падају свуда, од Новог Сада и Сомбора на северу, до Призрена и Врања на југу Србије, убијају цивиле, децу, руше и пале и опет Срби криви, криви што су живи, криви што су свету дали Николу Теслу, Михајла Пупина, криви, криви, криви... криви што постоје. Наравно, друга страна медаље не постоји. Слика опет иста, срушени мостови у Новом Саду, 300 километара од Косова, „битни за мир на Косову“. Прва слика на екрану, успех, гле чуда, 19 великих сила против „страшне“ Србије, а одмах затим река избеглица, јуре их Срби из њихових кућа...

Потпуно замењене тезе. Избеглице су у сваком рату страшна стварност, патња такође, али питање ко је почео да сеје бомбе сви заобилазе, плаше се да га поставе. Интелектуалци, сем часних изузетака, ћуте, па се тако и не

поставља питање ко ствара реку избеглица. Наравно, даје се одговор: страшни Срби, Милошевићева полиција, војска... треба их уништити...

Мир на Косову, Рамбује... Како то данас смешно и горко звучи. Мир као идеја у главама каубоја никада није постојао. Треба овладати светом, треба уништити и последњи могући отпор цветању нарко мафије и ратног капитала. Треба овладати светом. А куда после? По њима, у срећну будућност где ће у сваком граду у свету бити по један „добри“ шериф са дозволом да сваког „хумано“ упуца ако, по њему, није добар. Срби су, на жалост, препречили тај пут у „светлу“ будућност и треба их зато уништити!!!

Међутим, историја нас учи да то није и неће бити баш тако лако. Постоји у Срба један стих из једне популарне песме: „ко не слуша песму, слушаће олују...“. Али, зар је судбина предодредила баш мој народ, трећи пут у овом

humeur

PIERRE LEUZINGER

L'Hebdo, 5.3.1999.

Merci au vilain temps et aux Kurdes. Les coulées de neige et les avalanches humaines ont pour l'instant enseveli les menaces de guerre. Hier, le centre du monde était à Rambouillet. On ne parlait que d'écraser, sous les bombes bénies des B52, les pauvres types qui s'obstinaient à penser que négocier un accord, c'était se garder le droit de refuser ce qu'on n'en peut admettre. Juridisme rétro. Dieu merci, le droit a évolué. Les accords se discutent aujourd'hui avec un couteau sur la tempe. Chantage? Bien sûr. Mais comprenez bien. Le coupable, ce n'est pas celui qui tient l'arme, c'est celui qui commet la grossièreté de dénoncer ces moyens de persuasion un peu directs. M. Milosevic, maître de la Serbie, est donc aussi un maître chanteur. CQFD. Ce n'est pas très clair pour moi, mais puisque tout le monde le dit...

Merci donc à cette actualité faite de voies barrées par la neige et les Kurdes de me couper aussi la route de la bêtise. J'allais parler des Serbes. Folie. On ne peut pas parler des Serbes. Voyez M. Milosevic dessiné par Plantu. Il a une tête de cochon. «Le Monde» est un journal sûrement non raciste. Or, sur les dessins de Plantu dont je me souviens, les Serbes ont des têtes de cochon. Donc les Serbes sont des porcs. Car, compte tenu de la sensibilité de l'époque à toute forme de racisme, pourrait-on se permettre d'assimiler les ressortissants d'une nation à des cochons s'ils n'en étaient pas vraiment?

Têtes de cochon!

Ensuite, les Serbes ne sont pas seulement des porcs, ce sont, au Kosovo, des «occupants». On le dit, on l'écrit. Ici encore, j'allais formuler des énormités. A ce que je croyais savoir, jamais aucune puissance, aucune instance internationale n'a formellement contesté la souveraineté de Belgrade sur le Kosovo. Peut-on être «occupant» de son propre territoire? Ecrit-on chez nous que les Espagnols «occupent» le Pays basque ou les Anglais l'Irlande du Nord, parce qu'il y a eu dans ces régions durant des décennies quelques menus accrochages et dérapages politiques? Non. Mais les Anglais et les Espagnols ne sont pas des cochons. Les Serbes le sont. Pourquoi? Mais vous ne regardez donc et n'écoutez pas nos médias? Sur 100 infos ou images, 99 à peu près nous parlent des horreurs serbes. Ce qui ne peut être que la vérité. Les Kosovars sont de bons terroristes. Les Américains nous le disent. Il faut les croire. Regardez pour les Kurdes. C'est tout simple. Quand ils se battent contre l'Irak, ce sont de brillants guerriers, contre la Turquie, des

bandits gauchistes... Quand les Afghans étrépanent les Soviétiques, c'étaient d'héroïques résistants: la chute de l'URSS en a fait de simples assassins.

Merci à la neige d'avoir étouffé ma fausse révolte. Pour moi, les Serbes devaient faire face au Kosovo à la plus sournoise des pressions: le taux de natalité fantastique des Albanais-Kosovars. J'allais donc écrire que, suite à un bouillon médiatique bien mijoté, un cocktail de lâcheté européenne (la peur des réfugiés) et de détermination US (souci d'abattre les derniers bastions russes) allait pouvoir enfin obtenir des Serbes ce dont nous ne voudrions pour rien au monde chez nous...

Stupide. La force paie toujours. Munich l'a montré. La politique du revolver sur la tempe est subtile. Et il faut le dire pour l'avenir, parce que peu de gens plaident non coupables quand on les accuse d'intelligence. La remarque est de Jack Ritchie, un compatriote de Mme Albright. Mais il écrivait, lui, de vrais polars et plutôt marrants.

веку да даје највеће жртве? Где је та стара и културна Европа? Где су сви ти силни душебрижници, хуманитарци, миротворци, да виде да им Америка спрема ропство?

Ових дана у Крагујевцу, граду у срцу Србије и региону који се зове Шумадија, граду у којем је 1941. Хитлер стрељао 7.000 родољуба и ђака одржан је ванредни школски час у знак сећања на те невинне ђаке и историју која се понавља на том истом брдовитом Балкану, један други песник је отприлике рекао: „бацају бомбе на нас, бију нас, кољу, секу главе, а ми живи. Вешају нас, спаљују на ломачи, а ми живи. Смењују целате, стрелце отпуштају, и опет, изнова, а ми живи...” Наравно, песма је једно а стварност је друго. И Срби су на ивици снага: милион и по у Првом, милион и 700 хиљада у Другом светском рату. Зарад истине и правде, и пре свега, слободе. Што је много, много је... Јер, никада у својој историји, а она је дугачка, нису погнули главу, ни пред Отоманском империјом, ни пред аустроугарском царевином, ни пред Хитлером, па неће ни пред највећим целатима новије историје који су истребили до последњег Индијанца, да би сада, на сопственом искуству, употребљавали реторику да други истребљују, убијају, пале... Али, они добро знају да Србин никада није био освајач, никада није крочио ногом на туђу земљу и да је увек знао зашта се бори и зато, како пре неколико година у свом роману рече аустријски књижевник Петер Хандке - ТРАЖИМ ПРАВДУ ЗА СРБИЈУ.

Господине Лојзингер, знам да се истина не може убити, знам да ће кад-тад победити, али колико ће невиних жртава бити потребно за то? Читав један народ? Мора ли? Можда сам субјективан, али чврсто сам убеђен да се данас Европа брани у Србији, на Балкану. И то као и увек до сада у својој историји Срби ће је одбранити, али не сами, јер, такође, чврсто верујем да ће се и други пробудити. Ваш глас и многих других у свету, попут бившег америчког јавног тужиоца Ремзија Кларка, или, француског филозофа Данијела Фишера, такође Француза, књижевника Патрика Бесона, аустријског књижевника Петера Хандкеа, или десетине других, обичних људи, дају ми наду да верујем у то.

Нека нам Бог помогне, то нам је данас потребно више него икад.

Срдачно вас поздрављам.

ОДГОВОР БЕРНАРДУ БРИДЕЛУ, УРЕДНИКУ УНУТРАШЊО-ПОЛИТИЧКЕ РУБРИКЕ „24 ЧАСА“, НАЈТИРАЖНИЈЕГ ЛИСТА НА ФРАНЦУСКОМ ЈЕЗИКУ У ШВАЈЦАРСКОЈ ПОВОДОМ ТЕКСТА „ШВАЈЦАРСКА НЕМА ДРУГИ ИЗБОР ДО ДОБРОЧИНСТВА“

ИСТИНА ЈЕ МРТВА, АЛИ ЋЕ ВАСКРСНУТИ

Сваки рат је страشان, сваки егзодус је страشان, али је још страшније, у тренутку када хиљаде људи пати, убијати истину, служити се нечасним стварима, лагати..., посебно ако неко има храбрости да себе назива новинаром.

А чињенице су следеће, 24. марта увече 19 најјачих? (читај: најдрскијих) земаља света напало је једну суверену, малу земљу. Обелодањени разлог је наводна хуманитарна катастрофа и терор на једном делу њене територије...

Али, да ли је баш тако?

Истина је само једна, али се до ње долази слагањем коцкица обе стране, а оне су следеће: сукоб на Космету није почео због репресија српске полиције већ због појаве терористичке организације коју ви називате ОВК и, пре тога, због одбијања косметских Албанаца да учествују у политичком животу земље у којој живе. Теорија о одузимању аутономије 1989. године је превише површна јер би нас одвела у анализу устава бивше Југославије, што данас није предмет овог текста. Шта се дешава: ОВК, у чијим редовима су понајмање косметски Албанци, терорише народ и убија све који се супротстављају идеји независног Космета, па и полицајце земље чија је дужност да штите и земљу и народ...

Слагали се Ви, или не, господине Бридел, ово су чињенице. Е, сад, да је у свету онако како се прокламује, Запад би још почетком прошле године, нећемо уназад много, видевши све то, дошао и понудио помоћ земљи која се зове Југославија (не терористима) у сузбијању тероризма, њиховом разоружавању и инсистирао на попису који Албанци избегавају већ 25 година, а затим и на њиховом учешћу у политичком животу земље у којој живе.

Ако их стварно има око 2 милиона, како тврде, они би одавно већ са српском опозицијом оборили господина Милошевића, јер је он у претходним изборима имао 200 до 300 хиљада гласова више од својих противника, 700-800 хиљада гласова са Космета би ту слику одавно учинило друга-

чијом. Али циљ западног капитала оружја није идилична слика и миран живот на Балкану (то се видело и у растурању велике Југославије), већ рат где ће испробати све што у међувремену произведу. И ко су жртве? Наравно, цивили, то је тако свуда у свету. Ту се, надам се, у нечему и слажемо. Само што по вама, цивила нема на обема странама. Али, зато Вам се и обраћам, господине Бридел.

И ту истину о патњи и друге стране, којој је то трећи пут у овом веку, Ви убијате. Нисте ни поменули приликом недавног обележавања савезничких победа у Другом светском рату да је Југославија изгубила милион и по својих житеља (највише ако се гледа укупан број становника), нисте је чак уопште поменули, не помињете ни Први светски рат из којег се борба и ратна стратегија војводе Живојина Мишића и данас изучава на војним академијама у Америци (гле, чуда). Не помињете ни 600 хиљада Срба протераних из Хрватске пре неколико година, то за вас није био егзодус, али цитирате немачког војног министра који пореди садашње напуштање Космета (али само Албанаца) са егзодусом Пном Пена 1971. године. Не трепнувши преносите нешто што нисте проверили, тврдећи притом, опет замењујући тезе, да је за то крива српска полиција и војска. Наравно, напад на Југославију светске војне машинерије тиме оправдавате, па тако она и не може бити крива...

У међувремену у свим медијима, па и Вашем, „убили су Ругову, затим Аганија, па и уредника „Коха Диторе“ и још неке виђеније Албанце са Космета. А они, живи и здрави. Али, то што сте таквим измишљотинама оних који сеју бомбе убили десетине деце у целој Србији, јер је то био изговор за интензивирање бомбардовања, то вас не узбуђује.

Хуманизам!!! Хоћу да верујем да ту реч не употребљавате напамет. Хоћу да верујем јер у Швајцарској живим већ девет година и много тога лепог носим у себи о овој малој, али земљи која жели да остане своја на своме. Исто толико, ни мање, ни више, као што жели моја земља Србија (читај: Југославија).

Вас плаше нове избеглице. С правом, слажем се с Вама. Али, знајте, у Србији их има око милион и 200 хиљада и то у не тако богатој Србији. Знам добро који је то проблем. Ви желите да помогнете свима и то је хумано, али се плашите да вама не постане тесно. И то с правом. Дакле, у свему овом задњем се слажем с Вама, али Вас не разумем (20 година сам радио то што ви данас радите, али још горе, на радију и телевизији, где вас одмах и гледају и псују, ако нисте искрени) зашто не гађате у циљ, зашто не окривите оног који већ једну деценију осваја свет и исписује оне исте мапе које је Хитлер цртао, и што је још страшније, без објаве рата, убија где год стигне

под изговором нарушених интереса своје земље хиљаде километара далеке. Зашто не сагледате да то чини да би успорио уједињење Европе, да би успорио развој оних који му могу бити конкуренција. Зар је могуће да то не видите? Или нећете?

Господине Бридел, нећу Вам на крају рећи ништа ново, али ми је дужност да Вам то кажем: на Космету се брани Европа и Срби ће је одбранити, као и увек до сада у својој историји. Наравно, не сами, јер ће се у међувремену многи пробудити. А НАТО ће у црне рубрике једног сумрака у којем је било на десетине хиљада жртава широм света... Ако нико, други, историја ће му сигурно судити.

Искрени поздрав, Раде Милосављевић, новинар

ШТА ЈЕ ПИСАО БРИДЕЛ

У рубрици „Одјеци“, месту резервисаном за редакцијске коментаре, Бернард Бридел недељу дана после напада на Југославију коментарише могући талас избеглица са Космета који ће погодити и Швајцарску, земљу која се већ спрема да крајем априла испрати добар број Албанаца. Одмах затим, наводи да ово није грађански рат, већ рат Србије против Албанаца о чему се и не можемо добро информисати, каже Бридел, јер је Милошевић својим медијима наредио како да пишу и говоре, док су сви други новинари протерани. Он даље пише да је на делу етничко чишћење и спаљивање кућа и земље Албанаца, јер они за Милошевића нису добра етничка група, каже Бридел.

Албанци су по овом новинару (и уреднику) изоловани у једној Европи. У овом тренутку само Немачка не жели да прогута то што се дешава на Балкану, што је шанса и за Швајцарску, каже даље он, да покаже сву своју хуманост и добротинство. У те сврхе федерална влада је већ ослободила додатних 20 милиона франака за помоћ на лицу места.

(Текст Бернарда Бридела под насловом „Швајцарска нема другог избора до добротинства“ заузео је трећину стране новине која је некадашњег формата Борбе, али изузев страха од избеглица и црно-беле слике, уз евидентну одбрану НАТО агресије, аутор не нуди ништа, што му не иде на част. Али та реч из западне реторике је одавно нестала.)

ДА ЛИ СМО ПРЕД НЕКОМ НОВОМ,
АЛИ ПРАВЕДНОМ, ЈАЛТОМ ИЛИ:

ПРЕД ВРАТИМА ПАКЛА

Има ли мудрости, памети и смелости да истина и правда победе, да се бацање бомби не чини у име „хуманости“, да се не организују егзодуси недужних људи да би се задовољили глобални интереси произвођача оружја, има ли... пре него што се сви на овој планети суновратимо у амбис?

Дипломатија је ових дана у пуном замаху: једни би да зауставе агресију и крвопролиће, други о миру причају гомилањем оружја и људства око граница независне, суверене земље којој су наменили колонијални статус, или је неће бити. Шта ће победити: разум или оружје?

На ово питање, искуства наших предака у овом веку показују да ниједна сила није престала до победе или пораза. Срећом и у Првом и у Другом светском рату агресори су били потучени до ногу, падале су царевине и империје, цртале су се нове карте, али однос снага највећих армија с једне или друге стране никада није био као данас. Данас, када 19 против једне мале, али силно храбре армије (што би рекао песник: о зар се и то може), ни после 40 дана бомбардовања али и кукавичког бежања да се витешки погледају очи у очи, нити може да победи, нити дух слободе и независности да сломи...

Иако нерадо, и у штампи такозваних јастребова, пошто више изговор заштите „терорисаних“ Албанаца тешко пролази, све чешће се цртају окупационе карте које иду од Косова, које обухвата пола Албаније (северни део Салија Берише), затим целу западну Македонију, јужну Србију, северну Црну Гору, целу Рашку област до Дрине, до „умеренијих“ подела садашње територије јужне српске покрајине на четири окупациона дела по угледу на Берлин из недавне историје. Занимљиво, нико, ама баш нико, од тих силних јастребова не види ни садашњу Србију, ни њену северну покрајину, ни Црну Гору, у једној држави. Прави циљ рата полако излази на светлост дана.

Циљ је, дакле, јасан: Хитлер започео а Клинтон и Блер (нема више сумње да они коло воде) имају задатак да доврше Други светски рат цртањем „фа-

шистичких“ карата. За аутора овог текста такође нема сумње да ова два највећа кловна овог века уз помоћ десетак америчких и европских пиона спроводе план новог светског, једнополарног поретка, доста сличног масонској визији света (ако је веровати у оно мало литературе која говори о њима), несвесни да им је историја наменила, када се све заврши, сметлиште. Јер, иако невољно, као да не верују својим очима, морају да признају да су Срби још увек ту где су и били, да су становници СР Југославије, без обзира на националну припадност, сем срамних изузетака, до последњег на бранику отаџбине.

ДЕМОКРАТИЈА И БОМБЕ! ОД КАДА ТО ИДЕ ЗАЈЕДНО?

С друге стране (историја ће то сигурно обелоданити) догађај који је планиран сигурно пре више деценија али му је рок одређен на почетку ове, педесетогодишњица постојања НАТО пакта требало је да буде тријумфални завршетак освајања света, прослављен на Балкану а свечани улазак у нови миленијум са новим богом чије је седиште у Вашингтону. Међутим, уместо балканских фанфара, оне у Вашингтону од пре неколико дана више су личиле на испраћај мртваца праћеног тужном поворком ожалашћених и изгубљених чланова сотонске фамилије која постепено, али сигурно губи главе баш на том Балкану (ми, Срби, почећемо да верујемо, у центру света).

Да је то тако показују фотографије у једном од бројева француског Фигароа, изашлог за време ове тужне церемоније, који је на насловној страни објавио две фотографије (случајно тако виђене очима фоторепортера!?) на којима су, на првој сатански насмејани Клинтон и Блер са Олбрајтовом, а на другој Шредер и Ширак. Као да је тако подељен и однос снага. Овом последњем, иронијом судбине, припала је „част“ да пред пут у Вашингтон „свечано“ објасни својој и светским нацијама да су они „између варваризма и демократије на Балкану изабрали демократију и да ће победити“, а за време финала самита да такође објави „победу“ француске (читај: европске) над америчком дипломатијом, да ће после овог „изузетка“ о будућим бомбардовањима ипак одлучивати још један мртвак - УН. Да трагедија буде већа овај гласноговорник једне фашистичке политике је наследник славног Де Гола, човека који је својевремено рекао да НАТО (читај: Америка) ништа добро не може донети Европи и да Америка припада Американцима, а Француска Французима. Наследник који покушава да уништи француску демократију, да подјарми и Европу зарад неког другог.

Иако демократија, ма како је уништавали, почиње да узима маха и све је гласнија и у земљама самог НАТО пакта, вође рата би да иду до краја. Ког и

чијег? Планете? За егзекуцију су изабрали народ који је одолео кроз пет векова Отоманској империји, који је заувек послао у историју Аустроугарску империју исписавши најлепше странице своје историје на Кајмакчалану, Колубари и Церу, који је 1948. рекао не још једном империјалисти, Стаљину, и који, ево, то чини и по четврти пут.

БЕЗ СРБА ПЛАНЕТА БИ БИЛА СИРОМАШНИЈА

Није ли то довољно да се схвати да тај народ никада није био, нити ће бити покорен?

Судећи по избезумљеним потезима, пре свега у Вашингтону, Лондону и Бриселу, то је јасно и онима који сеју смрт и разарају све што је човек створио, али је више од тога јасно људима који у Београд долазе да „сниме целате“ Албанаца и „заблудели“ народ а из њега се враћају са утисцима о једној лепој светској метрополи пуној поноса и јединства у којој ни трага од онога што би налогодавци хтели да виде. Да је то тако, да се нешто ломи, показује и пример француске државне телевизије ТФ2 (ни мало Србима наклоњене) која је пре неко вече готово два и по сата посветила Београду и људима у њему признавши да ти људи нису заведене овце већ да бране част, достојанство и слободу. Гост у студију био је њихов ратни извештач из Београда који је рекао да и поред тога што ових дана у главном граду Југославије важе ратна правила извештавања није имао никакву забрану кретања и снимања, нити с ким и о чему сме да разговара. С друге стране недељник Фигаро (који је и до сада доследно, новинарски покушавао и срећом успевао да саопштава истину о две визије света), после покушаја америчких и енглеских медија да комплетно сатанизују све српско, донео је на четири странице у слици и речи биографије великих Срба који су задужили свет: од научника Николе Тесле, Михајла Пупина и Милеве Марић, па преко политичара и државника Карађорђа Петровића, Александра Карађорђевића, Драже Михајловића до светски признатих књижевника и уметника Милоша Црњанског, Ива Андрића, Емира Кустурице (коме приписују да је од муслимана и Србина по пореклу, постао данас велики Србин), затим Горана Паскаљевића и других. Посебно је интересантно приказана фигура супруге Алберта Ајнштајна Милеве Марић за коју је речено да је била већи математичар и физичар од свога мужа за кога се подсећа да је отац теорије релативитета, али одмах и поставља питање и даје одговор - „да ли би он дошао до тога до чега је дошао без своје супруге? Не, сигурно“, каже овај лист. Фигаро то потврђује констатацијом да ни пре ни после ње Ајнштајн ништа значајније није дао свету, а да новац од Нобелове награде који је Ајнштајн послао својој бившој супрузи (већ је био разведен од Милеве када

је номинован за ово високо признање, прим Р.М.) довољно све говори.

Фигаро је целу страницу посветио и мишљењима једног „дисидента“ Добрице Ћосића, градоначелника Београда Војислава Михајловића (за кога је наглашено да је унук деголисте Драже Михајловића, српског ђенерала) и Милана Милутиновића, актуелног председника Србије. Свима њима је заједничко, оно што до фрустрације доводи сејаче смрти, јединство свих Срба да се одбрани српска светиња, да се одбрани достојанство и слобода.

Занимљиво је да је сличну слику о слободољубивом Београду на неколико страница у свом последњем броју донео и швајцарски недељник Лебдо (l'Hebdo).

ИМА ЛИ НАДЕ ЗА НОВУ, АЛИ ПРАВЕДНУ ЈАЛТУ, ИЛИ ЋЕ СЕ СЛЕДЕЋИ РАТ ВОДИТИ ЛУКОМ И СТРЕЛАМА?

Све је више и „обичних“ људи који у писмима редакцијама великих листова постављају ово питање, али и ко ће исписивати нови „Берлин“, „Версај“ или „Јалту“? Од тога ће, слаже се велика већина, и зависити будућност планете. Ако победе ветрови рата, није мали број оних који будућност виде у апокалиптичном завршетку по предвиђањима Нострадамуса, али ни оних који мисле да поткупљена (?) Русија почиње да „мисли“ као ратна машинерија Запада што другим речима значи наметање воље силом под плаштом мира!!!

Што се тиче Срба поред свог историјског памћења, треба се подсетити и једног стиха српског песника Алексе Шантића:

*„И кад нам мушке узмете живоше,
џрбови наши бориће се с вама.“*

Речено у другој прилици, једном за свагда.

Дијалогски жанр у новинарству представља интеракцију новинара са једним или више саговорника и у њих сврставамо између осталих и полемику. У овом случају је, међушим, реч о полемици између два новинара, између мој колеге и пријатеља Слободан Жикића и мене чије је објављивање одобрио Бајо Цаковић, као уредник културне рубрике у Новом тимуше 2005. године.

Слободана и Баја више нема међу нама па је и то разло што сам се оглуцио да те текстове уврстим у ову књиу као усмену на два врсна новинара, књижевника и човека.

Полемика је уследила ненадано, као моја реакција са дисанце од 1600 километара, на једну изјаву коју је тлумица, дојен Градској аматерској позоришта Бранка Маринковић, дала управо Бају Цаковићу.

Из текстова читаоцу ће бити све јасно, али је занимљиво да Слободан све до половине лета те године није знао за малу „заверу“ Баја и мене, јер смо се чули већ после мој првој текста, да тустимо полемику све док има смисла, као својеврстан допринос „за биографију позоришта у Јагодини“, иако је она заочна као безазлено провоцирање „збој мењања мишљења“ о периоду позоришној животи у Јагодини који се може сматрати међу најбољима у новије време. А онда, једној летњег дана у бајини ресторана „Сунце“ поред Белице, Бајо и ја, зашекавши Слободана како испија своју чашицу ракије, објаснили смо му да је наша полемика отишла мало даље управо да би младим генерацијама оставили сећање на трајове времена који се брзо заборављају. Није коментаришао, насмејао се, а ми смо се придружили да наздравимо минулим временима.

Текстови су одштампани хронолошки, онако како су објављивани у поморавском недељнику.

ИЗ ИНТЕРВЈУА БАЈА ЦАКОВИЋА СА БРАНКОМ МАРИНКОВИЋ

ЖИКИЋ И ДИВЉАН

„Средином осамдесетих година прошлог века годишње смо на реперто-
ару имали по четири - пет представа које су могле конкурисати професио-
налцима. Уосталом, баш у то време гостовали смо у угледним и мање углед-
ним позориштима широм бивше Југославије. А у то време „занат су пекли“ у
нашем позоришту будући асови српског глумишта: *Саша Торлаковић, Бобан*
Тешић, Срђан Алексић, Жижа Живковић и друџи. Нејраведно би било а не рећи
да су се „у њом златном добу“ нашеј позоришта на његовом челу налазили Сло-
бодан Жикић, као ујравник и драмски писац, и Сретко Дивљан, као уметнички
руководилац и редитељ“, истакала је Бранка Маринковић.

ИСПРАВКА

НИЈЕ ЖИКИЋ И ДИВЉАН ВЕЋ МИЛОСАВЉЕВИЋ И ДИВЉАН

Поштовани колега Џаковићу,

У једном од претходних бројева (због поште добијам их са закашњењем па се зато и јављам недељу дана касније), у разговору са доајеном јагодинске сцене, поштованом госпођом Бранком Маринковић, објавили сте, пишући о позоришту у Јагодини средином осамдесетих година, *entrefilet* под насловом Жикић и Дивљан. У њему пишете о једној од најуспешнијих етапа јагодинских глумаца и казујете да је „у том златном добу на челу позоришта био Слободан Жикић као управник и Сретко Дивљан као уметнички руководилац...” Истине ради и млађих генерација, јер је то део не само позоришта него и историје јагодинске културе, наслов је требало да буде МИЛОСАВЉЕВИЋ И ДИВЉАН, јер је Дивљан био уметнички директор, док је на челу позоришта, као управник, био Раде Милосављевић. Наравно, чињеница је да су незаобилазни сарадници били поменути колега Слободан Жикић, чији чланак из Политике од 20. јуна те 1984. године вам шаљем, и професор Душан Илић, као председник Уметничког савета. Шаљем вам такође и текст из Вечерњих новости, колеге Владана Динића, из истог периода.

Из поменутих текстова се заправо одсликава тај период, али и стање духа у тадашњој Јагодини, односно Светозареву, где се велики успеси појединачно па и једне групе људи која је била у Позоришту и око њега, није лако подносио. Морам, наравно, са ове дистанце да кажем да је био далеко већи број оних који су нас подржавали.

Гледано из овог угла, могу слободно да кажем да ни данас не бих ништа другачије урадио или урадили, јер смо стварно били сложна екипа, само што не бих дозволио да јагодинска „Буба у уху“, представа „Пропаст света“, пропадне, макар само због ње не бих се повлачио са места управника, јер је Раде Петровић, попут Кустурице данас, као редитељ видео двадесет година унапред. Једноставно, била је то представа достојна и далеко већих

позоришта. Уосталом, предлог да буде изведена на БРАМС-у све говори.

И да не дужим, верујем да грешка није била намерна, да је и код уважене госпође Бранке Маринковић време учинило своје. Једино што могу да пожелим и њој и јагодинском ансамблу – не дајте се, све пролази али живот на даскама је био и остаће чаробна магија коју никаква технологија и техника не могу да замене.

С малим закашњењем мом Новом путу честитам рођендан и желим вечност у новинској делатности.

С поштовањем,

Раде Милосављевић

У Лозани, крајем марта 2005. године

ЈЕСТЕ ЖИКИЋ И ДИВЉАН – НИЈЕ МИЛОСАВЉЕВИЋ И ДИВЉАН

Не оспиравам колеги **Милосављевићу** из Лозане (Швајцарска) да је био успешан управник јагодинског Позоришта, али није истина да је био управник средином осамдесетих годнна, када је било четири-пет премијера годишње. Позориште је после његовог одласка било у расулу готово годину дана, и средином осамдесетих именован је за управника **Слободан Жикић**, који је задржао као уметничког руководиоца **Сретка Дивљана**.

Дакле, госпођа **Бранка Маринковић**, упркос инсинуирању колеге Милосављевића да је код ње „време учинило своје“, није погрешила у својој изјави у антрфилеу ни у једној јединој речи! Тачно је да смо средином осамдесетих, када је управник и драмски писац јагодинског Позоришта био **Слободан Жикић**, а уметнички руководилац и редитељ **Сретко Дивљан**, имали по четири-пет премијера годишње, а није тачно да је толико премијера годишње било када је управник био **Раде Милосављевић**, па није јасно како се он уопште могао препознати у поменутој изјави!?

Изгледа да је и код колеге Милосављевића „време учинило своје“. Ја се нећу ослањати на памћење (можда је и код мене „време учинило своје“), већ ћу се послужити документацијом.

Када сам ја био управник ГАПС-а, дакле од почетка 1986. па до 24. априла 1989. године, имали смо, како каже и Бранка Маринковић, по четири-пет премијера, и гостовали смо широм бивше Југославије.

Тако смо, на пример, сезоне 1987/88. имали на репертоару представе: „Пиши као што ћутиш“ **Слободана Жикића** у режији **Сретка Дивљана**, (први у земљи извели смо представу посвећену **Вуку Караџићу**), „ДР“ **Бранислава Нушића** у режији **Јована Булајића** (у којој је играо и овогодишњи добитник „Златног ћурана“ **Љубомир Убавкић Пендула**), „Бекна још није умрла, а ка' ће не знамо“ **Миодрага Караџића** у режији **Сретка Дивљана**, „Јаму“, **Ивана Горана Ковачића**, у режији **Сретка Дивљана**, „Белаву певачицу“ **Ежена Јонеска** у режији **Драгољуба Петровића**,

„Чичак“ Жикице Јовановића у режији Драгољуба Петровића (прву и за сада једину праву кабаретску представу у ГАПС-у), монодраму „Ортаци“ Мирослава Димитријевића у режији Живорада Ђорђевића, документарну драму „Сарајевски атентат“, а обновили смо и дечју луткарску редставу „Приче за Гордану“.

Само у тој сезони било је, дакле, на репертоару **девет (9) представа**, међу којима и **пет (5) премијера!** О учешћу наших глумаца у свим важнијим културно-уметничким догађајима у граду и на фестивалима у земљи, да и не говорим. О томе довољно говоре републичке, регионалне и општинске награде.

Када су средином осамдесетих на челу Позоришта били Слободан Жикић и Сретко Дивљан, основана је Омладинска сцена. Камерна сцена „Трепчанин“ на Радничком универзитету, обновљена је Дечја сцена, адаптирана је тадашња зграда Позоришта која је, када је колега Милосављевић био управник, више личила на шупу, са кривим, изрованим и чађавим зидовима, плафоном са којег је опадао малтер, са препотопском фуруном која је смрдела на угаљ, а о опремљености, односно „намештају“, да и не говорим. Лично сам се ангажовао и уз финансијску помоћ СО Светозарева и извођача радова јагодинске „Опreme“, адаптирао просторије. У адаптираним просторијама организовали смо низ ликовних изложби. Своје слике излагали су **Жикица Јовановић, Мирослав Дебељаковић, Драгослав Марковић, Миодраг Камберовић, Драгиша Илић Диго** и многи други.

Када су средином осамдесетих на челу Позоришта били Слободан Жикић и Сретко Дивљан купљено је много уређаја неопходних техници: магнетофон, звучне кутије, реостат са комплетном расветом, рефлекторима, сталцима и филтерима у боји увезеним из Немачке, више од сто метара каблова, стробоскоп, лајт-шоу кугла... Адаптиране су и подрумске просторије Центра за културу, где је смештена сценографија.

Тих осамдесетих година гостовали смо у Београду, у Позоришту „Радовић“, затим у Босанској Дубици (БиХ), у Делчеву (Македонија), у Ђаковици (Косово и Метохија), у Параћину, Рачи Крагујевачкој, Вуковару, Великој Горици и Бушевцу код Загреба (Хрватска), у Деспотовцу и низу других градова и села широм ондшње СФРЈ. О томе су писале готово све новине у земљи, а Телевизија Београд емитовала је инсерте из наших представа и две полчасовне емисије. Позориште је тих година зарађивало више пара него што му је годишње додељивала Скупштина општине.

О тим годинама говорила је Бранка Маринковић, а тада није био управник Раде Милосављевић. Дакле антрфиле правилно носи наслов: **Жикић и Дивљан**. О томе постоји документација (афиши, плакати, исечци из новина, снимљен видео-материјал, књиговодство...). А, још има и оних код којих време није учинило своје, па се добро сећају када је Позориште имало пет премијера и девет представа на репертоару у једној позоришној сезони!

Толико о истини, зарад ње саме и зарад млађих генерација. Наравно, ово не значи да је колега Раде Милосављевић лоше радио и да нисам сарађивао са Позориштем када су на његовом челу били он и Дивљан.

Слободан Жикић,
Јагодина (Србија)

ДОПУНА (МОЈЕ) ПРВЕ ИСПРАВКЕ

ШТА ЈЕ ПИСАО ЖИКИЋ '84.

Поштовани читаоци,

Исправку, као новинар, својевремено сам објављивао да бих допринео објективном информисању и, наравно, исправио неправду учињену грешком неке. Не ретко, пошто је њено објављивање на захтев некога коме је неправда учињена обавезно и према Закону о информисању, она је могла да значи и задовољавање нечије сујете. Наравно, у овом случају, пошто се ради о времену од пре две деценије, њен циљ је, пре свега, грађа за историју аматерског позоришта, јер сујети, не знам чијој би било, нема места. Првим мојим текстом хтео сам само да подсетим госпођу Бранку Маринковић на, такође, њену изјаву од пре десетак година када је о периоду половином осамдесетих другачије мислила, што, такође, чувам. Иначе, уместо било каквог коментара текста **Слободана Жикића** од 13. априла цитираћу управо њега самог у тексту из Политике од 20. јуна 1984. у којем господин Жикић под насловом *Изнуђена осјавка* и поднасловом *умешто њохвала и наїрага, неарїуменїоване криїшке*, пише, цитирам:

«Протекла сезона била је за Градско аматерско позориште у Светозареву једна од најуспешнијих. Поред главне сцене, основана је и омладинска, а први пут у унутрашњости Србије (после Ниша) формирана је луткарска сцена, чија је представа «Приче за Гордану» изведена више од 40 пута. Омладинска сцена извела је први пут драму једног светозаревачког аутора и гостовала, први пут откад позориште постоји, у главном граду Словеније и Словенској Бистрици.

Остварена је сарадња с Факултетом драмских уметности из Београда и договорено да професори формирају у Светозареву драмски студио из којег би се регрутовали и будући студенти глуме и режије.

Изведена је премијера актуелног текста «Раскршће» у режији Петра Говедаровића из Крагујевца, а сезона је крунисана комедијом «Пропаст света» Радета Петровића, једног од млађих редитеља који су студије завршили у Прагу.

-Представа има све компоненте једне професионалне представе - закључио је редитељ Милан Новичић, члан жирија на регионалној смо-

три драмских аматера Шумадије и Поморавља одржаној крајем априла у Параћину. Због тога је ова представа предложена за БРАМС, једну од најугледнијих југословенских смотри аматерских позоришних остварења.

Оријентација на домаће снаге, омасовљење и подмлађивање аматерског стваралаштва засметала је појединим «првацима драме», пише даље господин Жикић те '84 године, па је «изрежиран» парадоксалан заплет на крају једне од најуспешнијих сезона. Управа је по опробаном рецепту, оптужена за непоштовање принципа самоуправног одлучивања о репертоарској политици и за ненаменско трошење средстава. А средства, односно дотације за ову календарску годину, опет парадокс, износила су само 800 хиљада динара.

Пошто су уместо похвала и награда доживели неаргументоване критике на Конференцији Градског аматерског позоришта и у локалним средствима информисања, управник Раде Милосављевић, његов заменик Сретко Дивљан и председник Уметничког савета Душан Илић, поднели су оставке...

О сопственом приходу од милион динара, није било речи, као што се није говорило ни о чињеници да дворана не припада позоришту него Културном центру коме је «основна делатност приказивање филмова»(!), а споредна, изгледа, наплаћивање коришћења сале. Није помињан ни податак да позориште нема просторије не само за одржавање проба, него ни за смештај сценографије, костима... већ се све то, уз незагрејану салу, морало да плаћа, каже при крају свог текста Слободан Жикић у Политици пре тачно 21 годину

и завршава текст речима: «Сада је, чини се, све у реду. Управа је смењена, представе које су створене играће се и у наредној сезони, а аматерско позориште може да се врати свом дугогодишњем апатичном животу. Још су свежа сећања када су дотације износиле и милион и 500 хиљада динара, а играна само једна премијера...

Ето, то је био текст Слободана Жикића о ГАПС-у у време када је управник био Раде Милосављевић коме нема шта ни да се дода, ни да се одузме.

Нешто мало раније, али у Вечерњим новостима, колега **Владан Динић** под насловом *Једна премијера месечно* пише, цитирају само почетак текста:

«Град каблова и бокса, полако али сигурно прераста у културни центар: фестивал смеха *Дани комедије*, који се одржава сваког марта добио је - конкуренцију!

Градско аматерско позориште у Светозареву, кадровски обновљено и освежено, постаје онај стожер око којег се врти позоришни живот средњег Поморавља. Од септембра прошле, до јануара ове године припремљене су четири премијере, једна прошлогодишња представа је обновљена, а у међувремену обновљене су још омладинска и дечја сцена...»

Колега Динић даље пише о премијери *Зайамџи ко си* по тексту управо господина Жикића и у режији **Сретка Дивљана**, која је (прим. Р.М.) управо у Словенији доживела овације и дала неколико младих глумаца међу којима се данас као професионалци истичу Саша Торлаковић и Слободан Тешић и текст завршава речима тадашњег управника позоришта Радета Милосављевића - **Да не би било застоја и да наставимо темпом премијера «месечно», на сцену је управо постављена драма Драгана Томића Раскршће...**

Овога пута не желим да улазим у то шта је ко мислио, ова два текста, поменутих колега из тог периода од пре две деценије (*йоловина осамдесетих*) говори довољно о тадашњој управи позоришта, још мање да полемишем ко је био успешнији управник у најуспешнијем периоду јагодинског позоришта, камо среће да је увек тако и боље, као што не желим, ни у сну, да коментаришем потоњи период позоришта, крајем осамдесетих, који је логична последица онога што смо заједно започели 1983. године. Поготово не у негативном контексту, јер се радило у веома тешким условима.

Редакцији Новог пута шаљем поменуте текстове из Политике и Вечерњих новости (копије страница тих новина), верујући да их се аутори неће одрећи сада после 20 година.

ОСТАВКА

неаргументоване критике

ског аматерског позоришта и уло-
 калним средствима информисања,
 управник Раде Милосављевић, ње-
 гов заменик Сретко Дивљан и пред-
 седник Уметничког савета Душан
 Илић, поднели су оставке. Тако ће
 о судбини позоришта морати да
 одлучује оснивач, СМЗ културе оп-
 штине Светозарево.

О сопственом приходу од мили-
 он динара, није било речи, као што
 се није говорило ни о чињеници
 да дворана не припада позориш-
 ного Културног центру коме
 делатност приказивање
 делатност, делатност,
 делатност

За историју јагодинског позоришта много је интересантније како смо успели да на даске које живот значе вратимо једног од најбољих јагодинских глумаца у то време **Сташу Јовановића** и да створимо пет-шест заиста великих глумаца, или, да извучемо живу главу заробљени у снежној међави на ауто-путу Загреб - Београд, по повратку са бриљантног гостовања у Словенији, када смо 24 сата били у месту са десетак малишана од по десет година у аутобусу и када смо се и неколико километара пробијали по снежној међави до најближег славонског села да би јавили родитељима у Јагодини да не брину, затим да анимирамо привреду да улаже у позориште, али и да се боримо против малограђанштине која је била против позоришта, или, успеха појединаца, свеједно, али која је, срећом била у мањини...

Вечерње новости, 16.1.1984.

МЛАДИ СВЕТОЗАРЕВЧАНИ УНЕЛИ НИЗ ПРОМЕНА У КУЛТУРУ СВОГ ГРАДА

ЈЕДНА ПРЕМИЈЕРА МЕСЕЧНО

▲ Глумци Аматерског позоришта у Светозареву за последња четири месеца имали четири премијере

ГРАД каблова и бокса, Светозарево, полако али сигурно прераста и у културни центар: фестивал смеха, „Два комедије“, који се одржава сваког марта добио је — конкуренцију!

Градско аматерско позориште у Светозареву, кадровски обновљено и оспособљено, постаје онај стожер око којег се „артски“ позоришни живот средњег Поморавља. Од септембра прошле, до Јануара ове године припремљене су четири премијере, једна прошлогодишња представа је обновљена, а у међувремену обновљене су још омладинска и дечија сцена.

— Интересовање младих за позориште и глуму је велико. Свакодневно малишани (и њихови родитељи) долазе у позориште да се распитају могу ли и они да постану глумци, — каже Раде

Милосављевић, управник Аматерског позоришта у Светозареву. — Најмлађи, засад њих 50, успешно су припремили луткарску игру „Приче за Гордану“, Душана Радовића, представу која је већ имала и 30 реприза.

У сардњи са Факултетом драмске уметности у Београду, почетком октобра, аматери су премијерно извели „Лажу и паралажу“, у режији студента Саше Јовановића, а истовремено је обновљена и „Пуњена пинџа“, Фадила Хацића.

Протекли децембар био је пун погодак и велико освежење: аматерски ансамбл извео је премијеру документарне драме новинара Слободана Жикића, „Запаати ко си“, у режији професора светозаревачке гимназије, Срећка Дивљана. Чланови омладинске и дечије

сцене својски су се напрегли да у 14 слика дочарају време испуног рата када су Немци одвели из Штајерске око 10 хиљада малишана, одузели им родитеље, националност, језик...

Иначе, глумци Аматерског позоришта из Светозарева овом драмом представљају се и 9. фебруара на „Данима културе Словеније“, у Словенској Вистрици и Марибору.

— Да не би било застоја и да наставимо с темпом „премијера месечно“, — додаје управник Раде Милосављевић, — управо је на сцену постављена и драма Драгана Томића, „Раскршће“, која је награђена на конкурс Удружења драмских уметника Србије, а комад је режирао искусни Петар Говедаровић из Крагујевца.

В. ДИНИЋ

У ЖЕНЕВИ СЕ СПРЕМА ФУДБАЛСКИ „СПЕКТАКЛ“

МЕЧ КОСОВО – БРАЗИЛ

Све је спремно за историјски сусрет, чека се само дозвола ФИФЕ, каже Швајцарац Марк Биоле (Marc Biolley), организатор утакмице

Овако, мање-више, гласе наслови у данашњим дневним новинама романске Швајцарске који излазе на француском језику. Према речима овог Швајцарца, господина Марка Биолеа, меч је заказан на највећем женевском стадиону Праиј (La Praille) који је подигнут за недавно Европско првенство у фудбалу.

Иако је Косово непостојећа, непризната држава од већине земаља света, па и Бразила, иако се ових дана огласио и сам Мишел Платини, председник УЕФЕ, да овај меч не долази у обзир, организатори не посустају, јер на њихов поновљени захтев тек очекују одлуку ФИФЕ* која за сада још ћути, још није рекла ни да, ни не. Зато се Швајцарци надају да ће, ипак, доћи до овог меча за који су спремни да после, евентуалне, позитивне одлуке истог дана штампају улазнице. Поменути господин Биоле каже да је штета што се ФИФА не оглашава јер је стадион већ резервисан, а дозволу за одигравање ове утакмице дала је швајцарска фудбалска организација. Он се позива и на прошлогодишњу утакмицу Косова против Саудијске Арабије која је играна у Турској на коју ФИФА „није“ реаговала. Додуше, реаговао је данас бразилски конзул у Паризу Бруно Кариљо (Bruno Carrilho), који је на питање швајцарских новинара – да ли ће Бразил играти 25. јула против Косова – изјавио да Косово још није признато и да Бразил чека одлуку ОУН-а о признавању да би се изјаснио о оваквим, евентуалним, сусретима.

Да ли су текстови у швајцарским дневним новинама и сама поодмакла организација овог сусрета провокација или не, остаје да се види наредних дана. Чињеница је само једно – спорт се по ко зна који пут политизује. Зато је овога пута изабрана једна од најбољих репрезентација света свих

---

* Фудбалски меч Бразил – Косово, заказан за 25. јули те 2008. године, одлуком ФИФЕ није одржан.

времена, чини нам се, не случајно. Јер, за већину људи, поготово у великом броју малих земаља, мање упућених у балканска збивања, овај сусрет би и те како одјекнуо. И док Србија бије битку да до септембарских заседања у Њујорку ову самопрокломовану државу призна што мањи број земаља и тако стекне позицију да сачува своју територију, дотле неки људи у Европи покушавају да преко спорта, и то оног најпопуларнијег, остваре оно што политичарима још није пошло за руком.

Уосталом, време ће показати ко стварно стоји иза ове, назовимо, историјске утакмице. Јер, свакако, није реч само о фудбалским заљубљеницима.

ПРИЧА О ЛЕКЦИЈИ ЈЕДНЕ АМЕРИКАНКЕ

ДА ЛИ ПОЗНАЈЕМО СОПСТВЕНУ ЗЕМЉУ

Ромињала је ситна киша као да је јесен, а био је крај фебруара. Било је нешто пре шест сати увече док сам се приближавао галерији у Македонској 21 у Београду. Претходног дана у дневним новинама видео сам кратку вест да ће у овом простору да излаже своје «импресије» о Србији 23-годишња Американка Ема Фик (Emma Fick). Помислио сам тада, шта може Она у тим годинама да ми каже о мојој земљи што ја не знам. Наводно, заволела је нашу земљу зато што су јој неки Срби током Другог светског рата спасли фамилију од фашиста али је дошла и да би нашла рођаке који се после тих ратних догађаја нису вратили у Америку. После завршетка студија Енглеске књижевности и историје уметности у Америци пријавила се за „Фулбрајтов програм“ да би утврдила своје знање али и да, доласком у нашу земљу, упозна потомке храбрих Срба. Дошла и остала две године.

Оставио сам новине решен да не идем на ту изложбу јер шта бих тамо сазнао ново о сопственој земљи. Ипак, после краћег времена, почело је да ми се врзма по глави питање – познајем ли ја своју земљу толико да немам шта ново да видим? Наравно, није ми било свеједно да кажем да не познајем па, што због сујете, што због знатижеље, одлучих да ипак одем.

Штура најаву изложбе у новинама није много говорила. Зато ми се и десило да сам скоро занемео када сам ушао у галерију у којој је, пошто сам стигао раније, била тек по која особа. Гледајући цртеж по цртеж, слику по слику, остао сам запањен. Од Сремских Карловаца до Врања, од Суботице до Новог Пазара, бележила је ова млада девојка обичаје и људе, описала их на цртежу и у кратком тексту, боље него ико са ових простора у последњих 70 година. Карактере, црте лица, чиме се

баве, како и шта раде, све. Није изостао ни један детаљ из традиције овог народа, од печења ракије и производње зимнице, прављења и сечења славског колача, свеће и жита као православних славских обичаја, до плетења џембера и рукавица и чувених „пироћанки“ као симбола сеоске обуће. Њена посебна прича се односила на српске манастире. Обишла их је све: Студеницу, Жичу, Раваницу, Манасију, Милешеву, Грачаницу, Сопоћане, Ђурђево Ступове... Покушао сам да се сетим неког који није, али нисам успео. Није мимоишла ни Ресавску пећину.

С обзиром да сам, као што рекох, дошао мало раније, покушао сам да видим све што је изложено пре него што навали свет. Око штандова са разгледницама и сликама Еминих цртежа, стоје младе девојке (касније сам сазнао, њене другарице из Америке, Српкиње по пореклу), спремне да их понуде посетиоцима. У једном углу, сто са соковима и сендвичима. Између, од једног до другог дела, сваки детаљ проверава вижљаста девојка дуге црвенкасто-смеђе косе, у црној хаљини лежерно склизнутој са једног рамена, виолет хулахопкама и дубоким ципелама. Осмех јој није силазио са лица. Нисам могао да је не приметим, али и да, судећи по сликама из новина, закључим да је то наша вечерашња домаћица – Ема Фик.

Пролазећи поред ње, искористио сам прилику, док још галерија није била пуна, да јој честитам, не из куртоазије, на ономе што је урадила. Питао сам је да ли је свесна да овако нико није представио Србију, или бар не у скорије време, а она ми је без размишљања узвратила: – Јесте, Момо Капор. Добро, писао је Капор, одговорих, али за педесет година и то о свом народу, а ви, за мање од две године и то овако, импресивно!

Широки осмех наше домаћице говорио је више од изговорене речи. На њеном лицу видела се срећа и задовољство, због похвала, али и због све већег броја људи који је пунио галерију. Камере неке београдске телевизије бележиле су оно чему смо се ми неколико тренутака пре тога дивили. Севали су блицеви. Нисмо стигли да је питамо како је било могуће обићи све то за тако кратко време, тако добро упознати крајеве, људе и обичаје и уз то, уз завидан уметнички ниво, пренети на папир. Очигледна је била љубав на први поглед. Јер, како другачије објаснити нечије интересовање за страну земљу, уз то, неког из тако далеког света, по свему различитог од нас.

Врзмало ми се много тога по глави. Природа свакако припада свима на планети. Пријатељство такође није национална категорија, па онда и не чуди што је она то спојила у једно и тако дуго остала овде. А ми? Умемо ли да узвратимо? Умемо ли да кажемо хвала и поред тога што нас је на кратко постидела познавањем наше земље; што ћемо ми пре да причамо о Таџ Махалу или неком егзотичном острву а да у сопственој земљи готово нисмо макли из куће осим ако нам нешто није успутно.

Ова девојка из Луизиане свакако заслужује нашу пажњу и љубав. Заслужује и много више, да будемо поносни на њу што нас је тако лепо представила, да је не заборавимо и да је увек радо примамо у госте. То српски човек уме, требало би и да хоће. Од срца. А држава?

КОМЕНТАР СРПСКОГ ПЕРА:

СРПСКА ВЛАДАЈУЋА ЕЛИТА И ДРЖАВНОСТ

Србија је недавно, за наше прилике, врло помпезно обележила „Дан државности“: 213 година од подизања Првог српског устанка и 182 године од Сретењског устава. И један и други дан везани су за 15. фебруар, 1804. односно 1835. године.

Нема спора да су овај датум и ове две годишњице врло значајне у историји српског народа, али „Дан државности“, без икакве малициозности спада у категорију „новокомпонованих“. Рекло би се колико знања, толико и памети.

Вратићу се овој нашој памети која није баш од јуче, али пре тога једно питање: да ли неко зна шта је 1. август за Швајцарску? То је датум који су Швајцарци усвојили на основу мита (писани документ из 1470. године), као свој дан државности који се слави од 1891. године. Како пише у том документу, три централна швајцарска кантона: Ури, Швиц и Унтервалден, потписали су 1291. године споразум о савезништву и формирању заједничке државе у форми конфедерације. Тачан датум тог историјског договора се не зна, али је, од оних који су чинили конфедерацију 1891. године, 1. август установљен као државни празник.

И дан-данас тај датум је неприкосновен и нико га не доводи у питање, ни Женева, ни Базел, ни Цирих, ни Лозана..., иако су се ови кантони у односу на три поменута много касније прикључили конфедерацији. Швајцарци, без икакве сујете, знају да цене своју прошлост. А ми? Ми пишемо историју сваки пут изнова, по систему: „од мене почиње свет“.

Да ли је баш тако, да ли стално мора да буде тако и да ли смо ми „тикве без корена“?

Ако је ишта неспорно то је крунисање Стефана Првовенчаног у манастиру Жича, 1217. године (година јубилеја – 800 година од тада већ цури). Тада је другорођени син жупана Стефана Немање и старији Растков брат, проглашен за краља Рашке. Круну је добио од папе Хонорија Трећег, чиме је, нема сумње, Србија први пут добила и међународно признање и постала равноправни члан европске породице народа. Стефан Немања је врло брзо

успео да обједини српске земље Рашку, Дукљу, Травунију и Захумље, чиме је, за те прилике, створена јака европска држава. Док је, захваљујући Растку Немањићу (св. Сави), чији је допринос и у крунисању млађег брата био велики, Српска православна црква добила самосталност.

Међутим, није спорно, или не би требало да буде, да су и пре Стефана Првовенчаног Срби имали своје краљеве. Властимировићи су „прва“ српска династија (средина 9. века), које наслеђују Војислављевићи. Од њих је најпознатији краљ Бодин који је владао у Дукљи (данашња Црна Гора, а тада српска држава).

Дакле, ни то што је Бодин столовао у Дукљи не би смео да буде разлог данас да се српска државност не рачуна управо од, рецимо, 850. године нове ере. Швајцарци нису правили проблем да ли је споразум о уједињењу био баш априла, јула или августа, нити су потоњи кантони који су се придружили правили проблем што они нису били присутни на потписивању тројног пакта.

Зашто САНУ, наша наука, пре свега, наши историчари, ћуте? Зашто држава ћути? Да ли се то ми плашимо реакције с поља? И уместо да с поносом истичемо ове значајне људе и догађаје, ми снисходљиво се додворавамо онима који и те како воде рачуна о својој прошлости: поменути Швајцарци, затим Енглези, Французи, Немци, Аустријанци...

Шта би било када би своје постојање вратили још који миленијум, до Винче, на пример. Јер, Винчанско писмо, из којег је ћирилица „преузела“ чак 20 слова, није случајно претходило нашој писмености. Ако не данас, савремене науке: генеалогичка и ДНК истраживања заједно са археологијом, лингвистиком и другим наукама, свакако ће врло брзо и то да одгответу, до „де факто“ стања.

Зато, колико наша државна стратегија треба да има визију о томе шта и куда сутра, у наредних 50 година најмање, тако мора да се одреди и према прошлости, јер, без ње, нема ни садашњости, ни будућности. У противном, нама други непријатељи не требају, довољни смо ми сами себи.

Да ли баш мора да се оствари аманет Тарабића о Србима испод једне крушке, па да тек тада прогледамо?

(НЕ)ПРОЖИВЉЕНИ ТРЕНУЦИ

На граници где се завршава Нешто
и почиње Ништа,
сами, мој кофер и ја!
Све моје је у њему.
Како ли је само стало у тако мали простор?

Све моје куће,
сви моји љубимци, четворочкаши,
моја најлепша одела, сатови и машини,
моје књиге и пера?
Моји успеси, дипломе и пехари...
И, колико тога још?
А тек моји најмилији?

Не, то је грешка,
премало је то простора за све моје.
Па ни моје тело ту не може стати!

Али, ја путујем сам,
око мене Нико и Ништа.
Све моје сада припада другоме.
А тело, биће прашина:
земља земљи.
И моје срце, у којем су сви моји, биће прах.

Па шта је онда у коферу?
Ништа!
Ништа у њему, ништа испред.
Иза не видим.
Нешто је иза мене.

А мој живот?
Где је,
где се сместио, нестао?

У тренуцима,
у тренуцима проживљеним
и непроживљеним.
Глас Бога!
То је све што ти припада.
Тренуци, које си имао, а проћердао,
тренуци од којих си бежао,
тренуци које си олако заборављао,
које си поклањао,
мало ценио,
губио и изнова налазио.
Само је то твоје -
сада имаш вечност да их се сећаш!

Кофер пун тренутака,
крену у Ништа.

ЗАШТО ОДЛАЗЕ НАЈБОЉИ?

Слободан Жикић (1948 – 2017)

Вест о смрти Слободана ме је изненадила, иако сам само дан раније са колегом Бајом Џаковићем коментарисао да је враћен из болнице са последњег прегледа са констатацијом да је крај врло близу. Некако, у подсвести желимо да верујемо да су чуда могућа и да то неће да се деси нама драгим и блиским пријатељима, колегама, рођацима. Тако је било и у овом случају. Али смрт је неумољива, она не зна за сентименталост и не бира по принципу наших жеља.

Пошто сам био за воланом, на путу ка Јагодини, почео сам да рачунам колико дуго познајем Слободана. Нисам могао да верујем да се наше познанство приближавало половини века. Недостаје нешто мало више од три године. Баш много. Читав један живот. Али, тек кад сам почео да пребирам шта је све за то време урадио, схватио сам да је то немогуће тек тако набројати. Јер, Слободан Жикић је био толико свестран, да би набрајање свега што је оставио за собом изискивало сате и сате.

Возећи лагано, ухватио сам себе са питањем – шта је он, у ствари, био? Новинар, свакако. И то не обичан, врхунски! Али, једнако и писац драма, песник, преводилац. Нећете веровати, и менаџер. О томе ћу мало касније.

Оно што се не види кроз писану реч, Слободан је био, пре свега, друг и пријатељ. Велики као кућа. Тих и одмерен. И кад је писао о нечему где је и он био један од главних актера, себе није истицао.

Ваљда је сматрао нормалним да је заслуга других значајнија, а да је он био ту да помогне, без да му се истиче име, иако је код неких догађаја његова улога била, ако не значајнија, најмање једнака осталима. Једноставно био је такав.

Себи не могу да дозволим да тврдим да културну историју Јагодине познајем до те мере да би следећу констатацију сматрао сто посто тачном да је отишао највећи кога је овај град имао. Или, да не бих дозволио полемику око тога, исправићу се: један од два, три највећа ствараоца у култури, новинарству и књижевности, свакако.

Па, зашто онда тако велики људи одлазе тако тихо, нечујно, неприметно?

Неко ће рећи зато што су тако и живели, ненаметљиво. Срећом о њима остају да говоре њихова дела, сада и увек. А одлазак њихових земних остатака најчешће је у духу њиховог живота. Тако је било и са Жикићем. О његовом делу и њему време ће тек да говори.

Наши сусрети на новинарским задацима су се подразумевали али, те 1983. године живот нас је спојио на једном другом задатку – у спасавању посрнулог, боље рећи клинички мртвог, Градског аматерског позоришта у Јагодини. Тај период је управо најбоље описао сам Жикић у монографији „Позориште у Јагодини“ коју је објавио као коаутор са Нинославом Станојловићем. Само је један детаљ заборавио – себе.

Те године, у Позориште су ушли Сретко Дивљан, Душан Илић, аутор ових редова и, наравно, Слободан Жикић. Али, ако нас тројицу наводи, о себи пише индиректно. А био је незаменљиви шраф квартета који је, за врло кратко време, у Јагодини, не само оживео „даске које живот значе“, већ и започео седмогодишњи период највећих, или, опет, међу највећим успесима у историји овог театра. Подршка Жикића новинара, у средини која не трпи успехе, је била немерљива, али исто тако и Жикића писца. И, сада долазимо до оног, Жикић „менаџер“. Са његовом драмом „Запамти ко си“, у режији Сретка Дивљана и извођењу Омладинске сцене, гостовало се у Љубљани и Словенској Бистрици, управо захваљујући њему. Наше је једино било да спакујемо „кофере“ и да са омладинском групом, али и омладинцима и децом из луткарске сцене, једине између Београда и Ниша, седнемо у аутобус који нас је одвео подно Алпа.

Слободан Жикић је једноставно био успешан у сваком послу кога се латио.

Не знам да ли га је ико „испровоцирао“ као што се то десило са једном нашом преписком на страницама „Новог пута“. Данас је то само анегдота, али то што је пре седам година објављено на страницама овог листа су, може се слободно рећи, најбољи „прилози за биографију јагодинског позоришта“.

Све је почело изјавом доајена Градског аматерског позоришта, глумице Бранке Маринковић, да је аутор ових редова један од најбољих управника кога је ово позориште имало, да би неколико година касније то изјавила и за Слободана. На моје питање, кад сам је једном приликом срео, глумећи увређеног човека, да се определи између нас двојице, као што то обично бива, почело је правдање – нисам то тако рекла, погрешно си разумео.., после чега сам, с намером да старије подсетим, а млађе упознам, те осамдесете године, са дистанце од око хиљаду и по километара, потанко описао на целој једној страници „Новог пута“. Уследила је недељу дана касније страница Слободана Жикића, па опет моја и тако читав један месец, можда и дуже, не сећам се више. На почетку безазлено, без намере да тако буде, на крају се наша преписка претворила управо у сјајан материјал за делић историје овог позоришта. Када смо се после неколико година срели у башти једног ресторана крај Белице, први пут после тих писанија, није било друге него да се уз чашицу ракије обојица сложимо да смо нехотично урадили добро дело за позориште – обрадили смо до детаља скоро једну деценију делања, из овог угла, могу слободно рећи, културне институције са великим „И“, која је у свом дугогодишњем трајању (основана 1859. године), често посртала, али увек опстајала и враћала се из мртвих, захваљујући управо и људима као што је био Слободан Жикић. А Бранкина констатација с почетка приче, наравно, може се схватити само условно, јер ово позориште толико дуго траје, толико је добрих ствари изнедрило, да би било исувише нарцисоидно тврдити ко је и када био најбољи. Тај списак најбољих је подгачак.

Драги колега и пријатељу, драги Банцо, како си волео да те зову, почивај у миру. Чувај нас одозго, јер велики не умиру, они се само преселе међу звезде. А на нама је да још више, много више него до сада, подсећамо на твоје дело!

90 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА ВЕЛИКОГ ПЕСНИКА И ПРОФЕСОРА

ЈАРА ЛАБУД - ПОСЛЕДЊИ БОЕМ

„Јара је био боем, песник и велики професор. Његова предавања била су права свечаност за креативни ум и искричаву децу. Своје ученике је кроз креативну шалу социјализовао и удахњивао у њих племенитост. Његова душа била је огромна питомина, широка као цветна ливада и космичко сазвежђе. Анегдоте о Јари су изузетне, боемске. Био је врцав, интеллигентан човек и добар професор. Волео је да се надмудрује с гимназијалцима...“

Тихо, готово неприметно, прекјуче, у суботу 7. октобра, навршило се тачно 90 година од рођења великог јагодинског песника и професора књижевности у овдашњој гимназији „Светозар Марковић“, Драгана Глигоријевића, алијас Јаре Лабуда (1927-1986).

Од раног јутра сам размишљао да ли ће неко да се сети и негде прозбори реч-две о томе и да ли ће колеге по перу да нешто организују. Приватне обавезе су ми све до поподнева одвукле пажњу, када сам поново почео да размишљам, нисам ли нешто пропустио и где ли се одржава вече посвећено песнику и боему, односно, да ли ће посетити његов гроб и положити цвеће. На жалост, званично ништа. Ипак, да не би све било толико сиво, колико јесте, одлучио сам да се неколико реченица о великом песнику нађе на страницама „Српског пера“.

Познавао сам лично Јару, али не толико да бих о њему причао као блиски пријатељ или колега. Није ми дуго требало да издвојим текст с почетка овог сећања, заправо одломак из приповетке „Боем“ Сретка

Дивљана, Јариног колеге из гимназије, из његове књиге „Механа код парадокса“. А и ко би га боље познавао од Сретка, такође боема (који сликар није?!), који свакако није случајно написао ову приповетку. И управо следећа мисао из те Среткове приче о Јари отвара бројна тужна питања о томе куда ми то идемо и где нам се налази култура, пре свега, људскост у нама, према вредностима из прошлости. Или нам је свеједно. После следећег цитата, размислите и сами:

„На сахрани су били сви“, каже даље Дивљан у својој приповеци, „сви људи из града, ученици и народ из околних села. Умро је мој велики пријатељ, по уму и чашици. Дан је био „свечано сунчан“, као што и доликује звездоперу. Сахрана је била по мери човека, јер је умро боем, геније. Умро је човек професор, од кога сам научио да искричавим и будем прави Јагодинац.

Чини ми се да је гимназија постала празна без Јаре...”

Јара је био комуниста, ваљда је тако време било, сви смо били чланови, зато и следећи догађај са његовог испраћаја који је прерастао у велику анегдоту из његовог живота, најбоље говори о њему као човеку. То Дивљан описује овако:

„Нешто се чудно дешавало око Јариног гроба, однекуд се појавио поп. Поп је пришао Јарином гробу и ишчупао пирамиду са петокраком и бацио је у оближње трње. Боже, шта то поп ради? Нисам могао да верујем. Тако достојна сахрана а... Збуњен сам. Поп је почео да чита опело а ђакон је побио крст на Јарин гроб.

Чуо сам кад је поп рекао:

„Господине Јаро, нека ти је лака земља“.

Прекрстио сам се и поновио, господине Јаро, лака ти земља. Јаро био си на овом свету геније, али ти и на онај свет одлазиш као геније... Јаро, Божији човече.

Касније ми је причала Јарина супруга:

„На три дана пре него што ће умрети, рекао ми је: слушај, Бранка, ја ћу ускоро умрети. Они моји комунисти ставиће ми на гроб уместо крста тарабу, тј. пирамиду. Ти ћеш, кад сви они оду, заједно са попом, да извадиш ту тарабу и бациш је у трње и ставиш ми на гроб крст...”

Тако стоји, од речи до речи, у Дивљановој приповеци о Јари. Нема се шта додати. Осим великог знака питања. О нама! Зашто? Зашто смо се затворили, зачурили, зашто тако брзо заборављамо? Зашто смо баш све материјализовали? Па и душу? Живот је сам по себи леп, осим ако га сами не претворимо у пакао... Наравно, говорим искључиво из угла ове „округле“ годишњице. Ова кишна субота је могла да изгледа и мање суморна.

Јара Лабуд је објавио пет књига песама, један је од оснивача Књижевног клуба „Ђура Јакшић“ у Јагодина, добитник је Октобарске награде града Јагодине (Светозарева). После његове смрти Народна библиотека „Радислав Никчевић“ установила је награду за писце средњошколце која носи Јарино име...

Јара Лабуд, из збирке песама „Ветар у камену“:

*Дошла је у сивом шалу око враџа,
џанка као срна,
и са очима смрзнутиим од леда.*

*Као јаредицу на бразди,
убили су је људи,
и посекли јој крила,
и расшрлили јој срце.*

Дошла је у сивом шалу око враџа.

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ ЈЕДНОГ СЛИКАРА

ДИВЉАНИЗАМ ПРОФЕСОРА ДИВЉАНА

Сретку Дивљану, академском сликару из Јагодине, јуче је у Београду уручена Велика награда за област ликовних уметности. Да подсетимо, међу октобарским културним дешавањима у нашем главном граду ове године посебно је била запажена групна изложба радова „Салон у октобру“ чланова УЛУС-а и УЛУПУДС-а која је први пут била представљена у Уметничком павиљону „Цвијета Зузорић“ на Калемегдану. Академик Матија Бећковић председавао је том приликом стручном жирију у којем су још били сликар Мирослав Лазовић, архитекта Бојан Ковачевић, историчари уметности Гордана – Биба Марковић, Сава Степанов и Јулка Маринковић и академски сликар Момчило Антоновић, који је ову награду поред Сретка Дивљана доделио и Марији Кнежевић.

Обично новинска вест и не садржи много више речи, али у времену кад су култура и културни догађаји скрајнути на маргине живота, савест нам не би била чиста ако не бисмо посветили који ред више ствараоцима који су међу најбољима најбољи. Данас је то академски сликар, професор и доскорашњи декан Педагошког факултета у Јагодини, Сретко Дивљан.

Овај уметник који слика велика платна, најчешће, у Уметничком павиљону „Цвијета Зузорић“ излагао је до сада чак осамнаест пута. У дугачкој сликарској каријери имао је до сада, како сам каже, преко 80 заједничких и педесетак самосталних изложби у земљи (и оној великој) и иностранству.

Да би разумели његово стваралаштво, неизбежно је написати да је кренуо из села Мушићи подно Јахорине, па преко Нове Пазове, из колониистичке средине, београдских студија на Факултету за ликовне уметности и Бора, у којем је имао прву службу професора, у другој половини седамдесетих година прошлог века доспео у тадашње Светозарево (данашњу Јагодину), где је, као педагог, радио у гимназији „Светозар Марковић“ и на поменутом Педагошком факултету, одакле је пре две године отишао у професорску пензију, да би се потом још више посветио сликарству. Дипломирао је у класи професора Миодрага Рогича и ментора за сва времена, како сам

истиче, Стојана Ђелића и Бошка Карановића. Али, ова прича данас, ако би уопште постојала, била би сасвим другачија да је после средње уметничке школе, коју је најпре завршио, постао учитељ у селу Руђици, у родном крају, којем се на тренутак вратио. Похитао је из новог завичаја, Нове Пазове, у недођију, вучен носталгијом и жељом да се што пре скући и ожени.

Да, ипак, не буде све по инерцији срца, већ разума, помогао му је управо горштакчи ум када је већ при првом сусрету са родним крајем, после много година, осетио да се ни камен више не радује што га види. Те тренутке освешћивања описао је у причи једног другог свог стваралаштва: „... нема више мог Зекоње а ни Шароње. Извора мојих које сам правео као дете нема више, затрпани су. Урликао сам и нико ме није чуо. Река Добропољка тихо тече и не поздравља ме више. Ја му дођем као последња будала, једино се ја сећам и враћам...“ Али, није се вратио.

Сретко Дивљан, сликар, на први поглед, кад уђете у галерију где излаже, оставља утисак наследника великог Пикаса. Али, нећемо погрешити ако га упоредимо и са Тулуз - Лотреком или Сезаном и Ван Гогом. Ипак је свој на своје. Част светским великанима који су обележили једну епоху, што не значи да једног дана то неће бити и сам Дивљан, јер уметнички пут до славе је спор и најчешће уметници га не осете за живота, наравно, у пуном смислу те речи. С друге стране и сама ова награда, која је повод нашег писања и све претходне и све оно што је радио или ради довољне су, свака за себе, да овај уметник може да буде и више него задовољан, јер је „ушао у књиге“ и као тема и као аутор и још једном потврдио високо мишљење о себи у српским, па и европским круговима у којима се, не ретко, појављује.

Сретко Дивљан је ренесансног духа, магијски цртач, како су га назвали неки критичари, који својим бравурозним потезима, на форматима великих димензија, води линију која дефинише облик и карактер, али и наго-

вештава теме које радују али и оптерећују савременог човека. Дивљан је сликар новог експресионизма, постмодерниста, дивље енергичан, одакле, ваљда, и оно *дивљанизам*, којим га прозивају они који не пропуштају његове изложбе. Има непресушну инспирацију коју избацује на папир или платно, руши табуе у сваком смислу те речи, али повлачи линије смишљено и контролисано, не по клишеима великана са којима смо га поредили, већ гради и градио је свој уметнички пут.

Са петнаест година проглашен је за најбољег младог сликара СФРЈ, а 1990. године у истој држави, заједно са Милошем Шобајићем, за сликара године. Као педагог створио је у својој глумачкој секцији или аматерском позоришту у граду у којем најдуже живи неколико данас познатих српских глумаца, режирао је више позоришних представа и написао књиге бајки (2010) и приповедака, мемоарске прозе, „Механа код Парадокса“ (2008). Аутор је и седам универзитетских уџбеника. Обично овакви текстови изоставе детаљ који је у људском бивствовању вероватно и најзначајнији, Сретко Дивљан је и родитељ три одрасла човека, два сина и једне кћери.

СЛИКАРСТВО 21. ВЕКА

Синоћ је у галерији Културног центра у Јагодини отворена нова самостална изложба слика истакнутог српског уметника Сретка Дивљана. Пред великим бројем љубитеља и поштовалаца Дивљановог сликарства у музичком делу програма наступили су Петар Максимовић, професор виолине конзерваторијума у Бечу, гитаристи Душко Димитријевић Енци и Милан Маринковић Куба, као и вокална група „Октет“ из Јагодине. О двадесетак слика новијег датума, рађених техником уљаног пастела и целокупном спектралном опусу овог свестраног уметника ренесансног духа, говорио је аутор ових редова.

Да би разумели његово стваралаштво, неизбежно је рећи да је пре много година кренуо из села Мушићи, подно Јахорине, кажу да многи вуку инспирацију из детињства, па преко Нове Пазове, из колонијистичке средине, београдских студија на Факултету за ликовне уметности и Бора, у којем је имао прву службу професора, у другој половини седамдесетих година прошлог века доспео у тадашње Светозарево (данашњу Јагодину), где је, као педагог, радио у гимназији „Светозар Марковић“ и на Педагошком факултету, одакле је пре две године са места декана отишао у професорску пензију, да би се потом још више посветио сликарству.

Дипломирао је у класи професора Миодрага Рогића и ментора за сва времена, како сам истиче, Стојана Ђелића и Бошка Карановића. На истом факултету је и магистрирао. Али, ова прича данас, ако би уопште постојала, била би сасвим другачија да је после средње уметничке школе, коју је најпре завршио, постао учитељ у селу Руђици, у родном крају, којем се на тренутак вратио. Похитао је из новог завичаја, Нове Пазове, у недођију, вучен носталгијом и жељом да се што пре скући и ожени.

„Завршио сам средњу школу“, пише Дивљан, „био је распуст. Увелико сам се спремао за пријемни испит за факултет у Београду. Породица на окупу. Пили смо јутарњу кафу: бака Цвијета, отац Обрен, мајка Љубица, комшинице, баба Будањка и Цмиља. У нашу кућу ушла је жена која је нешто просила. Обратила се мојој мајци:

– Госпоја да ви гледам у шољу и да ми дате који динар, жива ти деца.

Мој отац је рекао жени која је просила:

– Жено, ми имамо посао за тебе.

– Реците, господине, који.

Мој отац се већ наљутио на просјакињу:

– Другарице, ја нисам господин, ја сам друг!

– Да, разумем, друже. Знаш друже, ако смо другови, зашто ја просим, а ти добро живиш?

– И ти да радиш, имала би.

– Добро друже, хтео си нешто да ме питаш.

– Е, вала право кажеш. Видиш овог мог малог. Да би био примљен на факултет, он мора да црта голу женску.

– Друже, који мали?

Отац је на мене показао прстом.

– Овај мали. Да, другарице.

– Знаш друже, он није мали, видиш ли ти колики је он? Нећу да идем са њим на таван!

– Е, кад нећеш, нема ни пара.

Другарица просјакиња је схватила да се у овој кући неће овајдити. Отишла је. Било је јако непријатно.

И, тако је мој први акт пропао... жив се орезалих спремајући пријемни испит за ликовну академију“, написао је Сретко у приповеци „Како је пропао мој први акт“.

Сретко је ренесансног духа, магијски цртач, како су га назвали неки критичари, који својим бравурозним потезима, на форматима великих димензија, води линију која дефинише облик и карактер, али и наговештава теме које радују али и оптерећују савременог човека. Дивљан је сликар новог експресионизма, постмодерниста, дивље енергичан, одакле, ваљда, и оно дивљанизам, којим га прозивају они који не пропуштају његове изложбе. Има непресушну инспирацију коју избацује на папир или платно, руши табуе у сваком смислу те речи, али повлачи линије смишљено и контролисано, не по клишеима великана са којима смо га поредили, већ гради и градио је свој уметнички пут. Са петнаест година проглашен је за најбољег младог сликара СФРЈ, а, ево, пре те две, три недеље, добио је награду која само потврђује тај успешан пут, континуитет, од тог „неуспелог“ акта у родитељској кући, до данас.

У храму културе у Јагодини Сретко Дивљан је изложио 22 пастела, као реткост за њега, у мањим форматима.

ЛОВЦИ РУМУНИЈЕ И СРБИЈЕ ЗА ПРИМЕР

ЧЕТВРТ ВЕКА ПРИЈАТЕЉСТВА И ДРУЖЕЊА

У Лужницама код Крагујевца је пре неколико година изграђен Дом пријатељства ловаца удружења „Ризница“ из овог шумадијског села, највећег у Србији које учлањује ловце од Зрењанина до југа Србије и удружења Ловаца из румунског места на Дунаву Нова Молдава. А у суботу, у Деспотовцу, је обележено четврт века од почетка те румунско-српске сарадње. Тим поводом уручена су бројна признања Ловачког савеза Србије. Покровитељи су били Општина Деспотовец и њен председник **Никола Николић**. За домаћина је изабран центар Горње Ресаве и због јубилеја **Мирка Радосављевића** из Деспотовца, грађевинског предузимача и спортског радника - 50 година бављења ловом. Златни орден, као највише признање Ловачког савеза Србије, уручен му је на свечаности која је одржана у сали Народне библиотеке „Ресавска школа“ у Деспотовцу.

*Боривој Борча Николић
и Светла Мацаревеић*

Овом скупу, поред гостију из Румуније, присуствовали су и бројни представници ловачких удружења из Шумадије и Поморавља, међу којима је био и **Света Маџаревић**, председник Друштва српско-румунског пријатељства „Ризница“ из Лужнице код Крагујевца, новинар, публициста и књижевник, аутор, између осталих и 28 књига из ове области (укупно до сада објавио преко 100 књига), међу којима је и „Ловство Европе кроз векове“, која је на сајму књига у Бриселу, 2010. године, добила другу награду за веома богату и изузетно обрађену грађу из ове области, написану двојезично, на енглеском и српском. Маџаревић је био и оснивач и први директор Телевизије Крагујевац, а у пензију је отишао са места аташеа за културу у конзулату Србије у Темишвару.

Сам догађај у суботу и лов као љубав и страст људских интересовања, али и значај ловаца у очувању еколошки здраве средине и животињског царства којим Србија располаже, нужно намећу и нашу пажњу. Звучи нелогично да људи који сваког викенда устрељују животиње доприносе очувању њиховог броја у природи. Али, само на први поглед. Јер, шта би тек било да ова област није уређена законима и правилима игре? Хаос ! А све је почело још од цара Душана, који је био страствени ловац и први поставио правила игре, па преко Деспота Стефана Лазаревића, такође страственог ловца, обојица су ловила и у шумама Горње Ресаве, Деспота Стефана је и смрт затекла у лову, до данашњих дана када је обележено 120 година (1896 – 2016), организованог ловства у Србији. Колика је традиција лова у Ресави говори и податак да је удружење „Горња Ресавица“ у Деспотовцу основано само неколико година касније, далеке 1902. године. Деспотовац је, иначе, једина општина у Србији која има чак три удружења ловаца, поред поменутог „Горње Ресаве“, у Ресавици је „Бељаница“, а у Великом Поповићу „Зеца“.

Оно што такође пада у очи је да се ловом једнако баве сви, од пољопривредника, лекара, доктора наука, председника држава. Као ретко којом другом делатношћу која је више од хобија. И жене. Међу ловцима деспотовачког удружења их је 15. Србија данас има око 80 хиљада ловаца. Сви они имају на располагању за лов око 16 и по хиљада хектара шума у којима је око пола милиона животиња. Доминира срнећа врста са око 140 хиљада, али у нашим ловиштима има и медведа, вукова, дивљих свиња, лисица, шакала, зечева, фазана и јаребица. И управо правила игре које спомену смо доприносе да се тај број не смањује, већ и увећава.

Што се тиче српско-румунског пријатељства и дружења треба рећи да оно превазилази оквире ловства. Крагујевачка „Ризница“ и удружење ловаца „Нова Молдава“, захваљујући Свети Маџаревићу, с наше и Боривоју Борчи Николићу, Сави Петковићу и Васку Тодорову, с румунске стране, остварили су до сада преко 100 програма сарадње, поред лова и у области

сликарства и спорта, организовањем сликарских колонија и спортских такмичења.

За Нову Молдаву у Румунији треба рећи да је до Првог светског рата била у границама тадашње Србије, али су погранична разграничења учинила да нова граница буде ток Дунава, па је тако око 17 хиљада Срба остало с друге стране ове реке, у другој држави.

Гости из Румуније, поред Деспотовца и манастира Манасије, обишли су и Природњачки музеј у Свилајнцу.

ДОБИТНИЦИ ПРИЗНАЊА

Плакета Савеза ловаца Србије уручена је Боривоју Борчи Николићу из Румуније, док су Златни орден, поред Мирка Радосављевића, добили Груја Кристијан из Румуније и Саша Ненадовић, власник и директор крагујевачке штампарије „Графостил“.

Сребрни орден је уручен Васку Тодорову, председнику Удружења ловаца „Нова Молдава и Сави Петковићу, председнику Савета МЗ Белобрешке у Румунији, док су Плакете у знак проглашења за почасне чланове удружења „Ризница“, за изузетну помоћ и сарадњу, примили Миленко Ђуровић, инспектор шумарства и лова деспотовачке општине, Мирослав Милошевић, управник ловачког удружења „Горња Ресава“ у Деспотовцу и потписник ових редова.

СВЕТИСЛАВ СВЕТА МАРКОВИЋ

(8.3.1939 – 19.11.2017)

Задатак писања *in memoriam* или сећања, у принципу на блиску особу, пријатеља или колегу, само на први поглед изгледа једноставан. Подразумева добро познавање те особе, али не и лакоћу „враћања филма“. Света Марковић, занемарићемо оно Светислав, јер га тако нико није познавао нити ословљавао, је био истовремено и једноставна, али и комплексна личност, веома богате биографије. И ту се крије страх да ћемо нешто испустити. Ипак, задатак је задатак, због њега самог, због свих нас који смо га познавали и са њим се дружили, због његових наследника, али и због потпуно неутралних људи који ће у временима која долазе чепкати по историји једног доба.

Кренућу од године 1972, када је дошао у Радио Светозарево. Благосмех, мирноћа у гласу, али и ходу, упечатљив глас, јер су само такви улазили у „магичну кутију“, красили су човека са којим нисте могли да не будете у најмању руку друг за сва времена. Тада реч пријатељ се мање злоупотребљавала него данас. С обзиром да смо радили на сличним или истим пословима, моја сећања су ту, природно, као да је време стало, односно, само што се Света, излазећи с посла, није појавио на углу улица Вука Караџића и данашње Кнегиње Милице. Међутим, још јача су она из чувених ресторана „Париз“, или хотела „Палас“, или тадашњег хотела „Србија“,

или „Старог храста“, или неког од хотела на мору, или... Као да, до ових тренутака, док пишем овај текст, још увек одзвањају звуци виолине Живе Петровића и његов глас, док ваздух парају стихови чувених староградских песама „Моја мала нема мане“ или „Стари фијакер“, или... Света је ту био на свом терену, боем и друг за столом, али и певач који никог није остављао равнодушним. Његов стил је био препознатљив и јединствен.

Посао у радију је такође био јединствен, иако на папиру примате плату за једну ствар, људи од пера и гласа, а у његовом случају и од изузетног смисла за нешто што се данас зове маркетинг, раде „све и свашта“, тако да ми је тешко да једноставно набројим чиме се све професионално бавио. Био је аутор пропагандних порука, њихов промотер, водитељ и уредник пропагандних емисија, спикер, репортер, али пре свега тога, спона између привреде и радија, од чијих су уговора зависила примања свих запослених. Онај његов боемски дух и глас су му у томе и те како олакшавали посао.

Све то, трајало је пуних осамнаест година, од 1972. до 1990. године. После једног пунолетства у радију, Света се, због нових, надолazeћих времена, одлучује за самосталан рад и оснива маркетиншку агенцију „АС“. Као да је у том тренутку све почело из почетка, али, у суштини, се још преданије посветио промовисању мале привреде кроз радијске акције, не само преко Радио Светозарева, него и осталих радија у Србији, под именом „Велико срце мале привреде“. А потом, или истовремено, био је сценариста и наратор за многе документарне филмове: „Манастири Србије“, „Месна индустрија Јухор“, „Манастир Раваница“, „У славу Навиповог вина“... У исто време покреће и музички сабор „Весели се кућни домаћине“, што само потврђује колико је био свестран.

Професионални живот Свете Марковића, међутим, није почео доласком у тадашњи Радио Светозарево. Пре тога, од 1968. до доласка у радио, радио је као наставник у ОШ „Радислав Никчевић“ у Мајуру у коју је дошао после пуних девет година рада, такође у просвети, у ОШ у Банатском Деспотовцу. Тамо је, изузимајући прве две године рада, образовањем деце бавио заједно са супругом Ратиборком Ратком, школском другарицом из Учитељске школе „Сретен Ацић“ у Јагодини, којој се овог 19. новембра придружио горе, на небу. И зато, баш на овом месту, не бих погрешно ако бих све до сад речено заменио само једном реченицом – цео Светин живот била је Ратка. Јер, после њеног прераног одласка он више није имао свој, јер јој се читав живот, после свих кафана, враћао журећи, а од тог тренутка, када се она преселила на небо, више није имао коме. Од тада Света више није био са нама, већ с њом. Само је чекао тај тренутак који је дошао

тог 19. новембра. А пре него што је одлучио да се и он пресели код Ратке, написао је своју љубавну причу о њој, о њима. Оплакивао је, жалио, јадиковао, тужио, цвилео, нарицао... без да смо му видели сузе, без гласа. А онда, као да она седи поред њега, без туге, цвилења, жаљења, оплакивања... сео је и написао њен, њихов живот. Затворио је корице, све своје је оставио и кренуо њој.

Света Марковић је по деди Светиславу, по којем је и добио име, Јагодинац из Драгоцвета. У Јагодини је завршио и основну школу и нижу гимназију и учитељску школу. Овде су му се и деца родила, син Небојша Неца и ћерка Наташа, али се родио у Београду, 08. марта 1939. године у улици Краљице Марије, после рата, 27. марта, где му је отац Радослав имао бакалницу, а изнад радње и стан. Међутим, очев одлазак у заробљеништво, одмах на почетку рата и његов повратак 1945. године, када им је нова власт конфисковала целокупну имовину, вратио их је на дедовину, у Драгоцвет, надамак Јагодине, којој се Света још једном враћа, осамдесетих година прошлог века, обнављајући кућу својих предака по оцу, стару више од два века.

Поред поменутих, сина и ћерке, Света је за собом оставио и унукe Марка Марковића и Александра Хризостомоса.

МОЈ РОЂАК БОЖА

После пуних тридесет година улазим поново у село Грабовац код Свилајнца, из правца Деспотовца, с намером да посетим рођака **Божидара Божу Антонијевића**. Два су разлога ове посете: да видим шта ради човек који је пре непуна три месеца напунио 91 годину живота и да попуним недостајуће делове мозаика родослова, линије мојих чукундедова, јер је један од њих осам, један од четири Божиних прадедова.

Сунчан, али прохладан новембарски дан води ме поред сеоске Цркве и Дома културе, да бих, после једне лакат-кривине, био близу циља. Међутим, од последње посете прошло је толико времена да је мала консултација са случајним пролазником о којој се кући ради, ипак, била неопходна.

Улазим у уређено двориште са још увек бујном зеленом травом. На вратима ме дочекује госпођа средњих година, за коју сам касније сазнао да се зове **Драгица Богосављевић**, да је из Баточине и да је после узимања отпремнине у Општинском суду, где је радила, овде већ пуних пет година, да би бринула о Божи и његовој, недавно преминулој, супрузи **Радмили**. Мој рођак још није био стигао из редовне шетње до Свилајнца, како ми Драгица рече, али с обзиром да га није она одвезла, мало сам био збуњен како ће један „старац“ у десетој деценији колима седам километара у једном и исто толико у другом правцу. Збуњеност је трајала само док се из правца гараже није појавио, брзо ходајући, усправан као стрела, човек коме не бих дао

Божа са кубуром Стјевана Синђелића

више од седамдесет година. Његова збуњеност је трајала мање од секунде, моја знатно дуже, али ме је он, реагујући невероватно брзо, поздравио као да смо се видели пре месец дана. Ја сам још више био збуњен када сам видео да ни наочаре за вид не носи, али тек када смо сели да разговарамо увидео сам сву заблуду мерења старости голим бројкама.

Док сам га чекао да стигне, разгледао сам фотографије на зиду на којима доминирају успомене из веома богате професионалне каријере: слике са рођеним братом **Слободаном Аранђеловићем Кемешем** и њиховим неизбежним хармоникама, јер су обојица били чувени хармоникаши, испред Ајфелове куле, или неког другог познатог места у Француској, Немачкој, Америци., где су непрекидно живели и радили више од двадесет година, или једноставно одлазили да свирају. На појединим сликама је и мали Мирољуб који је на свој таленат, по чему је на далеко превазишао оца и стри-

ца, скренуо пажњу већ у осмој, деветој години, на фестивалу хармонике у Сокобањи, да би после завршетка основне и средње школе у Немачкој, дипломирао и соло хармонику на музичкој академији у Линцу, у Аустрији.

Божа је свирање на хармоници учио најпре код **Миланчета Стефановића** у Луковици, затим код извесног **Ђорђа** у Белици код Јагодине, чијег се презимена не сећа, да би све то заокружио код чувеног **Мије Крњевца** у Смедеревској Паланци. Уследила је затим богата музичка и певачка каријера по великим градовима велике Југославије: Титограду, Сарајеву, Бањалуци..., а затим живот и рад у поменутих земљама западне Европе. Тамо је далеке 1963. године настала и кантауторска песма „Далеко од родног краја“ коју је снимио на једној од сингл плоча. Занимљив је историјат те плоче, продате у више десетина хиљада примерака, на коју је њен аутор скоро био заборавио, када му је стигао позив из једне западноевропске земље да подигне новац на име продатих примерака и тантијема (ауторски хонорар). Сума је била позамашна, за коју се могла у то време да купи пристојна кућа.

Да човек, који је већ пуних тридесет година у пензији, али који је хармонику одложио тек пре осам година, може да нађе смисао живота и у другим стварима говори и Божиња љубав према вину. Није се задовољио само куповином квалитетних вина, већ је својевремено, недалеко од куће у Грабовцу, засадио 300 чокота чувеног француског шардонеа (chardonnay), од којег прави, за своју и душу својих пријатеља, веома квалитетно пенушава бело вино, у шта сам се и лично уверио.

Шардоне је, иначе, пореклом из Бургундије (централно-источна Француска). Претпоставља се да је ова врста лозе добила име по истоименом селу. Анализом је утврђено да су укрштене сорте пино (pinot) и стара врста лозе позната под именом бели гуе (gouais blanc). Занимљиво је истаћи да шардоне и наша смедеревка имају заједничког родитеља, а то је управо бели гуе или, како ми познајемо ову врсту лозе, белина. Бели гуе међу винским стручњацима важи и за „великог европског швалера“, јер бројне сорте белог грођа воде порекло од њега, док за другог „родитеља“ наше смедеревке важи стона сорта која потиче из Молдавије а овде је називамо „беле козије сисе“ (због издуженог облика бобица).

Поред боца из сопствене производње и вина и других алкохолних пића, сакупљаних током бројних путовања, улазак у подрум ме је увео и у етно простор, пун старих предмета, који су одавно већ музејски експонати. Али, да Божин хоби нису само винова лоза и стари предмети, овековечили

смо сликом овогодишњег рода старог белог кукуруза, такозваног „осмака“ (крупно зрно са осам редова), који мали број људи памти, а још мањи има данас на својим парцелама. Оно што ми је запало за око је и колекција од педесетак фрула, што у кући музичара и није необично, али и мини колекција од три каме опточене посебним камењем, које је Божа добио на поклон од колеге из Саудијске Арабије са којим је радио у Немачкој. Ови ножеви средњег века нису карактеристика само Саудијске Арабије, већ и Турске, руских Козака, подручја Кавказа генерално, али и Грузије која, такође, делимично припада овом региону.. Његово заједничко име код свих ових народа је **кинђал**. Ипак, један предмет заслужује посебну причу – кубура славне прошлости.

СИНЂЕЛИЋЕВА КУБУРА

Стеван Синђелић, ресавски војвода и чегарски јунак, рођен је, као што је познато, у селу Војска, од оца Радована Ракића, угледног занатлије, и мајке Синђелије. Отац му је умро врло млад, па му се мајка преудала у село Грабовец, а он у новој средини, по мајци, бива прозван Синђелић, уместо крштеног презимена Ракић. У Грабовцу се данас налази и кућа, грађевина моравског типа какве су подизане крајем 18. и почетком 19. века, која своје постојање везује за име Стевана Синђелића (1770—1809), па се самим тим и чува као споменик културе од великог значаја. Међутим, готово да ширем кругу људи није познато, а то значи и историчарима, да је ова кућа прављена много година после Синђелићеве јуначке смрти и да ју је зидао Божин деда Јосиф по угледу на стару која је већ тада била оронула и трошна. Приликом рушења те старе куће у којој је чегарски јунак живео са мајком, очухом и својом породицом, деда Јосиф је нашао и сачувао од заборава једну од Синђелићевих кубура коју читаоци Новог пута данас могу први пут да виде. Иначе, та друга кућа коју садашње генерације ученика и знатитељника посећују, у центар села, крај школе, пренета је са првобитног места удаљеног неких стотинак метара, 1974. године, док су радови на презентацији објекта, дворишта и етнолошке музејске поставке завршени годину дана касније.

ЗАДУЖБИНАР

Прича о Божидару Божи Антонијевићу и у десетој деценији живота пуна је догађаја и кад је реч о хуманости и добротинству. Пре девет година, на брду Хум, између села Гложана, Врлана и Грабовца, мештани ова три села, њих седам, осам, заједно са Божом, одлучило је да обнови стару Цркву на темељима некадашње коју су Турци срушили. У шуми су се назирали само

темељи. Речено, учињено. Донацијама, углавном у материјалу, и добровољним радом, Црква, не тако велика, засијала је пуним сјајем. А, затим, врло брзо, и конач са трпезаријом за две стотине гостију. Оно што је посебно занимљиво, приликом копања темеља нађени су остаци људских костију и златни крст који датира из 1706. године.

Овим се, као задужбинар, Божа на неки начин одужио и оцу Драгомиру и деди Јосифу који су били зидари, док се хармонике први латио тек Драгомиров брат од стрица Петар.

Прича о Цркви која је посвећена Св. Томи, не би била потпуна ако не кажемо да се у њеном окружењу налазе бројни манастири: Томић, Јаховић, Радошин, Ивковић, Добреш, Девесиње, Златенац, Буковица и, вероватно, најпознатији Миљков манастир. Сви они, са поменутом Црквом, су са десне обале реке Велике Мораве, у потезу од села Дубока у јагодинској, до села Црквенац у свилајиначкој општини и као целина називају се ресавском Светом Гором.

ДВА ПРЕЗИМЕНА И НАДИМАК КЕМИШ

Два рођена брата, Божидар и Слободан, али и два презимена, Божино Антонијевић, по деди Антонију, а млађем Слободану Аранђеловић, по деди Арангелу, уз то и надимак Кемиш.

Зашто различита презимена и одакле надимак **Кемиш**?

Према причи мог домаћина, млађи брат Слободан добио је презиме Аранђеловић у знак сећања на једног од предака Арангела и село Кострошевци на истоку Србије у општини Сурдулица, одакле су њихови преци дошли у Ресаву, али и широм Србије, јер их тада са истока наше земље са оцем кренуло седморо браће, док је Божидар презиме Антонијевић добио по другом деди Антонију (село Кострошевци, на самој бугарској граници, полако нестаје, јер је пре шест година имало само 54 становника, претежно бугарске националности). Надимак млађег брата Слободана, Кемиш, има мало чудније објашњење. Наиме, Слободан је много волео гемишт (на нем.: gemischt), који је у овим балканским земљама познат као мешавина белог вина и соде. Међутим, мали број људи зна да се та реч, смеша или мешавина, користи и за месне прерађевине од више врста меса. Конкретно, у Слободановом случају, радило се о суцуку који је много волео да једе и који се у њиховом крају називао још и гемишт од меса. Тако је временом „г“ прешло у „к“, док се „т“ на крају речи изгубило, па је он постао и остао Кемиш, као и његов син Мирољуб.

ПРИЧЕ ИЗ ЖИВОТА ЈЕДНОГ ДЕВЕДЕСЕТОГОДИШЊАКА

МОЈ РОЂАК БОЖА (II део)

Када сам пре месец дана отишао у Грабовац код Свилајнца да, после пуних 30 година, видим мог рођака **Божидара Божу Антонијевића**, који је овог 11. септембра напунио 91 годину живота, нисам ни сањао да ћу срести човека који вози ауто, обрађује виноград и производи пенушави шардоне (chardonnay). Производи, за своје потребе и стару сорту кукуруза „осмак“. Уз то, пре неколико година, у атару брда Хум, између села Гложане, Врлане и Грабовац, заједно са још неколико мештана ових села, саградио је цркву и конак на темељима богомоље коју су Турци срушили, посвећену Св. Томи. Божидар је и колекционар не мале збирке старих предмета и оруђа, готово заборављених у нашим селима, затим педесетак фрула, па три каме (ножа), у источним земљама познатим под именом кинђал и кубуре Стевана Синђелића, ресавског војводе и јунака са Чегра. Међу вредним експонатима су и сребрњаци: пет Наполеонових лира из 1812. и пет динара Краљевине Србије из 1904. године. У збирци су и боце многих европских вина и један од првих фото апарата марке туринг (touring), француске

Кукуруз „осмак“

5 ДИНАРА
Краљевине Србије
из 1904. године

производње, све то сакупљано за време рада у иностранству. Поред хармонике, чувене далале (творац Mariano Dallape), са којом се „пензионисао“, међу овим експонатима чува и две омање, старије од њега, марке хохнер (Тросинген, Немачка), и другу, марке ронер из Клингентала, индустријског градића у Француској. Занимљиво је да овај градић своје име и постојање дугује Лују XV, јер су за време његове владавине подигнуте ковачнице и радионице за оштрење ножева (1730) и куће за становање уз реку Ен у Алзасу, па је и цела долина названа „долина ножева“, а тако је настало и насеље окружено виноградима које данас познајемо. Производња хармоника је почела много касније (1864), радионицу је основао Ф.А. Ронер (Rauner), чији су наследници били наклоњени Трећем рајху, па им је имовина 1946. године конфискована, а због те лоше политичке процене њених власника ову хармонику данас у свету препознајемо само по називима модела светских првака на овом инструменту.

Забележивши све ово, тог новембарског поподнева помислио сам да нема више. Затворио сам бележницу и разговор преусмерио на проверавање неких детаља из заједничког родослова, попуњавајући мозаик елементима које до тада нисам истражио или знао. Међутим, мој рођак ми је све време указивао на још неке ствари које би желео да ми покаже, али томе нисам придавао превише пажњу. Пошто смо се после само неколико дана још једном срели, бележница је наставила да се пуни „историјом“ без краја.

РАДМИЛА, БОЖИНА СУДБИНА

Дакле, музицирање по чувеним хотелима широм Југославије Божу је одвело и у Сарајево и Бањалуку где је 1955. године упознао **Олгу** са којом је годину дана касније добио ћерку **Десанку** а од ње и зета Весе и наследнике **Мају** и **Бранка**. Али његова љубав за сва времена била је и остала **Радмила** са којом је изаткао несвакидашњу љубавну причу. Пошто је и она била из истог села, у време највећих борби у Другом светском рату почиње са Бо-

жом да гради „love story » обоје маштајући да ће се једног дана завршити браком. Тада су били само старији малолетници. Међутим, судбина је од те љубавне приче направила драму чији се крај у том тренутку није назирао.

У Радмилу се загледао још један Грабовчанин, Станиша, с намером да је ожени. И тако је и било. Уз претњу локалних ратних моћника Радмилиног оца је попустио и она се, уместо за Божидара, венчала за његовог изненадног супарника. Али, као и свака љубавна прича и ова је имала још необичнији наставак. После само два и по месеца брака Станиша бива мобилисан од стране партизана и одлази у рат. Радмила се враћа оцу, а Божи четници почињу да прете ликвидацијом да му се не би вратила. Немајући куд, са тек напуњених осамнаест година, Божидар са најбољим другом Миланом Василијевићем одлучује да оде добровољно у партизане. Међутим, партизанских јединица у близини у Ресави нигде није било, па се њих двојица 3. октобра 1944. године одлучују да крену ка Ћуприји и даље ка Нишу, заправо до првог одреда на који наиђу. Пешачили су тако све до Ражња, до села Подгорац где се налазио одред са извесним Лунетом командантом. Врло брзо задужују ратну опрему и оружје и крећу у борбе. Прво су ослобађали Ниш, а онда назад, Ћуприју, па Јагодину, да би '44. учествовали и у ослобађању Београда. Непријатељ је све више потискиван ка западу, борбе су настављене ка Шиду, где Божа бива рањен у ногу па је морао назад у Београд, у болницу. Када се опоравио, требало је да се врати у ратну јединицу али његов рођени ујак Воја одлучује да интервенише код Родољуба Чолаковића и Моше Пијаде са којима је био у затвору између два светска рата, не би ли га оставили у некој позадинској јединици. Интервенција је успела и Божидар постаје члан ОЗНЕ где му је комесар био извесни Сава Милошевић, првоборац из Крушара, али само до краја рата, јер после ослобођења није хтео да се активира. Тих ратних дана није имао много времена да мисли о својој великој љубави Радмили, јер је она формално била још у браку, а није знао ни за судбину њеног венчаног супруга Станише. Али, не каже се случајно да живот пише романе, Станиша одлучује после рата, на кратко, да се активира а Божидар да се демобилише, што је и учинио 1. априла 1947. године, али се у село враћа раније и обнавља, боље рећи наставља, везу са Радмилом коју доводи својој кући. По повратку њеног венчаног мужа она и званично раскида брак у којем је на папиру била три године, али у стварности непуна три месеца и њих двоје се августа 1948. венчавају да би њихова љубавна прича трајала све до 11. јула ове године, пуних 69 година, све до Радмилине смрти.

ПИСМО ТИТУ

Божидар Божа Антонијевић је био ратник у НОБ-у, члан ОЗНЕ, познати хармоникаш, гастар-бајтер, али је у једном тренутку, 1979. године, док је још био у иностранству, хтео да региструје и такси фирму у Свилајнцу. Међутим, без државног испита професионалну дозволу никако није могао да добије, а није му се баш учило. Размишљао је да му нико не може помоћи до друга Тита. Сео је и написао писмо маршалу да му државна администрација не дозвољава да се региструје као таксиста са возачком дозволом „Б“ категорије уколико нема и положен државни испит. Наравно, напоменуо је и своје учешће у НОБ-у. Из кабинета председника Републике му стиже одговор да су они упутили један допис Општини Свилајнац да му се изађе у сусрет и Божа убрзо региструје такси фирму.

ОДЛИКОВАЊА

Оно што је започео Божин деда Јосиф у Првом наставио је унук у Другом светском рату. Посилни код војводе Степе Степановића, учесник преласка преко Албаније, деда Јосиф је носилац Албанске споменице, затим споменица за учешће у балканским ратовима 1912. и 1913. године, а унук Божа Медаље заслуга за народ и Медаље за храброст коју је добио после ослобођења Београда...

Део збирке старих предмета

ПРИЧЕ ИЗ ЖИВОТА ЈЕДНОГ ДЕВЕДЕСЕТОГОДИШЊАКА

МОЈ РОЂАК БОЖА (III део)

Када сам пре нешто више од месец дана отишао у Грабовац код Свилајнца да, после пуних 30 година, видим мог рођака **Божидара Божу Антонијевића**, који је овог 11. септембра напунио 91 годину живота, нисам ни сањао да ћу срести човека који вози ауто, обрађује виноград и производи пенушави шардоне (chardonnay). Производи, за своје потребе и стару сорту кукуруза „осмак“. Уз то, пре неколико година, у атару брда Хум, између села Гложане, Врлане и Грабовац, заједно са још неколико мештана ових села, саградио је цркву и конак на темељима богомоље коју су Турци срушили, посвећену Св. Томи. Божидар је и колекционар не мале збирке старих предмета и оруђа, готово заборављених у нашим селима, затим педесетак фрула, па три каме (ножа), у источним земљама познатим под именом кинђал и кубуре Стевана Синђелића, ресавског војводе и јунака са Чегра. Међу вредним експонатима су и сребрњаци: пет Наполеонових лира из 1812. и пет динара Краљевине Србије из 1904. године. У збирци су и боце многих европских вина и један од првих фото апарата марке туринг (touring), француске производње, све то сакупљано за време рада у иностранству. Поред хармонике, чувене далачке, са којом се „пензионисао“, међу овим експонатима чува и две омање, старије од њега, марке хохнер (Тросинген, Немачка), и другу, марке ронер из Клингента, индустријског градиња у Француској.

Забележивши све ово, тог новембарског поподнева помислио сам да нема више. Затворио сам бележницу и разговор преусмерио на проверавање неких детаља из заједничког родослова, попуњавајући мозаик елементима које до тада нисам истражио или знао. Међутим, догађаји су тек почели да се нижу. Уследила је прича о необичној судбини његовог брака са Радмилом са којом је проживео пуних 69 година све до 11. јула ове године, о одласку у НОБ због ње и љубавној причи са срећним крајем, дописивању са Титом и одликовањима као породичној традицији, о чему сте имали прилику да читате у прошлом броју.

СВИЊЕ „КРИВЕ“ ЗА СВЕ

Божа, борац у рату, хармоникаш и забављач у миру, није ни сањао да ће убрзо морати да пакује кофере и да хлеб потражи по белом свету. Али, свега тога вероватно не би било да није било свиња.. Како се Божа данас сећа, његова супруга Радмила и он реше почетком шездесетих година прошлог века да се баве сточарством јер је држава имала потребе за свињским и овчијим месом. Почели су, на препоруку стручњака, са новозеландским овцама и свињама „моравкама“ и дошло је време да испоруче прве количине. Крену са крдом свиња ка Свилајнцу, пешице, јер тада камиона није било као данас, кад тамо изненађење, половину свиња су откупили, а половину, без објашњења, одбили. Немајући куд, сад пешице пет километара и у другом правцу. Разочарани, раскрчме стадо и одлуче да срећу потраже у туђини. Пут их је најпре одвео у Француску у Париз, али Божа је знао само да свира, а боравишни папири се не добијају преко хармонике. Међутим,

Канџар из 1736. године

један адвокат из Свилајнца, у слободном времену сликар и дизајнер, са којим се упознао и спријатељио свирајући по хотелима широм Југославије, имао је регистровану фирму у Паризу за унутрашње уређење стамбеног простора, направио је Божи папире, што му је омогућило да несметано живи и ради. Тако је Божа пуних осам месеци дању намештао тапете, а ноћу свирао.

Живот у Паризу, међутим, није био лак. Дању фабрика, ноћу хармоника, становање у поткровљу једанаестоспратнице без лифта и онда после три године одлука – назад у Грабовац. Али, после непуних годину дана нова одлука, правац Франкфурт, Немачка. Пре тога, задржимо се још мало у Паризу.

ДРУЖЕЊЕ СА СТЕВИЦОМ МАРКОВИЋЕМ

Пре Немачке Божа је провео три године у Паризу. Тамо је и започео живот „печалбара“ настављајући традицију Грабовчана који су још пре Првог светског рата кренули пут Канаде и Америке. У граду светлости углавном је зарађивао од свирања по угледним ресторанима међу којима је био и чувени Трокадеро на истоименом тргу. Ту је упознао пријатеље за сва времена међу којима су били и Стевица Марковић телохранитељ Алена Делона који је славног глумца упознао у Београду 1958. године на снимању филма Марко Поло што га је касније и одвело у Париз и у смрт, затим тадашњег председника француске владе Жоржа Помпидуа и његову супругу Клод, будућу прву даму Пете републике, Делонову супругу Натали, још једног жестоког момка са Балкана Уроша Милићевића и наше људе из амбасаде. У истој кафани седео је и са краљем Петром Карађорђевићем II, али је тек после његовог одласка сазнао ко му је био преко пута стола. Чињеница је да су љубавне афере одвеле Стевицу у смрт, каже наш саговорник, који напомиње да је Стевица повезиван са Делоновом женом Натали и Помпидуовом Клод, али, осим сумњи, до данас није доказано ко га је убио. Ми смо у Паризу, наравно, знали да су Делон и шеф корзиканске мафије Франсоа Маркатони кумови, али то ништа није значило осим шушкања са стране, каже Божа.

Поред Стевице Марковића Божа се посебно сећа и једног Рома из Војводине, истог имена и презимена као и чувени тамбураш Јаника Балаж, човека који је увек био пун пара јер је могао да украде најскупље предмете, посебно у златарама, а да никада не буде ухваћен или да одговара. Ваљда га је и Бог чувао јер је био изузетно дарежљив и добар друг.

ПРОТИВ НЕМАЦА РАТОВАО, У МИРУ КОД ЊИХ НАЈБОЉЕ ПРОШАО

Е, сад, почетак живота у Франкфурту у Немачкој је прича за филм. Запослио се у фабрици за производњу кочионих система уз помоћ „земљака“

из Загреба, Драга Батроничека, кога је упознао у кафани. Требало је да ради на контроли квалитета. Али, како кад не зна језик, а не зна ништа ни о мерењу квалитета? Лако, одговорио му је земљак, показавши му основне ствари које треба да ради. Уследио је позив комисије да провери његово знање, а он у неверици, шта да им прича и на ком језику. Земљак је и ту имао решење. Божо, ти само причај на српском било шта, рекао му је, а ја ћу да преводим оно што би требало да кажеш. И трик је успео. А онда је уследио курс, који би био и овако и онако и после три месеца Божо постаје „експерт“ контроле квалитета. Тако је то са нама у иностранству. Ту је остао пуних десет година, а онда прелази у другу фирму за увоз-извоз у којој је био трговачки путник за пољопривредне машине.

У Паризу незаборавне ноћи у Трокадеру, у Франкфурту, овога пута врло ретко са хармоником, али потпуни успех у фабрици кочионих система, међутим, Грабовац је Грабовац. Уследио је 1986. године повратак, овога пута дефинитиван, а онда, кад су се стекли услови, пензија: српска, француска и немачка.

НАГРАДА ЗА ИНОВАЦИЈУ

За време рада у Немачкој у фабрици „Континентал Тевес“ у Франкфурту у којој су се између осталог произвеле и кочнице (нем.: bremse) за аутомобиле, имали су проблем са лемљењем месингом два дела штангле/шипке који је због своје кртости често пуцао. Божидар је, гледајући све то, предложио претпостављеном да се тај део производи из једног комада што је и учињено, а он је добио награду за иновацију и писмено признање које и данас чува.

КАТИЋЕВА ВОДЕНИЦА

Да ли дуг живот или немирни дух праве тако богату животну причу, тешко је рећи. Али, ако после свега што смо већ набројали, пишући о Божи, дође још нешто, онда се запитате, има ли краја! Док га слушамо како прича свој живот преврћемо папире, разне оригиналне тапије из деветнаестог века о купопродајама и међу њима наилазимо на једну са потписом Халид бега, житеља београдског, ни мање, ни више, из 1797. године. Реч је о тапији на продају воденице у атару села Дубља извесном Михајлу Катићу, за тадашњих 500 гроша. Воденица је још у „животу“, али сада у власништву нашег саговорника и домаћина у Грабовцу коју је купио од Катићевих наследника. Не меље више пшеницу и кукуруз јер на овом некадашњем потоку нема одавно воде, али су зграду која је још на истом месту, Божидар и

његов брат Слободан, хтели да преуреде и поред подигну хотел. Међутим, испречила се администрација јер се овај део на излазу из Свилајнца данас води као зелена површина.

КАКО ЗАВРШИТИ ОВУ ПРИЧУ?

Тражећи мисао којом бих заокружио несвакидашњу биографију једног деведесетогодишњака ненадано ми је помогао Божа. Када сам бележницу коначно затворио, уз кафу, причао ми је да му је само две недеље пре нашег првог сусрета долазила у посету ћерка из Босне са породицом. На моје речи – баш лепо, питао ме је да ли знам шта им је рекао, па и не чекајући моју реакцију, наставио: - Питао сам их шта их је нагнало да бију толики пут на само један дан јер нису желели да остану дуже, да ли знатижеља хоћу ли брзо „горе“, да виде шта има да се наследи. - Наставио сам уз осмех, препричава Божа свој монолог - нећу ја брзо тамо, планирам још дуго да живим, 104 најмање, тако ми је рекла једна врачара...

Насмејали смо се обојица на ову истиниту анегдоту. Ћутао сам, јер сваки коментар био би сувишан. И из овога је видљив оптимизам мог домаћина и рођака. И у деведесет другој има планове. Болестан готово никада није био, мучи га мало реума, али кога не мучи, а дуг живот, како ми је током ова два сусрета причао, дугује свакодневним чашицама вина, свог домаћег, и здравој храни без хемикалија и вештачких ђубрива, али и непрестаним активностима у винограду, у производњи вина и ракије, јер има и шљивар, у гајењу кукуруза, у пешачењу, до скора и лову, у сталном попуњавању збирке етно експоната, у возњи аута, у читању, у дружењима... Па нека му је са срећом, да прослави и стоти. Најмање.

СЕЋАЊЕ НА ПОСЛЕДЊЕ БОЕМЕ

БОШКО САМАРЦИЋ

Седим ових дана уз кафу и ракију са Бајом Џаковићем у јагодинској „Легенди“, једној од последњих кафана какве познајемо из наше младости. Нова година је ту па су почела да навиру сећања на неке прохујале и на неко време кад је тих кафана било на сваком ћошку. У Јагодини за сваки прст на руци. И то само почетком друге половине прошлог века: „Београд“ преко пута железничке станице, па „Мезулана“, одмах преко пруге на рибарском путу, а у граду, „Шарена кафана“ преко пута „нове“ цркве, затим чувени „Солун“ у старој чаршији, „Париз“, на углу преко пута суда, а преко пута споменика „Ослободиоцу“, на скверу, „Спорт кафана“ и, наравно, кафана хотела „Палас“, у главној улици. Пре тих времена било их је и много више. И обавезно карирани столњаци. Од раног јутра пушила се „турска“ кафа из шоља са дебелим зидовима, права кафанска како смо уобичајавали да кажемо, мирисала „брља“ из чокањића и олово са тек пристиглих дневних новина, као да су штампарије биле преко пута. А на столовима, испод стаклених звона, крофне, још вруће после пржења. Средом и суботом, ако мало закасниш, нема где да седнеш. Пијачни дани, поранили сељаци да пазаре, па свратили да разбију мамурлук. И тако свакодневно, годинама. Али, било је и резервисаних столова, за оне како смо их ми, „обични“ гости, називали редовним посетиоцима, или инвентаром кафане. У ствари, присећамо се Бајо и ја, били су то последњи бојери, од Ђуре Јакшића, о којем су се, заједно са „Солун кафаном“ испредале легенде, до тих седамдесетих и осамдесетих година прошлог века и наших колега из редакције Радио Светозарева и „Новог пута“, који су уистину знали да заседну, испију, запевају и освану: чувени Матра, Жикица Чичак, Иван Глумац, па Жика Шклоца... И тако, свакодневно. Свако од њих је имао своју кафану.

У другој половини шездесетих година у редакцију радија дошао је из Параћина млади, перспективни новинар, Бошко Самарџић (03.10.1943-10.10.2004). Човек од пера, али и гласа, са дубоким бас - баритоном, врло брзо је постао члан те „елите“. И то не само у Светозареву (Јагодини), већ и у родном Параћину.

Ја сам у редакцију дошао неколико година касније, где сам и упознао Бошка. Били смо у такозваној „малој“ згради, Вука Караџића 3, које више нема. Некада је то била приватна кућа породице Таушановић, или једна од њихових кућа пошто је та фамилија изградила цео квартал око некадашњег „Паласа“, а пошто је после рата национализована, када је шездесетих година прошлог века тражен простор за тек основани Радио Светозарево, општинско руководство му је доделило ту зграду. „Нови пут“ је остао још целу деценију у „Шохајевој“ кући (некадашњи апотекар Антониј Шохај, национализована 1948), на чијем су месту данас НЛБ банка и кафић „Срце“. Унутра, та радијска кућа имала је четири веће просторије, две собе, лево и две десно од улаза, и мању у средини лево, вероватно некадашња трпезарија. У правцу главног улаза била је једна, још мања просторија, некадашње купатило, а између свих њих, у средини, велики хол који је власницима служио за пријем гостију. Сви ми који смо радили за радио били смо ту смештени, осим „соба“ десно које су преправљене за студио и технику па се, као у некој породици, због малог простора, чуло све шта причамо, и громки смех и по нека псовка и, наравно, „међусобна“ оговарања.. Као да су зидови имали уши. Бошко је седео у средњој лево, заједно са још двоје, троје колега. Његов глас је посебно парао ваздух. Једино је студио посебном изолацијом био поштеђен свега тога како до слушалаца не би долазио „породични“ живот новинара.

Тих седамдесетих година један новинарски жанр, који је до тада био престижан у дневним новинама и по чему се разликовао њихов квалитет, почео је да осваја и етар све већег броја локалних и регионалних радио станица. Реч је о репортажи, која се уз коментар, сматрала врхунским умећем људи од пера. Радијска репортажа је била и некако раскошнија, јер си себи могао да дозволиш да се распеваш и распишеш, како се то обично говорило. Е, ту је, Бошко био мајстор.

Преврћући ових дана пожутеле странице тог времена које су све ове године биле у подруму чекајући, ваљда, да носталгија проради и не знајући, на почетку, шта се све ту налази, ископам текстове емисија и репортажа које сам писао, међу којима су биле и три странице Бошка Самарџића.

Текст те његове репортаже је у целини био ту, а да бисте доживели „оригинал“ недостајаће само музика која га је пратила. Бошко је прерано отишао, већ је тринаест година, али његови пожутели листови којима ће ускоро пола века су још ту:

АМЕН САМА БУТ РОМА

Бљештава светлост из циркуских шатри разбија први сумрак и као да одлаже најављени долазак ноћи. Мноштво света тиска се испод гласоговорника из кога допире промукао глас:

Навали народе ! Први пут у вашем граду гостује велики циркус“.

Данас је вашар.

Сећам се дечачких дана. Тада сам долазио на овај ритуал да купим звиждаљку и да са друговима крадем црвене , жуте, плаве, лицидерске колаче, да задиркујем казанџије и бозације, да срушим наслагане земљане вазе и да нестанем у гужви, уз псовке дебелог лончара. То је за мене био вашар.

Вечерас сам поново дошао после толико година међу циркуске шатре, ни сам не знајући због чега. Све се мења. И људи и обичаји. И криво ми је што вашар губи своје дражи. Заправо, читав тај помпезан шарени живот лагано умире. Идем између шатри и размишљам о том умирању. Али, ја вечерас нисам сам. И не жалим само ја ово нестајање.

Претпоноћни ветар размешта седе коврџе на изборано чело старог Циганина. Крупне очи боје дивљег кестена, оивичене смежураним капцима гледају у сиво оловно небо. Долазе кише. Избледела блуза припила се уз мишићава леђа.

На далекој периферији пред малом жутом кућом са неравним зидовима, ту на домак велике циркуске шатре, траје сећање на скитачки живот. Са изгребане виолине прскају у зрак патетични акорди АМЕН САМА БУТ РОМА. Некада је било много Цигана.

Два црнопута малишана са голим трбусима, прљавим рукама једу лубеницу. Стари Шабан посматра их смирено и као да се чуди што их дубока, искрена и болна поезија циганског дерта нимало не узбуђује. Јече струне оживљавајући загонетан источњачки бол, сукоб са савременим животом, чежње вреле страсти, бол који се завашава песмом и игром немирног оријента. Дуги кошчати прсти што притискују сулудо жице подсећајући на тренутак кад је објављено мировање.

Источњачка љубав, врела и трагична, поцрнели чекићи и сломљени арњеви на колима и цео скитачки живот замотани су у чергу исцепану на стотину места и бачену са болним узвиком АМЕН САМА БУТ РОМА.

А све је то било у једном животу који је трајао два времена. Док се караван скитача кретао путевима и странпутицама, Шабан је у заносном грчу говорио:

ДЕМАДАЈЕ МИКЕМАНА. Дај ми, мајко, виолину.

Увече, кад су се черге постављале насупрот ветру, крај велике ватре Ђенка је певала и играла у шалварима од шамске свиле, отварајући срце као на длану. Није хтела да мирује врела циганска крв. Цигани су играли, певали и плакали. На ватри страсти претварали су се у флуид нежности, великодушности, витештва и сањарије. Уморни и бели од прашине, на ознојеним коњима, стизали су међу вашарске шатре и ту чинили предах. Због једног увиђања које је било неминовност животне колотечине плакали су и Цигани, и виолина, и тарабук, и гитара.

А потомци који стасају не хватају муве на коњским сапима. Они купују свеске у којима ће решавати Питагорину теорему. То је њихов пут и њихов живот. Одредили су га сами уз помоћ овог времена. Претпоноћни ветар најављује долазак киша. Стари Шабан, пред малом жутом кућом са неравним зидовима, ту на домак вашарске шатре, смирено посматра малишане са голим трбусима како прљавим рукама једу лубеницу. А у њему – ретко, тако кад посматра небо и кад однекуд издалека дође велики циркус, испламти сећање на исцепане черге, на поцрнеле и нагарављене вериге и бакраче, на дедове и очеве у подераним шареним кошуљама, на сломљене арњеве, на душу скитача. И – на тренутак кад је одлазећи из черге са малим завежљајем на углачаном штапу преко рамена, узвикнуо:

Еј Есма, еј Османе, еј Ђенка... Збогом!

Болан грч у грлу, у великим очима сузе.

НЕКАДА ЈЕ БИЛО МНОГО ЦИГАНА. Скитача.

ДЕВЕДЕСЕТ ГОДИНА БИБЛИОТЕКЕ У ДУБОКОЈ

ЗАБОРАВЉЕНИ ЈУБИЛЕЈ

Основана је 1. јануара 1928. године, а непуних месец дана касније, дан уочи Св. Саве, одлуком Министарства просвете и званично одобрен њен рад

Када сам се тих седамдесетих година прошлог века упутио ка селу Дубокој, петнаестак километара од Светозарева, имао сам на уму јубилеј вредан пажње – 50 година сеоске књижнице и читаонице „Просвета“. Жеља ми је била и да упознам тадашњег књижничара **Радосава Момировића** који је седам година пре тог јубилеја проглашен за најбољег у Србији.

Пењући се на спрат Дома културе где се тада а и данас налази библиотека, нисам знао чиме се поред књига бави господин Момировић, нити колико су сачувана сећања на оснивачке дане ове књижнице. Неколико тренутака касније оба сазнања су ме пријатно изненадила. Радосав Момировић је био чисти пољопривредни произвођач, али и заљубљеник у књигу који је свој посао обављао врло професионално зашта је и проглашен за најбољег. Други детаљ, свакако не случајан, Радосав је 1930. године био ђак првак код господина **Властимира Ковачевића**, оснивача и првог књижничара „Просвете“. Када је он завршавао први разред, школа у Дубокој је прослављала тридесети рођендан (основана је 1891. године). Ја сам га, дакле, упознао када је већ био дубоко у седмој деценији живота али се сећао тих првих година библиотеке и њеног књижног фонда, у то време од стотинак књига, да би у тренуцима те наше прве посете библиотека имала три хиљаде наслова и 118 чланова.

За више података упутио ме је на старог **Душана Богосављевића** који је те 1978. године управо ушао у девету деценију. Један од највреднијих чланова библиотеке, стари чика Душан, испричао ми је занимљив податак да ова књижница готово да није прекидала рад ни у најтежим временима Другог светског рата захваљујући тадашњем учитељу и књижничару **Драгољубу Марковићу** и другим наставницима тог времена, али ми је препоручио да одем до Основне школе која према његовим сазнањима има и писане тра-

гове тих времена. И није погрешно. Учитељи и наставници Основне школе „Вук Караџић“ сачували су кроз деценије свакако највреднији документ о историји библиотеке и ове образовне установе, летопис, чије су странице са подацима тих првих деценија прошлог века врло брижљиво исписивале њихове старије колеге. Први је почео **Драгољуб Ст. Поповић**, како је записао, 31. маја 1925. године, наставио **Светозар Брзаковић** и други учитељи ове образовне установе, а од 1952. године странице летописа исписивао је тадашњи директор школе **Ратомир Пенчић**. Тако су, између осталог, на десетој страни забележене и све релевантне чињенице о оснивању ове књижнице првог дана те 1928. године које у целости преносимо како су и записане.

ИЗВОД ИЗ ЛЕТОПИСА ОШ „ВУК КАРАЏИЋ“ У ДУБОКОЈ

На дан 1. јануара 1928. године иницијативом ујравнишља ове школе, то година Власимира Ковачевића, основана је Народна књижница и читаоница села Дубоке „Просвета“ са циљем да пушем књига, часописа и новина шири просвећивање народа. Тога дана је се уписало за чланове поменуше установе 29 мештанина који се сматрају као оснивачи Народне књижнице „Просвета“. Правила Народне књижнице и читаонице села Дубоке је одобрило Министарство просвете под ОН бр. 5346 од 26.1.1928. год. а на основу члана 56 истих правила. Министарство просвете одлуком својом под ОН бр. 25779 од 26.3.1928. год. доделило је овој књижници као помоћ од отсека за народно просвећивање 16 (шеснајест) комада књига што је и примљено под О.Ш.К. бр. 127 од 18.4.1928. год. Ова установа пројужује свој живот на користи народа и поштенено се шири и на остале који још нису ступили као чланови исте.

И, ево, после тачно 90 година од оснивања и 40 година од прве посете, поново сам у Дубокој где ме је сада дочекао **Предраг Милићевић**, доскорашњи наставник и директор овдашње Основне школе „Вук Караџић“ и садашњи књижничар Библиотеке „Просвета“.

Околности из времена оснивања, али и пола века рада ове библиотеке у многоме су се измениле. Данас имамо интернет, мобилне телефоне и целодневне телевизијске програме па нас је интересовало да ли и ко данас чита књиге и колико их има на сталажама, једнако уредно сређених као и тих седамдесетих година. Број књига данас, је импресиван, преко шест хиљада наслова, два пута више него пре четрдесет година, али број читалаца потврдио је наше страхове о животу који данас живимо – једва двадесетак, као и пре 90 година у месецу оснивања. На наше питање, шта раде наставници у школи и шта је, макар са ученицима, ако нема других интересената за књигу, Милићевић нам је одговорио да његове данашње колеге и не траже

од деце да читају. Оћутао сам, мада би неко рек'о – лепа (писмена), нам се будућност смеши. После оваквог одговора, готово сам сигуран, ријалити тв програми су победили. Као да нам неко подмеће ис-
требљење, јер народ без „књиге“ је народ јадне будућности.

Међутим, оно што је такође забрињавајуће, овај јануар је прошао а да се нико није побринуо да обележи овај јубилеј, макар и неком књигом-покло-
ном за Св. Саву, промовисањем летописа и сећањем на наставнике оснива-
че књижице, па ни матична библиотека у Јагодини.

Духовност једног народа се управо чува преко писаних докумената, међу којима су и овакви летописи и књиге. Поред овог који су исписивали учитељи Основне школе у Дубокој, у овом селу се чува још један, на жалост, једнако заборављен, црквени летопис, који је исписивао свештеник **Драгутин С. Поповић**, парох Храма Св. апостола Јакова у Дубокој. Једнако значајни за историју овог краја, за сада, оба чекају боље дане за своју промоцију пред млађим генерацијама.

3

и књиге рађана све до 1919 године доп књиге
Србија ослобођена књижевности.

У 1919 год. постављена се књига за књижевни
г. уа Фабра Кисаровићева, која је била
ушастотна од 1918 год. до 1918 год.

У 1919 год. постављена се за другог књижевника
Филипић Карповић, који је био
кратко време свештеник у Дубокој. 1919 год
претешив је за Поговац.

После г. ка Филипића Карповића
постављена је за ушастотну г. уа Осивка
Радољавовићева, која је рађана у с.
Дубокој све до 1921 године.

У 1921 године постављена је до г. 35. зал. в. народне
школота с. Драгољуб Карповић
а својом поставотом Филипић Карповић
сам. Мата је г. Карповић рођен ил. Дубо-
кој је Филипић свештеник глав. школи у Дубо-
кој, свештеник школотава постављен у Дубокој, где је у
вотн поставоту свештеник свештеник од 1921 до
24 године. У 1924 год. постављена је г. Драгољуб
Карповић са својом поставотом в. в. Драгољуб
35 зал. в. народне школота.

У 1924 год. постављена је до г. 35. зал. в. народне
школота с. Драгољуб Ос. Поповић, г. уа је
рађана уа Фабра Кисаровићева ушастотна.

Овај летопис постављен је 31. маја 1925 год.
завештао Драгољуб Ос. Поповић,
шастота.

После г. Драгољуб Ос. Поповић, г. уа је
рађана уа Фабра Кисаровићева постављена је
Филипић Новелић, свештеник ушастота.

ВРЕМЕ СМРТИ И ПОКОЈЕ КАПИ ВЕСЕЉА

Шуштало је лишће на гранама дрвећа у оближњем парку наглашавајући јаче тренутак када ће одлепрати у вечност. Ближио се полако смирај дана па је топли ветар, познатији као светлосни који дува само у току дана, полако смењивао југоисточни, хладнији. Зависно од доба дана или године, овде на Леманском језеру, смењује се чак петнаестак ветрова који компонују природну симфонију познатију као „лемијске мелодије“. Та чаролија долази отуда што је ово језеро затворено између два планинска масива, Алпа и Јуре, па се на њега обрушавају готово сви ветрови, олујни и термални. Ту аглутинацију (згомилавање, згрудвање), овде називају *mirabaud*. Порекло овог имена долази од речи мира и лепе што становништво овог краја Швајцарске означава као место где добро видимо и чујемо, што површина језера од око 580 квадратних километара то уистину и омогућује.

Још увек под утиском те вечерње мелодије позвонио сам на врата фамилије Томовић. Као да нисам очекивао, њихово нагло отварање ме је пренуло из мојих мисли о ветровима који су, за човека тек коју годину становника Лозане, по својој разноврсности били изненађење. На вратима је стајао младић раних двадесетих година због чега ми је у секунди тишине кроз главу пролетело да је то прилика да успем у намери да продам робу због чега сам и дошао. Унутра су ме чекале три генерације. Поред већ поменутог младића, за кога сам касније сазнао да га пријатељи оловљавају са Киза, и његови родитељи, још млађа супруга и тек рођени син кога су спремали за вечерње купање. Идеалан тренутак, помислих, гледаћеш оно кроз шта си пролазио петнаестак година раније и чекати да објасниш зашто си овде.

Од тада до момента када ово пишем прошло је скоро четврт века. У међувремену Томовићи нису били само моји клијенти него и пријатељи, у малој групи оних за које могу да кажем више од осталих у далеком свету...

Гледао сам неки филм на телевизији у стану у Јагодини када ми је зазвонио мобилни. Препознао сам број мог пријатеља, Јагодинца, који у Великом Поповићу, родном очевом селу, после принудног „пензионисања“ де-

ведесетих, држи кафану. Загледан у екран рекао сам само *здраво*, ишчекујући шта ће ми рећи.

-Еј, јеси ли чуо, умро је Зоран Гајић. Ћутао сам ваљда због слике на екрану коју сам пратио и слике од пре само десетак дана када ми је у пролазу кроз Поповић рекао да иде у болницу да посети Гајића који је тешко болестан. Наравно, нисам очекивао овакав епилог, поготово што смо сви заједно још прошлог лета пили кафу на „тераси“ његовог ресторана. Па сам и на прву и на другу његову реченицу реаговао готово одсутан...

Почела је 2018, јануар, месец празника, највећег хришћанског и породичних слава. Негде између, како то обичају налажу, спремао сам полугодишњи помен последњем члану моје породице у кући у којој сам рођен. Моја тетка по мајци отишла је прошлог лета, а неколико недеља иза ње и прва комшика, тако да се сокак мог одрастања свео само на једног сталног станара и један брачни пар који се растрже између Цириха и родне груде. Од тридесет осморо у мом детињству, само троје...

Смењују се празници и помени. Никад краја. Поново телефон. Помислих, неће ваљда опет. Ко сада „путује“? Али, овога пута сам погрешно. С друге стране мој сестрић, син сестре од стрица, најављује долазак са девојком да ме, како се то и некада чинило, позове на своје мајско венчање. Већ нешто после поднева ето њих двоје. Заборавио сам када ме је неко последњи пут позвао на неко весеље. Док су они причали како им иду припреме и где ће организовати весеље, поново сам се вратио у детињство сећајући се сестрићевог деде, мог стрица, који ми је поклатио први ручни сат, и то позлаћени. Једва да сам имао девет година. Стрица одавно нема, а сада му се унук жени. У мојој глави смењивала су се сећања, туга и радост. Већ сам почео да се спремам за тај мај, радујући се коначно нечему лепом...

Киша и облаци, ретко сунце. Нека чудна зима, топло кад му време није. Неколико недеља је прошло без догађаја за памћење, осим алармантног стања око вируса у ваздуху које доноси топла зима. И таман када сам помислио да у мом окружењу више неће бити вести о смрти, зазвонио ми је поново телефон: - Умро је Бели. А ономад, враћајући се из Великог Поповића за Јагодину, хтео сам, пролазећи кроз Рибаре, да га посетим, нисмо се дуго видели. На жалост, смрт је дошла ненајављено и била је бржа од моје неодлучности или лењости, свеједно...

И то је прошло, рекох себи, за ову зиму је доста. Али, прошле недеље сам испратио и ујака, брата од тетке моје мајке и моје већ спомињане тетке. Био је напунио 91. па се то некако и сматрало природним...

Ноћ између ове суботе и недеље обележило је добовање кише по лименим олуцима. Као да је ове зиме у Поморављу није било довољно. Седео сам дуже него обично прелиставајући неке књиге о пореклу породица. Логано ме хватао сан па сам, пре него што сам заспао, успео само да угасим светло. Поново сам у Лозани. У соби само млада жена и ја. Као да је време љубави. Да ли сам и ја млад, не знам! Наша близина говори више од речи. Ноћни времеплов. Нас двоје и даље ту, али нам се придружује и одрасли дечак, отприлике већ пунолетан, који нам представља своју девојку будућу супругу причајући када ће се узети. Не стижем да кажем било шта, нити баш да повежем слике које се смењују. Љубав и радост смењује туга. Одједном познати ликови. Грлим мајку младића с почетка ове приче и два већ одавно одрасла детета, његова два детета. Нешто се страшно десило. Сви ћутимо. Као да сам већ чуо. Не објашњавају ништа. Ништа и не питам, знам да је истина. Јава и сан се допуњавају...

Већ се разданило. Синоћ док сам пре спавања прелиставао поменуте књиге покушавао сам да из свести потиснем звоњаву телефона неки минут раније и глас још једног мог пријатеља из оне мале групе људи за сва времена и његову злокобну реченицу – умро је Зоран Киза, јутрос га је мајка пронашла поред компјутера, мртвог. Срце или мождани удар, сада више није важно. Нисам желео да верујем, била му је тек четрдесет и пета, али телефонски позив и сан нисам могао да потиснем. Морао сам да прихватим истину...

И ветрови над Леманом су утихнули ове ноћи, неуобичајено. Заменио их је лелек мајке и деце, отац је одавно горе, и мук пријатеља.

Време смрти и покоје капи весеља.

ЦИРКУС

Било је то у једној великој земљи, толико великој да се простирала од истока до запада. Та земља је имала више губернија у којима су владали цареви, а над њима је био цар над царевима. Е, у једној од тих губернија, у једном њеном великом селу, одлуче да оснују циркус да би мало засмејавали народ. Јер, дошло је време, закључили су, да народ више није знао шта ће са собом од среће, али му је фалило нешто да би се смејао. И тако дођу на идеју да је циркус најбоља ствар. У том селу имали су једну стару шатру, није била баш најбоља, али је могла да задовољи за прво време а и мислили су да ће за то велико село да буде довољна.

Кмет, то вам је био први човек села, постави потрчка да се брине да циркузанти не претерају. И циркус крену. Али нису очекивали да ће народ толико да навали. Пошто одавно није било циркуса ни у великом селу, ни у највећој губернији, али ни у великој земљи од истока до запада народ је већ прве вечери толико навалио да су се били ко ће пре да дође до карата. И тако из вечери у вече. Зато циркузанти одлуче да сваке вечери по мало мењају програм не би ли што више засмејали народ који је био срећан, али некако није умео да се смеје. А тих вечери баш се смејао, највише некој представи која се, како су записали људи око потрчка, звала „Комарац на језику“.

Е, сад, можете да замислите када вас уједу за језик, одебља вам, па ви не да се смејете, него не затварате уста. И тако из године у годину. Али, потрчко, па кмет, а онда помало и цар забринули су се где ће да сместе толики народ па одлуче да повећају шатру и да је мало уреде како би народ био још срећнији. Међутим, добошар, али није био само један, били су и они са малим добошима, саопшти једнога дана, на велико задовољство срећног народа, да ће да праве нову шатру где ће моћи да се смести више људи и где ће, природно, моћи више да се смеју, да грицкају семенке и где ће сви да буду срећни.

Пролазиле су године, долазили су и нови кметови, дошао је и нови потрчко, али од нове шатре није било ништа, чак чинило се неким срећним

људима да се и ова постојећа све више смањивала. Уморили су се и циркузанти па је смеха све мање било. Неки су чак и заплакали. А потрчко са својим помоћницима и добошарима је то објашњавао да је сада народ постао паметнији па му није више до смеха, већ до нечег узвишенијег, јер када је некоме толико добро, причали су, не сме много да се смеје, удариће га фрас, па може, не дај боже и да полуди.

И тако из године у годину. Нова шатра је одавно заборављена, циркузанти су се мењали, а велика губернија је добила свог цара над царевима који је имао нове поданике, а и кмет је у великом селу добио нову титулу – мали цар. И потрчко је оматорио па је спремао једног малог потрчка да га једног дана када њега више не буде било замени. Добошари више нису били потребни, мали цар више није гледао циркус, а велики цар те велике губерније, пошто је најзад постао највећи, имао је друге проблеме, јер је народ одавно већ био срећан да више о томе није морао да брине. Нови циркузанти више нису имали задатак да насмеју народ, јер шта би радили ако, не дај боже, народ стварно полуди од толиког смеха. А и народ више није био исти, овом новом народу би било тешко објаснити како да се понаша ако га комарац уједе за језик. Додуше и циркуски програм се променио. Сада се неке тачке зову „Чир на желуцу“, „Мозак упола“, „Жуљ на кажипрсту“, „Групно увлачење у дупе“, „Како се воле две циркузантикиње“, па „Како се воле два циркузанта“. На опште задовољство народа и велики и мали цар су закључили да са циркусом треба упознати и друга села по великој губернији. Пошто се народ у великом селу толико извештио уместо добошара најбољи из његових редова иду од села до села и причају какав је то циркус у њиховом селу. Стари циркус и даље ради, али ови нови прете да га надмаше. И то без шатре. Оне су превазиђене. Сад су нека нова времена, све се дешава под небеском капом. Једино што остаје је – циркус!

СРЕЋНА НОВА 7527. ГОДИНА

Данас у подне почела је 7527. година по најстаријем календару на свету, старом српском календару. Сваког четвртог априла, када је реч о северној хемисфери, укрштају се северна и јужна енергија која долази са Сунца и тада почиње лето и обрнуто, за јужну хемисферу зима. У нашим крајевима лето ће трајати све до Митровдана, 8. новембра када ће се улоге променити

4. априла/лажитрава 2018/7527.

Да ли сте се некад запитали, иако сви то знамо, или би требало да знамо, одакле нам нова година 31. децембра на 1. јануар, односно 13. на 14. јануар? Ова која служи као званична за све народе на свету је по Грегоријанском календару који је 1582. године прогласио Папа Гргур XIII али га је предложио калабријски доктор и астроном Алојзије Лили као модификацију дотадашњег Јулијанског календара који је, опет, 46. године п.н.е. установио Јулије Цезар мењајући дотадашњи римски календар. Дакле, и један и други нам долазе из Рима. То значи да у оба случаја прослављамо долазак нове године по католичким календарима. Како то да Срби „своју“ Нову годину прослављају 13. на 14. јануар? Одговор је, пре свега, у обележавању православних празника и крсних слава по „старом“ календару (јулијанском), који су, опет, у једном тренутку своје историје прихватили, а потом се нису приклонили и другој западној промени календара. Али није увек тако било и нису сви то чинили. Сви српски патријарси, од Јанићија до данас датовали су своја документа по старом српском календару. Као посебан доказ је крст Патријарха Павла који се чува у манастиру Вујан код Горњег Милановца а који је он направио боравећи у том манастиру, тада као искушеник Гојко Стојчевић, касније са световним именом Павле. Српски народни или стари календар је био званични календар средњовековних српских држава од 1219. године када га је у црквени кодекс уврстио Свети Сава и то је трајало све до „Берлинског конгреса“ 1878. године, односно до Првог српског устанка. По њему су писане повеље, закони, одлуке, облигације. Многи споменици датирани су по њему. Најстарији, сачу-

ван, је из шестог века. А сви они који су посетили споменик цару Лазару и изгинулим ратницима (мраморни стуб), на Косову, који је подигао његов син деспот Стефан Лазаревић, пише да се Косовска битка догодила 6897. године.

УЦЕНА

Да почнемо полако да заборављамо своју историју највише су допринели Аустроугари и Немци. Први су за време Првог српског устанка уценили Карађорђа да, уколико жели да и даље прима помоћ у оружју у борби против Турака, треба да уместо старог српског почне да користи католички календар јер овај наш их је „збуњивао“, а и једни и други су на Берлинском конгресу, 1878. године, то и озваничили са нашим представником, тадашњим министром спољних послова Јованом Ристићем. Улог је био велики, Србија је постала нова европска независна држава, па није било згодно љутити западне „пријатеље“. Наравно, кнез Милан Обреновић, као пријатељ Аустроугарске вероватно у том тренутку није ни размишљао о календару? Тако су Карађорђевићи започели, а Обреновићи завршили аминовање неке врсте културног и историјског геноцида над Србима. Свакако да су улози били велики и да су обе династије биле приморане на то, али зашто се данас стидимо своје, нема сумње, велике прошлости?

ВИНЧАНИ ЗНАЛИ ЗА ПРИРОДНЕ ЗАКОНЕ

Ово су све саме чињенице, као што је и чињеница да све везано за стари српски календар, тумачење природних законитости, ћирилица...потиче од винчанске цивилизације. А она је била, на Дунаву, на тлу Србије. Тим чињеницама већ дуги низ година се бави или бавио велики број светских и домаћих научника и стручњака: Јован Деретић, Радивоје Пешић, Олга Луковић Пјановић, Милош Милојевић, Сима Лукин Лазић, Милан Т. Стеванчевић, Љиљана Кртинић, па руски научник са Харварда Алексеј Кљосов, Американац Милтон Шан Вин... Док је у научном тумачењу климатских промена и утицају магнетног поља галаксије најдаље отишао Милутин Миланковић, израдивши притом најпрецизнији календар на свету. На жалост, званична српска наука под окриљем САНУ о свему томе ћути. Зашто?

Наука ћути, али обичан човек, посебно на селу, зна и вековима и миленијумима ослушкује природу. Те вештине сналажења преношене су с колена на колена хиљадама година и свакако су утемељене на проналасцима тих првих (наших) цивилизација. Сељак можда не зна да објасни али код сетве зна да примени благодети Сунца у ђубрењу њива, када и где нешто треба сејати или њиву поорати. За њега постоје два годишња доба: лето и

зима. И тако је одвајкада. Пролеће и јесен су у том циклусу Сунца измишљена годишња доба.

Овако дугу традицију, али краћу од Срба, имају Јевреји којима Нова година пада првог дана седмог месеца тишрија и то је обично између почетка септембра и краја октобра, по грегоријанском, односно гроздобера и шумопада по српском календару. Њима је сада у току 5779. година. С друге стране, 16. фебруара, односно сечка по српском календару, Кинези су ушли у 4716. годину. Они је славе према лунарном календару и увек долази другог месеца после зимског солстиција, односно краткодневнице. Код њих је то празник доласка пролећа.

С обзиром да је данас за све Србе, или оне који су пореклом Срби, али и за читаву цивилизацију чији су почеци овде, на Дунаву, празник, остаје само да још једном свима честитам Нову 7527. годину и пожелим здравље, срећу, љубав... а остало ће доћи. Треба се само потрудити..

30 ГОДИНА СЛОБОДЕ

КАД ЈЕ БАЛ, НЕК' ЈЕ МАСКЕНБАЛ

Мира Миловановић, Ђупричанка/Исаковчанка

из Цириха прославила је у недељу 30 година развода брака

Недељно предвечерје, 1. април, са једне стране река Белица, са друге ресторан „Белички кеј“ у Јагодини, ресторан за свадбе и сахране и „друга велика и мала весела“, како обично кажу за овај тип кафанских услуга. Овога пута ни једно ни, не дај Боже, друго већ, како нам је рекла слављеница **Мира Миловановић**, Ђупричанка, рођена у Исакову, иначе на привременом раду у Цириху у Швајцарској, велики јубилеј – 30 година развода или, прецизирала је, 30 година слободе. Али, све је било у духу срећне свадбе коју није имала, само без „младожење“: оркестар трубача Бојана Стаменковића из Предејана, испред ресторана дочекује госте, унутра још један, седмочлани састав народне и друге музике, окићена свечана сала...

Сунце се полако заклањало иза кровова кућа одлазећи на починак када се из правца Ђуприје појавио бели кабриолет ручне израде који спреда личи на цитроен. За воланом његов власник **Владимир Цонић** који га је, како нам је касније рекао, сам израдио од делова старих аутомобила, али и правећи каросерију која само сличи другим маркама четвороточкаша. Иза возача, стоји, слављеница Мира у белој свадбеној хаљини, са бидемајером у руци, сама, па нам се за тренутак чинило да ће из масе „сватова“ који су чекали долазак „младе“ сваког тренутка да искочи и „младожења“. Међутим, није била прво априлска шала, већ годишњица слободе.

Трубачи су допратили „младу“ до улаза у ресторан где је она, као да је венчање а не јубилеј развенчања бацила и бидемајер. Ухватила га је њена сестра од стрица Зорица Вељковић нашаливши се – Сада је на мене ред. Али нам је и истовремено рекла - Не спомињите то, убиће ме муж.

Унутра крцато, око седамдесет званица, од Цириха до Ђуприје, а међу њима и једна са другог континента. Поздрављајући све госте лично, Мира Миловановић је нагласила да је поред њених најближих са мајчине стране, а међу њима и мајке, осамдесет петогодишње **Кристине Јонић**, у сали и **Гордана Стајић** из Америке, која је искористила католички Васкрс да дође

и види ово необично весеље, иако пре овога није познавала слављеницу већ је целу причу чула од Мирине рођаке са којом ради у истој фирми.

СРЦЕ СЕ ВЕСЕЛИ, ДУША ПАТИ

Иако је у сали све личило на праву свадбу, само без младожење, није могло да промакне да Мира у себи, на души, носи дубоку рану. Била је она и распевана и разиграна, као и гости, али њена мини конференција за штампу, пре почетка весеља, је открила сву суштину овог неуобичајеног догађаја. Прво, њене одлуке да после развода 1988. године задржи мужевљево презиме, а затим и да до данас остане сама.

Удали су је родитељи када је имала само петнаест година за **Перу Миловановића** из суседног села Влашке. Родила му је два сина, 1971. Рашу, а годину дана касније и Мирка. Венчање и свадбено весеље које Мира није желела је уследило тек после тога. Од њих има петоро унучади: Александру, Ацу, Бојана, Дамјана и Андрију. У браку је била пуних осамнаест година, а онда је одлучила да се разведе.

„Мој брак је био права ноћна мора: алкохол, љубомора, тортура“, причала нам је Мира. „Схватила сам да је једини излаз развод. А сада такође знам да ни једна жена тако нешто не сме да трпи, јер у том случају и деца трпе“. Мала пауза, а онда је додала: - „Деца су то другачије схватила и зато их и не виђам. Звала сам их да данас буду са мном али су они то одбили. Ваљда зато што им је оцу данас рођендан...“ Наравно, ово последње је рекла тек онако, а у њеним очима се видело да то поклапање датума нема никакве везе са њиховим одсуством.

И ХУМАНОСТ НА ДЕЛУ

У сали се ове Мирине речи нису осећале. Певало се и играло. Слављеница је предњачила. И у игри и у песми. И у једном и у другом врло успешно. Знајући њену причу, помислили смо, живот баш уме да режира. И таман кад смо одлучили да слављенике оставимо да се веселе и спремали се да пођемо, видевши да гости остављају позамашне новчане поклоне, питали смо Миру - Је л' ово за нови почетак? Њен одговор нам је тек тада осветлио ову жену и из другог угла. Потврдио нам је колико она носи бол у души, а колико је у суштини племенита:

-Сав новац који сам добила ићи ће у добротворне сврхе. У Алексинцу познајем једну породицу са петоро деце од којих се једно лечи од тешке болести, а у Нишу још једну, са двоје деце, чији је отац тешко болестан па не може да их издржава. Поред дела помоћи који ће им припасти, породици у Нишу од прошле године шаљем по сто евра месечно за изнајмљивање стана. Ипак, без њиховог одобрења, не бих о именима.

Нисмо постављали додатна питања јер је све скупа толико било необично да смо Миру Миловановић са њеним гостима оставили без речи, да наставе тамо где су музичари за тренутак застали. Напољу је већ била дубока ноћ када смо се, пре него што смо ушли у ауто, још једном окренули ка ресторану из кога се чула музика. Кроз главу је прострујало питање - који то новински текст може да опише сву суштину једне судбине и колико тога нисмо питали и записали. Јер, за Мирину причу није довољан ни читав роман.

ДВАДЕСЕТ ПЕТИ СРПСКО – РУМУНСКИ СУСРЕТИ ПРИЈАТЕЉСТВА

ДУНАВ ЈЕ ЈОШ ЈЕДНОМ ПРЕМОШЋЕН

Уручена признања као доказ да је на овој планети највећи профит људскост и међусобно поштовање

Када као извештач и гост присуствујете једном скупу, а онда када почнете да пишете не знате одакле да почнете, јер сваки детаљ заслужује посебну причу, онда једноставно закључите да треба да се препустите речима да вас носе, онако како навиру. И прво што вам у том тренутку падне на памет је да докле је оваквих људи за ову планету има наде.

Лужнице код Крагујевца 18. мајског дана, време око поднева, место догађања Дом српско-румунског пријатељства. Предео какав само Шумадија може да пружи, а у згради, у препуној свечаној сали, ловци из Румуније међу којима су били **Груја Кристи**, председник удружења ловаца Нове Молдаве, **Боривој Борча Николић**, координатор српско-румунске сарадње, бројна делегација Белобрешке и Темишвара међу којима и пионери ове сарадње **Радослав Миленковић** и **Сава Петковић** и други и Шумадије и Поморавља, претежно из Крагујевца и ресавског краја али из Жагубице, Краљева, Пријепоља, Рековца, Берана, Аранђеловца... И њихови гости: представник румунске амбасаде у Београду **Флавиус Космин Халаческу**, посланик у Парламенту Румуније **Славољуб Аднађ**, председник Савеза Срба у Румунији **Огњан Крстић**, представник темишварске епархије СПЦ **Милорад Илић**, председник Ловачког савеза централне Србије **Томица Радосављевић**, представници општине Крагујевац, председница туристичке организације Крагујевца **Снежана Милисављевић**, представници Завода за заштиту споменика културе Шумадије и Поморавља, сликари ликовне колоније „Ђурђевдански видици“, мајстор фруле **Милинко Ивановић Црни** и вокална солисткиња етно групе „Ступови“ **Катарина Богдановић**.

Зашто сви они чине једну целину догађаја када је реч пре свега о ловцима? Зато што су ови сусрети, одавно, више од самог лова јер се овде преплиће привредна, културна, спортска и, пре свега, људска сарадња. Сликари су овде у част великог сликара, Лужничанина, Предрага Пеђе Ми-

лосављевића (1908-1989) чије ће име убудуће да носи ова колонија, а музичари да дочарају делић музичке историје обе земље, што су врло успешно и учинили.

Дакле, ово пријатељство траје већ пуне две и по деценије. Започело је 1993. године у јеку рата на просторима бивше Југославије када је из Румуније стигао конвој помоћи деци страдалих родитеља и од тада непрекидно исписује само нове странице којих је толико да ни један цео филм није могао све да их обухвати. А управо овај скуп је почео документарним филмом који је само делић садржаја 120 заједничких програма реализованих у протеклих 25 година. Филм је заједничко дело **Свете Маџаревића**, председника лужничког удружења ловаца „Ризница“ и Боривоја Борче Николића из Румуније који је сам све то и финансирао. За то и за све остало што је урадио током ове две и по деценије изабран је за почасног председника „Ризнице“. А списак његових донација је заиста велики. Поред мештана Лужница, Амбасаде Румуније у Србији, Крагујевца, бројних појединаца из обе државе Николић, власник „Петрол Баната“ у Старој Молдави, је заједно са **Даном Шипошем** из Темишвара дао и највећу донацију за изградњу зграде и уређење комплекса у Лужницама, намењеног српско-румунском пријатељству и дружењу. Боривој Борча Николић и бројни појединци добили су јуче и Плакете захвалности која ће од ове године бити стално уручивана за посебне резултате у унапређењу међусобних односа Срба и Румуна.

Тема овогодишњег сусрета је била и очување сакралних објеката Шумадије и Поморавља. Тим поводом приказан је филм о сакралним објектима овог краја од неолита до данас, при чему су представници Завода

Пријатељи из Румуније са својим домаћинима у Лужницама

за заштиту споменика културе посебно нагласили значај њиховог обнављања и стављања у функцију верских, образовних и туристичких потреба.

Пишући раније о овом пријатељству ловаца Румуније и Србије навео сам и њихов значај у очувању шума и животињског света у њима. Јер, управо ловци, организовани у својим организацијама, спречавају и указују на уништавање шума и дивљачи и својим деловањем доприносе да се поједине животињске врсте сачувају од истребљења и спрече крађе које прете да „плућа“ планете буду све мања.

Ови српско – румунски сусрети пријатељства у Лужницама трајали су три дана а следећи су заказани за 28. и 29. септембар у Темишвару.

СЛИКАРСКА КОЛОНИЈА

У знак сећања на великог сликара, адвоката, дипломату и писца Предрага Пеђу Милосављевића који је рођен у Лужницама убудуће сликарска колонија „Ђурђевдански видици“ носиће његово име. А колико су ловишта Шумадије интересантна за сликаре показују и имена овогодишњих учесника: Марко Антоније Малешкић из Пријепоља, Ирвин Масличкић из Берана, Марија Величковић, Верица Ракића и Александра Божовић из Крагујевца, Милан Огњановић из Белошевца, Жељко Стојићевић из Костолца, Благоје Илић из Пожаревца, Томислав Савић из Каленића и Љубов Миронова из Москве.

СПАСОВДАН, ЕСНАФСКА СЛАВА ПОСЛАСТИЧАРА СРБИЈА

ТРИДЕСЕТ ГОДИНА „ДУГЕ“

Посластичари из 11 градова Србије ове године крсну славу Спасовдан прославили у Деспотовцу и „Лисинама“.

Постоји много насеља у Србији која су тако изграђена да ако вас пут нанесе у те крајеве не можете да их заобиђете. Тако је и са Деспотовцем, варошицом на левој обали реке Ресаве, центром истоимене општине, кроз који неизоставно морате да прођете било да долазите из Свилајнца, Ћуприје или рударских насеља Сењског Рудника и Ресавице. Зато и они који су се сместили у главној улици, с леве или десне стране, мислим пре свега на занатлије, знају да не могу да остану незапажени. А у деспотовачкој главној улици која данас носи име Деспота Стефана Лазаревића (кроз историју мењала га је како су политички ветрови дували), негде на средини, смештена је посластичарница „Дуга“, са баштом „кроз“ коју вас пешачка зона води до варошке пијаце или стадиона „Слоге“ или, с друге стране улице, до Дома здравља.

Њена власница је већ пуних тридесет година **Божица Љубисављевић** која је ту палицу преузела купујући радњу од претходног власника (такође на тридесетогодишњицу) Јанка Јанковића Јанета. Дакле, на истом месту, у истом објекту традиција траје већ пуних 60 година. Наравно, традиције не би ни било да није било квалитета.

Прошлог четвртка, на Спасовдан, тачно у подне Божица је у својој „Дуги“ поред обележавања свог јубилеја, тридесет година рада, била и домаћин еснафске славе посластичара Србије Спасовдана. Славски колач је пресечен у самој радњи, а у башти посластичарнице девојке обучене у народну ношњу послужиле су сваког пролазника који се ту затекао. Потом су гости, посластичари из Београда, Вршца, Пећинаца, Трстеника, Крушевца, Врњачке Бање, Крагујевца, Параћина, Варварина, Голубинаца и Деспотовца, укупно 15 из једанаест градова обишли манастир Манасију и Парк макета средњевековне Србије, на првом километру из Деспотовца на путу за Ресавску пећину. Уследио је затим и славски ручак у „Лисинама“, на имању домаћина славе, где је улогу колачара за следећу годину преузео **„Маестро Никола“ Гашпаревић** из Голубинаца.

**НОВАЦ У ХУМАНИТАРНЕ СВРХЕ,
 ТОРТЕ ЗА УСТАНОВЕ ДЕСПОТОВЦА...**

Традиција посласличара у овом удружењу је да домаћин обезбеди колач и послужење приликом свечаности сечења колача, а да трошкове заједничког ручка равноправно поделе. Тако је било и овом приликом. Али, с обзиром да је „Дуга“ обележавала и три деценије постојања, њена власница Божица Љубисављевић је одлучила да сав новац прикупљен од својих колега да у хуманитарне сврхе и то деци без родитељског старања, о којима брине Центар за социјални рад у Деспотовцу. С друге стране, такође је традиција да на славу сваки гост-посласличар донесе по торту, што је истовремено и својеврсна изложба умећа сваког од њих. У четвртак их је било укупно 15, а већ у петак њихов укус су опробали запослени у деспотовачким колективима: болници, Дому здравља, дечијем вртићу, општинској управи, полицији, Центру за социјални рад, Центру за културу и другима.

*Божица Љубисављевић, са својим гостиима посласличарима,
 окреће славски колач*

... И НАГРАДЕ ЗА ДУГОГОДИШЊУ ВЕРНОСТ

Скупом у „Лисинама“ је, поред еснафске славе, обележен и јубилеј фирме-домаћина – 30 година „Дуге“. Иако је данас у приватном сектору Србије готово реткост наћи некога ко је више деценија веран једној фирми, у „Дуги“ у Деспотовцу три раднице су заједно у њој скоро 75 година: **Љиљана Радовановић 19, Слободанка Веселиновић 27, а Првослава Огњеновић 28** година. Њихова „газдарица“ Божица Љубисављевић, им је тим поводом уручила вредне награде: по ланчић од белог злата и по 200 евра у динарској противвредности. На овој свечаности специјални гост је био и Сервет Рамадани, Горанац, власник посластичарнице „Пеливан“ у Јагодини која је пре две године обележила 50 година рада. Он је у Деспотовцу познат по хуманости коју је исказао после велике рударске несреће у јами „Стрмо-стен“ када је на себе преузео школовање троје деце настрадалог рудара Станисава Богићевића.

ЉУБАВ УТКАНА У КВАЛИТЕТ

Дуга је генерално знак мира и наде за боље сутра. Тако је осећала пре нешто више од тридесет година и Божица када се са својим супругом Бранком Љубисављевићем Шишком одлучила да купи тадашњу посластичарницу „Турист“. Одлучила је да своју љубав према посластичарским производима и професионално исказе у радњи која је већ до тада имала тридесетогодишње искуство. Иако, лично, није имала никакво ни практично, ни професионално искуство, а муж се и тада а и данас бави другим бизнисом, ушла је у посао у који је поред новца уложила само љубав. И исплатило се. Данас је то, нема сумње, једна од најбољих посластичарница не само у овом региону. Пратећи нове трендове, „Дуга“ у Деспотовцу је спојила у једно све оно што млади траже у посластичарници или кафићу. Али, како нам је рекла наша домаћица, на почетку није било лако. Удала се млада, директно из основне школе, а посао вођења фирме и прављења колача тражи знање. Наравно, оно што није редовним путем, Божица је успела уз рад. Завршила је трговачку школу и пре овог посла 5 година је радила у конфекцији „22. децембар“. Међутим, много већи проблем је, с обзиром на године које има, дубоко је у седмој деценији, ко ће је наследити. Синови су пошли својим путем, старији Милорад Мишко је завршио први степен права, док је млађи, Небојша, дипломирао најпре на ДИФ-у, а затим и мастер на Факултету државне безбедности, па је очигледно да, за сада, међу њима нема наследника за посластичарство. Снахе Биљана и Милена помажу, али ни оне нису нешто превише заинтересоване за посластичарство. Божица има и три унука: Бранка, Вулета и Лазара и две унучке: Милицу и Невену. И док

су унуци због година још далеко од таквих одлука, једна унука студира на Факултету политичких наука, а друга на Економском, па ни међу њима, очигледно, нема интересовања за посластичарство. За сада. Тако се лако може десити да после шездесет година традицију на овом истом месту настави неко трећи. За такву одлуку Божица каже да је још рано. Али...

ЗНАК МИРА И НАДЕ...

За дугу се дуго веровало да је материјалне и(или) магијске природе. „Ходати по дуги“ или „далеко иза дуге“ довољно асоцирају на људско веровање да се до „тамо“ не може доћи, али се може тежити. Зато и, захваљујући својој лепоти, овај феномен има своје место у легендама. Према Постању, после Нојевог потопа Бог је створио дугу на небу као знак савеза између људи и себе. И зато и јесте знак наде и мира за боље сутра, јер кад киша умије лице света, дуга се појави у свој својој раскоши да подсети људе да треба да поштују једни друге... Зато и јесте тај прелепи лук у центру Деспотовца симбол љубави, а врло ретко место људских свађа. За ових тридесет година, према сећањима запослених, готово да их није било.

ФУДБАЛ У ГОРЊОЈ РЕСАВИ

Књига као повод. Пред препуним холем ОШ „Деспот Стефан Високи“ у Деспотовцу својом седмом књигом представио се Стојадин Томић, овога пута о „најспореднијој“ ствари на свету

Постоје догађаји који нам промакну. Постоје људи које не видимо. Постоји истина да нешто што није забележено није ни било. А догађај прошлог петка у холу ОШ „Деспот Стефан Високи“ у Деспотовцу никако не би смео да прође незапажен за ширу јавност. Својом седмом књигом, а првом на тему „најспоредније“ ствари на свету, представио се Стојадин Томић из Деспотовца. Наслов: Фудбал у Горњој Ресави. Писао је Стојадин пре тога монографије о Сењском Руднику, Равној Реци, Барама... Најчешће о рударским насељима у којима је и провео највећи део свог живота. И о радним акцијама на којима је као председник омладине осамдесетих година прошлог века предводио младе.

Када неко напише седам књига (до сада), заслужује више од саме презентације, заслужује да се нагласи да бављење „рударским“ послом у књижевности не доноси богатство али оставља у наслеђе нешто што је било на измаку заборавља. Као форма, монографија код неких људи није на цени, кажу, сакупиш податке и ето књиге, напиши ти роман. Али није тако. Враћати се стотину година уназад и притом врло вредно сакупити сваки податак о ономе о чему пишете није ни мало лак посао. Напротив. А остављате у аманет нешто што је већ било заборављено. Део живота огромног броја људи и једног краја.

Стојадин је завирио у свако насељено место у Горњој Ресави, попео се на сваку чуку где се пикала лопта од оне прве 1923. године у Сењском Руднику, оне, шниране „канапом“, до данашњих „буба мара“. Записао свако име, сваки резултат, место на табели. За дивљење. Баш рударски посао који њему није стран јер је године провео поред рудара...

ТОК ДОГАЂАЈА

На сам догађај прошлог петка пред препуним холлом ОШ „Деспот Стефан Високи“ дошли су сви који су могли и који су оставили трага у фудбалу овог краја: председник Фудбалског савеза Деспотовца Предраг Божић, Раде Антонијевић из Миливе и Бранислав Јоцић, рецензенти, Мина Павловић из Златова, Драги Милошевић из Буковца, Зоран Милошевић из Стрмостена... Међу њима и један од најстаријих живих спортских радника Деспотовца, дугогодишњи председник ФК „Слога“, Милан Шикања. Публици се представила и млада фудбалерка „Слоге“, једна од најперспективнијих у овом крају, једанаестогодишња Мина Максимовић из Деспотовца за коју кажу да може да „пимпла“ лопту а да не падне на земљу 45 минута. О књизи су говорили Предраг Божић, затим у име издавача Санела Симић, директор Народне библиотеке „Ресавска школа“ која је с поносом истакла ово 122 дело на којем стоји жиг ове библиотеке и лектор Маријана Гуглета. Поред прича о фудбалу вече је протекло и у етно музици. Ирена Симоновић из Великог Поповића отпевала је на врло високом нивоу „Маро Ресавкињо“ и „Бела вило“.

О КЊИЗИ

Књига „Фудбал у Горњој Ресави“ штампана је у 300 примерака на 395 страна, у колору. Технички је, као и увек, на врло високом нивоу, обрадио Зоран Јевремовић из Јагодине. Поред „Ресавске школе“ као издавач се потписује и Културно-просветна заједница Србије.

Међу њеним корицама је мноштво података о ресавском фудбалу али и о првим фудбалским корацима у Србији у целини. Тако су обрађени и подаци о првој фудбалској лопти у нашој држави коју је из Берлина 1896. године донео Хуго Були, београдски Јеврејин и, у то време, студент у овом немачком граду. Први фудбалски клуб на простору данашње Србије је Бачка из Суботице, основана 1901. године, док је први клуб на простору тадашње Краљевине Србије био „Шумадија“ из Крагујевца основана 1903. године. Прво фудбалско такмичење у Србији играло се 11 маја 1914. године, а у Ресави фудбалски почечи су забележени 1923. године у Сењском Руднику, годину дана касније у Равној Реци и 1928. године у Барама.

Све честитке!

ЈУЛИ У БЕОГРАДУ: НАСЕЉЕ „СТЕПА СТЕПАНОВИЋ“, ПРОТЕСТИ ГРУПЕ СТАНАРА И ЛИТУРГИЈА

ЗАШТО НЕСТАЈЕМО?

**Дом здравља или црква, или и једно и друго? Кад се политика умеша!
Први чин.**

Последња јунска субота. Тачно у подне. Мања група станара, деце, родитеља, стараца и неколико гласних млађих људи. Место, испред плаца где је Српска православна црква започела темељ за будућу цркву. Ништа није „од јуче“, ни темељ, ни протести.

Први пут сам се задесио на овом догађају иако сам се буквално први уселио у свој стан. Само сам читао како комшије бојкотују изградњу цркве јер траже дом здравља на овом месту. И то баш на овом. Ко није био у насељу помислио би да других локација нема. Ко није био помислио би да се јадни станари злопате. Ко није био помислио би да немају ништа. А ништа је изван Београда, само они тамо не иду. Путују наши сељани у деведесет пет одсто села и више од десет километара до првог дома здравља или апотеке. Али то њих не интересује, ове који би све и одједном и то баш поред њиховог стана. Али не и цркву.

Да се вратим почетку приче. Пре седам година, или нешто мање када смо потписивали уговоре о куповини станова представљен нам је и план шта ће се градити, заправо, шта се планира. Када и како, то зависи, као што сви знамо, од много фактора, пре свега, од новца, иако је тада држава формирајући цену станова предвидела за све најављене објекте. А, кад је ово насеље у питању, изграђено је: ОШ „Данило Киш“, дечји вртић, отворено је неколико месара, седам или осам апотека, десетак продавница прехранбене робе, « Махи » за исте намене, а недалеко на ободу насеља је и „Idea », отворено неколико кафића, а у целом приземљу једне зграде и дом здравља... Инфраструктура завршена комплетно. Рекли би се „градић Пејтон“. Планирана је још једна основна школа и још један вртић. А онда је СПЦ, изнад самог Максија добила плац за цркву. У међувремену, поред Максија била је планирана и бензинска пумпа. Шта још?

Е, али баш тај дом здравља и црква су камен спотицања!!!!??? Јер, једна група станара не жели цркву у насељу. Кажу, баш ту мора да буде дом здравља. А црква преко пута изван насеља, ако баш мора. У међувремену нису дозволили изградњу бензинске пумпе, а започете темеље цркве, кад год дође камион са бетоном да то залије, опкољавају и не дозвољавају да приђе... Јуче је малтене кордон полиције морао да штити прилаз, али бетоњерка није успела да уђе. Около деца са родитељима. Ваљда и деца треба да се баве политиком.

Како сам успео да сазнам, разговарајући са најватренијима, најгласнији су „прави православни Срби“. „Славим ја славу, како да не“, рече ми један, „али ми црква овде не треба“. Нисам га питао како слави, можда и у кафани. Сада је то модерно. Нисам га питао ни да ли је свестан да ли би данас знао ко је и шта је да није било Српске православне цркве и Растка Немањића, односно, Светог Саве. Нисам ни рекао моје мишљење да ја Црквом не сматрам поједине владике и свештенике који, као и сви ми, правимо недоличне ствари недостојне Човеку и вери. Али...

...Стојим јуче и размишљам о мојих скоро тридесет година на западу, у Швајцарској. Становао сам у елитним насељима која ни мало не предњаче у односу на „Степу“. Многи би тамо пожелели овакво насеље. Наравно, не говорим о неким стварима као што је квалитет завршних радова или распоред у стану који би могао да буде бољи, или...Али, колико пара, толико и музике. Све остало, у срцу Београда, је боље од других делова града. Вели-

Причест на месту будуће цркве

ки паркови, паркинзи за аутомобиле и више од броја аутомобила, насеље „затвореног“ типа, без прометних и пролазних улица, ваздух какав се пожелети може... А онда, један број људи који само понавља – обећали су нам, или, ово је наше!!! Не могу да се начудим, наше је кад „ми“ хоћемо нешто да истерамо, за свој или нечији интерес??? А није наше кад је смеће около (нису га Марсовци бацили), кад су около оштећене или поломљене канте, кад усред недеље, јединог дана за одмор, бушилице треште по стану... Онда је то нормално. Па то је Балкан. Остало је и неизговорено питање – зашто се католици не буне кад се у њиховим градовима и селима гради католичка црква, или муслимани џамија. Или, шта би урадили да су овде започети темељи џамије или католичке цркве. Да ли би тада дошли да се буне или би тада били толерантни, јер су „светски људи“, јер се то зове „демократија“. Наравно, тамо где има потребе градиће се светиња која треба да задовољи потребе тамошњег живља, али овде где је евидентно деведесет девет одсто Срба, овде не треба???... Да подсетим, насеље „ Степа Степановић “ је пројектовано за 15 хиљада људи, а не за 100 или 150!

Зашто нестајемо? Има ли потребе објашњавати!

КОГА ПРЕДСТАВЉАЈУ (ДРУГИ ЧИН)

И следећег јутра, првог дана јула, прошетао сам да поздравим стражара на капији будуће порте. Испред капије импровизована клупа, три жене и два мушкарца. Опет у циљу да не уђе бетоњерка. Нисам их питао зашто то раде и у чије име. Многе комшије и ја нисмо их овластили да нас заступају; никако, а камоли против цркве. Али оно што сам сазнао ме је збунило и потврдило моју сумњу да намере нису баш најчистије. Једна од присутних је станарка насеља, али избеглица из Сплита. Исувише су ратне ране свеже да је питам да ли је свесна да то „наше против“ иде на руку онима који су је протерали из Сплита. Један од мушкараца долази овде сваког јутра из Земуна да дежура да се „недај боже“ удари темељ будуће цркве, други мушкарац са Звездаре. Па зашта се они боре и за чији интерес?

СРПСКИ РАСКОЛ СЕ НАСТАВЉА (ТРЕЋИ ЧИН)

Недељно јутро 21. дана јула, дан Светог Прокопија. У једном од најновијих насеља у Београду, највећег изграђеног после Новог Београда свакако, „ Степа Степановић “, поред започетог темеља будуће цркве посвећене Преподобној мати Ангелини, Света литургија. Служи је свештеник Стојадин Павловић са свештенством. Мноштво света, родитеља са малом децом. На први поглед не би било ништа необично када овај догађај не би имао подужу увертуру за коју је заједнички именоватељ: раскол српског народа. О томе је било речи на почетку овог текста који је настао пре месец дан.

ЛИТУРГИЈА

Десет дана после тих првих јулских протест је радикализован заустављањем саобраћаја на Славији, а онда је дошао и овај свети дан, дан посвећен Светом Прокопију. Као што сам написао у претходним реченицама, мноштво света је одслушало Свету литургију, а онда је уследила беседа свештеника Стојадина Павловића и причест, пре свега, великог броја деце, што је и најлепша слика са овог скупа. Али, уместо о томе, што би било нормално, пишем о ономе што је, између осталог, свештеник изговорио. Напоменуо је да СПЦ никада није била нити ће бити против жеља народа и да ће подржати сваки потребан пројекат на било ком месту да се гради али да не разуме да један број људи поставља границу између потреба Цркве и верника предвођен, како је рекао, невладиним организацијама финансираним из иностранства. Господин Павловић је изнео и податак да само у Београду, узимајући у обзир број становника, недостаје двадесет храмова и да их наш главни град има мање и од Келна и Москве, на пример, у којој је у току изградња 200 нових цркава. Ако смо могли за време Турака да изградимо толико православних храмова који су опстали до данашњих дана, чији је циљ данас да српски народ отуђи од своје вере, закључио је, поред, осталог, свештеник Павловић, инсистирајући на разумевању и молитви за све људе ма које вере и уверења били.

Свештеник није рекао, али новинар је дужан да постави реторичко питање, шта би било да је започета изградња католичке цркве или џамије? Да ли би тада показали ту српску „широкогрудост“ појашњену од стране невладиних организација да је то потребно зарад слике о мултиетничности у Србији. Наравно, аутор нема дилему да је свуда, у свим срединама, потребно градити верске и друге објекте према потребама становништва државе у којој сви живимо.

ДОМ ЗДРАВЉА

И опет о дому здравља. Импровизоване капије и дела оградe око порте и будућег храма тог јутра пре почетка литургије није било јер их је неко претходне ноћи склонио постављајући на самом улазу шатор испод којег су били људи у белим мантилима, лекарске слушалице на столу и три-четири особе поред што би требало да представља рад здравствених служби. Поред опет полиција. Ваљда да штити Србе од Срба. Дотле, прави дом здравља, неких 100 метара одавде, нема довољно пацијената јер добар број станара овог насеља не жели да напусти „своје“ лекаре где су се до сада лечили!!!

Коме је онда и зашто била потребна полиција која је и овог суботњег јутра „морала“ да дежура?

И овај „трећи чин“ завршићу питањем: има ли потребе објашњавати зашто нестајемо. Али и констатацијом, да не буде дилеме, да је свему овоме кумовала и држава и да и државни органи мора да испуне део преузетих обавеза на почетку градње. Иначе, у овом насељу места има за све: за још по једну школу и вртић, за обећану зграду дома здравља, за културни центар, али и за цркву. У противном и даље ће се ситуација политизовати што не одговара, пре свега, станарима „Степе Степановић“. Новац не би смео да буде проблем јер од продатих четири и по хиљаде станова део новца је свакако био предвиђен управо за оно што станари овог насеља траже. Уколико је у међувремену, како се сумња, уложен у друге објекте у Београду мора да се нађе решење и да се врати првобитним наменама. Свако друго решење само ће повећавати раскол. Волео бих да верујем да то није у нечијој режији и за нечији интерес!

СЕЋАЊА

ВРЕМЕ КАД СЕ ГЛАС ЦЕНИО

Пре годину дана отишла је у вечност још једна радијска легенда Вера Милошевић Величковић из Ћуприје (27.04.1929 – 16.08.2017), доајен радијског посла, дугодишњи спикер Радио Светозарева, Новог Сада, Титограда и Сарајева.

Ова деценија однела је многе легенде друге половине прошлог века па, изгледа, да ни Вера није хтела да буде изузетак, пошла је њиховим стопама, на вечно путовање. Зато би било просто недопустиво да се ми, њене колеге, у овом тренутку на годишњицу њене смрти, не подсетимо неких детаља из њеног живота, заједничких дана, пре свега, у Радио Светозареву, како се тада звао радио кога више нема.

Вера Милошевић, доајен радио новинарства, била је спикер Радио Новог Сада, Радио Титограда и Радио Сарајева одакле је с пролећа 1963. године дошла у Радио Светозарево. Заправо, неколико месеци раније вра-

тила се овде, у родну Ћуприју, да би спикер Радио Светозарева постала одмах по предаји овог радија од стране колега из Радио Београда локалним властима, само пола године од његовог покретања за потребе тадашње радне акције на аутопуту „Братство и јединство“.

Да је Вера била рођена за радио говори и њен животни пут. Из четвртог разреда тадашње „Државне реалне гимназије“ у Ћуприји брак је одвео у Нови Сад где због раскошног гласа убрзо бива примљена у Радио Нови Сад на место спикера. И од тада почиње њено радијско пу-

тешствије: из Новог Сада у Титоград (Подгорицу), затим Сарајево и најзад Светозарево (Јагодину). У превремену пензију је отишла 1978. године из Радио Светозарева где је поред спикерског посла остварила и завидну новинарску каријеру уређујући бројне емисије: „Децо, данас сте наши гости“, „Пази семафор“, „Да се не заборави“ али и бројне музичке емисије.

Вера Милошевић је због свог говорног талента, изузетног гласа и савршене дикције и акцента, обучавала и многе млађе колеге, међу којима и аутора овог текста. Била је, без претеривања, поморавска Драга Јонаш. Волела је медитеранску музику, посебно италијанску, због чега је врло често уређивала музичке емисије баш тог типа. И као жена је одавала утисак да долази са Медитерана, као да је била „Наполитанка“, а не Ћупријчанка. Једном речи, Вера је била госпођа која доноси дух мора...

Нема сумње да ће Вера нама, њеним колегама али и слушаоцима, остати у сећању као ведро, увек насмејана особа, спремна да се шали, особа која никада није показивала да има проблеме, а музиком коју је поред спикерског посла бирала, чинила да и наше мисли проблеме остављају по страни. Италијанска канцона јој је била фах али никад је нисам питао шта је толико везивало за Италију, зашто је дух Сан Рема преселила у Поморавље. Посебно је волела композицију Адриана Ђелентана „*Ventiquattro mila basi*“ (24 хиљаде пољубаца). Она их је свакако заслуживала више.

КОЛИКО СМО СВЕСНИ УТИЦАЈА ИСТОРИЈЕ НА ПОЛИТИКУ?

ИСТИНА ЈЕ ИЗА БРЕГА

Када сам пре само четири године, пишући књигу о пореклу „своје породице“ од Винче до Ресаве, један текст насловио питањем „Зашто смо учили погрешну историју“, нисам ни сањао колико ће, за кратко време, ова тема почети да заокупља пажњу и обичних људи. Некако паралелно најновија открића на локалитетима у Србији, пре свега, у Винчи и локалитету Медведњак почела су да потврђују да је ток историје на овим просторима био другачији од оног који нам је из различитих интереса био наметнут. Томе је допринело и оглашавање огромног броја светских истраживача који су, поштујући науку, својим истраживањима ствари померили мало дубље у прошлост и мало више ка просторима данашње Србије о чему се овде у најмању руку још увек ћути. Реч је о значају ових наших локалитета и аутохтоности српских (словенских) предака на овим просторима. Зашто се већина представника званичне науке у Београду, најблаже речено, држи по страни и одриче таквих могућности наглашавајући притом да то са Србима нема никакве везе док сви околостравају да та нова сазнања присвоје везујући их за своје народе је ствар за једну другу врсту анализе.

Иако је званична историја балканских народа коју данас познајемо, пре свега Срба, настала тек пре око 150 година (после Берлинског конгреса 1878. године), с циљем да Аустро-Угарској да легитимитет у колонизацији Балкана, при чему су Аустријанци измишљајући велику сеобу народа у шестом и седмом веку наметнули мишљење да ми нисмо овде аутохтони, да смо дошљаци, да смо „тиква без корена“ и да самим тим немамо право на државу (Балкан), ми и даље (једини), остајемо при тој лажи. Запањујуће је колико се наши историчари, археолози, лингвисти (част изузецима), слепо држе онога што су учили на факултетима или на чему су докторирали (углавном у Бечу), као да су патентирали формулу о настанку свемира а не да су тим парчетом папира тек стекли право да даље истражују и откривају нове истине. Моја два сусрета, са једним историчарем и једним етнологом пред пензијом, су ми показала да ће пре дати живот него да промене мишљење, или признају да нова сазнања треба да имају у најмању руку равноправан третман у тумачењу далеке прошлости.

Иоле озбиљан истраживач, ма које струке био, мора да буде свестан да без потпуног мултидисциплинарног приступа не може да сложи мозаик ових простора, о нечему што је старо једанаест, седам, или пет миленијума. Тим пре што је кроз време, намерно или случајно, уништавано све што је имало везе са тим древним прецима. Данас можемо да набројимо најмање двадесетак научних грана чија сазнања треба сложити у тај један мозаик. На крају, сви ти путеви воде до Лепенског вира, Старчевачке културе и Винче, са све већим спознајама о континуитету до данашњих дана. За све осим за српске научнике. Али, то је питање за једну озбиљну државу и науку, што ми очигледно немамо. Ја ћу се у овом тексту позабавити „каменчићима“ у мозаику, а на сваком је од вас да их промисли, прихвати или одбаци.

О великој сеоби и великом насељавању Балкана у шестом и седмом веку данас иоле озбиљнији научник у свету више и не размишља. Једноставно, нико нема ни један аргумент да је то било могуће у тадашњој непроходној Европи, да су читави народи са децом, женама и старцима и покретном имовином могли само тако да се дошетају на ове просторе притом да их народи који су овде живели дочекају и „уступе“ своје домове и земљу без ратовања. То наравно не значи да се мање војне формације са члановима својих породица нису насељавале било освајајући просторе, било да су остајали да живе овде ратујући на страни староседелаца. С друге стране, све више је аргумената да су преци тих твораца савремене историје коју смо учили управо уништавали и убијали све што је припадало аутохтоним Балканцима, називали их ми Словенима или Србима или Прото Словенима или Прото Србима свеједно, само зато што је то био народ који није био ратоборан који је своје постојање заснивао управо на начелу, суживота с природом, послушкујући је и тумачећи је, као и свет око себе. Код Винчана свест о заједничком пореклу је била изразито изражена, гледајући на свет као јединствену стварност где све има своје место, на човека као слику макро и микро космоса...

Наравно, било би исувише наивно рећи – ми смо једини потомци Винчана. Исувише је мешања народа било на овим просторима, исувише ратова, мањих долажења и одлажења да бисмо за било шта могли да будемо искључиви. Једно је сигурно, данашње нације и њихово порекло никако не

треба гледати кроз политичку организацију простора, а још мање кроз религијску припадност. И једно и друго нисмо бирали, рођењем на једном простору једноставно је то тако. То, с друге стране, не значи да нисмо генетски исти народ, истих предака, са истим или веома сличним генетским кодом. Балкан је управо права слика тих „различитости“ и у исто време истоветности. Готово миленијумска борба три главне религије на овим просторима али и великих освајача да при своје овај простор стварала је и слику коју је јачи у тим борбама желео да прикаже онаквом каква је њему одговарала. И то траје до данашњих дана. Кад год је то било могуће, трагови истине су уништавани, спорадичним открићима се одмах изналазило другачије тумачење, а оно што баш није могло да се прикрије, уценама је затрпавано или је претварано у заједничко наслеђе без националног обележја. У том смислу много тога се десило не тако давно, у деветнаестом и двадесетом веку: уцена Карађорђа да се одрекне старог календара, инсистирање после Берлинског конгреса на другачијој балканској аутохтоности, спаљивање или одношење важних старих докумената и, на крају, наметање Србима два римска (читај: католичка) календара: једног званичног који користи данас цео свет (Грегоријанског) и другог, тобоже старог српског (Јулијанског), који сваког 13. на 14. јануар обележавамо као „српску нову годину“ бришући из памћења наш прави стари календар по којем смо сада у 7527. години, календар који је старији и од кинеског и од јеврејског.

Најисправније би било рећи да је Винча била центар настанка цивилизације чији смо и ми један огранак који је имао срећу да остане и живи на огњиштима својих предака. А хоћемо ли коначно да то схватимо, хоће ли наша званична историја престати да се додворава разноразним западним политичким опцијама и, хоћу да верујем не намерно, и верској ватиканској, то је питање за озбиљну државу што ми свакако

XXVII	ĆIRILICA	LATINSKO	VINCANSKO
1.			
2.	А	A	A
3.	В	V	B
4.	Г	G	1
5.	Д	D	△
6.	Е	E	⊕, E, W
7.	Ж	Ž	X, #
8.	З	Z	3
9.	И, Н, Ћ	I	1
10.	К	K	K
11.	Л	L	Λ
12.	М	M	M
13.	О	O	O
14.	Р, Ћ	R	4, r
15.	С	S	С, 2, >, z
16.	Т	T	†, T
17.	У	U	Y, Z, y
18.	Ф	F	Ф
19.	Х	H	X
20.	Ц	C	Ц
21.	Ч	Č	Ч
22.	Ш	DŽ	Y, W
		Š	Ш

нисмо. Све дотле учићемо лажну историју, школоваћемо кадрове по укусу и вољи запада... и полако нестајати...

Винча датира око седам и по хиљада година од данас уназад, која слушајност, као и стари календар који сада бележи 7527. годину. Замислите, само ћу навести нека обележја и догађања у периоду Винче на том нашем Дунаву, коју богату прошлост крије овај простор који је све мање тајна: прво топљење руде на свету, прву металургију на свету, прве знакове писмености на свету, први точак са осовином на свету (не у Сумеру него овде), први календар на свету. Затим, само на једном локалитету, Медведњаку (код Смедервске Паланке), нађено је више фигурица за ту епоху него у целом свету заједно. Да не заборавим и риблико камено биће, један од симбола Винче и Лепенског вира нађено је на Дунаву и датира из периода пре Сумера (древни народ Месопотамије, данашњег Ирака). И најзад, оно што је до сада готово било јерес рећи јавно ризикујући да будеш незналица, грчка и римска цивилизација су настале на развалинама Винче. А. усудићу се да кажем, да је и хришћанство настало на култним вредностима винчанске културе и веровања и начина живота. Та сличност са веровањима и обредима које су имали Винчани и данашњи хришћани је запањујућа, нарочито код православних Срба код којих је то готово исто само са другим именима. За мене нема сумње да су и свете књиге писане по „кодексу“ живота и понашања старих Винчана.

Оно што су данашња обележја, везана искључиво за наш српски народ, је, пре свега, тројство или број три као божији печат универзума: вода (течно стање), лед и пара, чине јединство али су истовремено и стања свако за себе; затим слава, породични култ предака који такође датира од Винче. На пример, путник намерник који нам долази на славу може се тумачити и као божији изасланик који нас посећује. Дакле, сви поменути обичаји су доласком хришћанства само мало модификовани, али не и измењени. Затим, четири оцила са четири окренута слова „С“, како ми то тумачимо иако то означава нешто друго, су такође симбол из времена Винче, цивилизације пре Сумера, Египта, Индије и Кине...

Најгрубље (погрешно) тумачење историје је свакако да ми, Трачани и Илири немамо ништа заједничко и да не припадамо истој генетској линији. Није једини, али је ту заблуду свакако најбоље објаснио Марио Алинеи (92), италијански филолог и палеолингвиста који је о томе писао истакавши да је појам Трачани/Илири само име које је Херодот да Словенима и да се не ради о посебном народу. Прича за себе је деветнаест римских царева рођених на тлу данашње Србије, чије порекло олако и површно тумачимо...

И, најзад, о наслову ове приче: „Истина је иза брега“. Када су из дневнополитичких разлога почели да нам продају маглу о нашем доласку с оне стране Карпата, без икаквог историјског доказа и објашњења како је технички та „сеоба“ могла да се реализује, било је умесно поставити питање ко и где је дошао! Ако је цивилизација настала на нашем Дунаву, у Винчи, гледано из угла неких народа на истоку и северу са којима смо генетски исти или слични, тачно је да су они отишли одавде, ширећи цивилизацију ка истоку и северу, па је такође логично да су они дошли у пределе које данас насељавају с оне стране Карпата. Али не ми, осим мањих војних формација са породицама о чему сам писао на почетку. Дакле, истина јесте иза брега, али зависи одакле се и зашто тако гледа!

ГЕНОЦИДНО ЛИЦЕМЕРЈЕ

Суштина српске приче на Балкану је исувише сложена али се једном реченицом може рећи да су за (наша) стварања у главном криве аспирације великих западних сила и освајача генерално да овде владају или у најмању руку одлучују и пришом онемогуће већи утицај Русије. Врхунац удара је једном слободомном и храбром народу у новијој историји је свакако почео уценом Карађорђа од стране Аустријанаца, али је настављен за време и после Берлинског конгреса 1878. године. Формирање албанске државе која је као таква признаша тек на почетку двадесетог века је свакако имало за циљ да ослаби Србију, али и да, дуторочно гледано, ствара сталне конфликте у којима би се онда велике силе појављивале као миритељи али и неко ко ће да одлучује и пресуђује у тим тврдењима. Врхунац је био када су тим истим Албанцима преко своје „чужевне“ бечко-берлинске школе историје помогли да се представљају аутохтоним народом на Балкану као наследници Илира. Међутим, ни једна лаж не може до века па ни ова. Иако се поуздано зна да су се први Албанци на Балкану појавили тек у једанаестом веку, иако је и да је на Косову 1455. године било тек 46 албанских насрам 13 хиљада српских кућа (шурски попис становништва у области Бранковића која је била нешто већа него данашње Косово и Метохија), а да су Илири били староседелачко племе које је тим именом трчки историчар Херодот само назвао, једно од словенских, односно српских племена, Аустријанцима није сметало, али не смета ни данас да форсирају те лажи. Зато и не чуди њихово инсистирање да се Србија и данашње Косово што пре међусобно признају као независне државе. Тиме они једноставно и даље инсистирају на тези о нашем насељавању Балкана у шестом и седмом веку да би, ојеш, оправдали све своје анексије и освајања ових простора јер шобож ми нисмо овде

ауџохџони народ већ дошљаци који су ја освојили ја самим џим и не можемо да јаолажемо јараво на земљу већ да је делимо са онима који су наводно сџароседеоци. Још горе, не јада им најамеџ да објасне ко су џи Албанци који као јаима сумњивим јаарама кујају све у комшилуку и џраже више и од овоја шџо су им велике силе јаоклониле. Захваљујући ДНК истраживањима, џенеалоџији и форезничкој анџројолоџији озбиљни научници су дошли до резулџаџа да су они зајараво велика мешавина мноџих истаочних ја и народа Балкана, између оста-лоџ Јермена, Чечена, Румуна, Турака, ја и Срба и Грка, код којих се доскора два јаавна јалемена Геје и Тоске међусобно нису разумела јер су јаоворила јаџајуно различита језике. Приџом, Албанци са Косова и Меџохије као џређа еџничка целина се ја „личној карџи“ јаедака, хајаојаујама (Е2 и Е3) којима јајадајау, разликујау и од једних и од друџих. Како онда друџачије назваџи јаонашање данас наших џакозваних јајаџеља Ауџјајаанаца и Немаца, али и Француза, уз оби-лаџу јаодршку Енџлеза у јаозадини јаеа нашем народу до јаеноцидно лицемерје. Наравно, ми неке сџвари не можемо ни de facto ни de jure да изменимо, али бар можемо да зауставаимо јалиму која јаеџи да нас у дојаедно време на овим јаросџорима не буде више.

О СИМБОЛИМА БРОЈЕВА И ЈЕДНОЈ ВЕЛИКОЈ ГЕНЕРАЦИЈИ

ПОСЛЕ 44 ГОДИНЕ

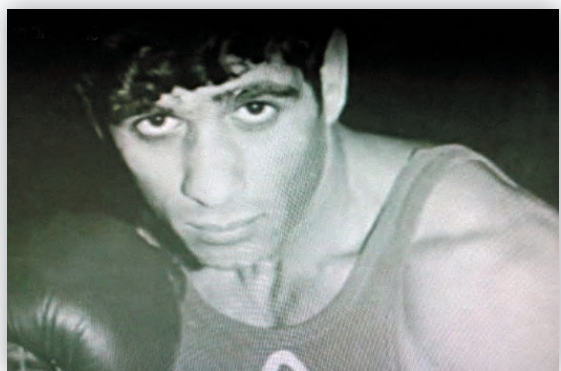
Омаж великанима Омеровићу, Бенешу...

Сећања на догађај од пре 44 године. Зашто баш сада? Неко пише о педесетогодишњици, евентуално четрдесет петогодишњици, а ја сам се одлучио, ево, да пишем о „јубиларној“ четрдесет четворогодишњици. Не случајно и ништа није случајно. Кад саберете ова два броја добијете број осам. А четворка сама по себи значи добро планирање, дисциплину, вођење рачуна, методичност у раду, моћ организације. Она свему даје смисао јер њеном аналитичном оку ни један детаљ не може да промакне. Сличност са осмицом је готово невероватна: увођење реда, добра моћ запажања, праведност. Препознатљива је по невероватном елану, великој издржљивости и унутрашњој снази... По томе су ова два броја јубиларна у мом сећању. А ова, 2018. година и по одласку две легенде тих догађаја који су повод за овај текст.

Те 1974. године био сам сведок једне такве снаге, жеље, елана, невероватног рада да се досегне врх. И био је на дохват руке. Тих година на просторима велике Југославије било је много популарних спортова: фудбал, рукомет, ватерполо, пливање, атлетика, али, као никада пре и ника-

Маријан Бенеш

Миограј Омеровић

да после, и бокс. Од Врања до Ријеке и Пуле, од Суботице до Титограда, у поменутиим местима али и у Прокупљу, Нишу, Светозареву, Крагујевцу, Београду, Новом Саду, Панчеву, Ваљево, Славонском Броду, Бања Луци... Ко тада није знао за имена попут Здравка Башића, Фазлије Шаћировића, Братислава Ристића, Драгомира Вујковића, Миодрага Перуновића, Мирка Пузовића, Миливоја Лабудовића, браће Качар, Слободана и Тадије, или легенде над легендама Мате Парлова... Ипак, издвајала су се два града, Светозарево (данашња Јагодина) и Бања Лука. Из та два града издигла су се два клуба: Славија са Марјаном Бенешом на челу и Каблови, популарни „Вукови“, са неколико врхунских боксера: Јашаревићем, **Миодрагом Омеровићем**, Салијем, Тодоровићем, Недељковићем... Многи из редова Славије и Каблова нису више са нама, али су међу звезде последњи отишли Миодраг Омеровић (трећег маја) и Маријан Бенеш (четвртог септембра ове године, сахрањен три дана касније на гробљу Свети Марко у Бања Луци у којој је и најдуже живео), по сопственој жељи уз тактове химне Хеј Словени коју је на победничком постољу толико пута слушао. Две истинске легенде којима је живот после престанка бављења боксом приредио и сличне судбине: живот на маргинама или бар не онакав какав су заслужили.

Али вратимо се бројевима с почетка приче. У чему је њихова тајна? Зашто није досегнут сам врх? Бар када је реч о једном од учесника велике борбе за његово освајање. Управо у магичности тог збира две четворке, односно броја осам.

Када се тог недељног преподнева, 12. маја 1974. године чуо хук из двадесет хиљада грла на источној половини тадашњег стадиона ФК Јагодина, у реванш мечу између Славије и Каблова, пред почетак одлучујуће борбе за титулу првака државе, нико није сумњао да ће популарни „Вукови“ победити. И победили су пулени Ђорђа Ђорђевића: Јашаревић, Вујичић, Омеровић, Д. Милосављевић, Салиху, Недељковић... досегли су три пута четворку (опет тај број) освојивши 12 поена. Противник је стао на осам. Али то није било довољно да се надокнади оних 7:13 из првог меча у Бања Луци, недељу дана раније (5. мај).

Имао сам срећу да оба та меча преносим као репортер Радио Светозарева и да слушаоцима, колико сам то могао, пренесем макар делић незаборавне атмосфере препуног стадиона који никада ни пре ни после није видео толико људи на његовим трибинама или самом игралишту, око ринга. Али вратимо се на почетак. После двадесетодневних припрема у Кошутњаку боксери Каблова спремали су се за пут у Бања Луку који је био прича за себе. Грађена је тактика да се у том првом мечу избегне пораз по сваку

цену, али се веровало да се може и до победе а тиме, у реваншу на домаћем терену, и до титуле.

У Бања Луку се ишло аутобусом, спортски део, док сам ја са неколико чланова управе путовао колима.

Уочи меча били смо смештени у хотелу Босна који се и данас налази на истом месту у центру града у улици Краља Петра I Карађорђевића из којег се, чим изађете на улицу, ишло право до спортског центра „Борик“. Ту се дешавао комплетан живот овог прелепог града. Ту је увече био, у то време врло популаран у многим градовима, корзо. Шеталиште младих. Почињало је с првим сумраком и трајало до дубоко у ноћ. После вечере био сам у друштву неколицине чланова управе и боксера Каблова и пошто сам први пут био у Бања Луци, видно изненађен оним што сам видео, понудио сам опкладу да ако неко види ружну девојку плаћам ручак. Било када и било где. Једноставно је било као на избору за „мис“, све лепша од лепше. Опкладу нисам изгубио јер су сви били сагласни - тамо није било ружних девојака (та прича у великој Југославији кружила је и за Мостар). Напротив.

Недељно јутро обасјано сунцем, припреме да се оде у чувени „Борик“, али и нека трема и зебња, не да ли ће пренос да успе, без обзира што тада нисмо имали технику као данас, већ обичан телефон везан на чувени ухер, микрофон и слушалице, него могу ли Вукови да дођу до магичне деветке, уколико изгубе, а све изнад било би као у бајци, али потајно, како се на припремама очекивало, и да се победи. Међутим, требало је бити и реалан јер су и са друге стране били врло озбиљни момци : Здравко и Звонко Пала (капитен), Зембо, Виктор Хомо, Вељо Зиндолић, **Маријан Бенеш**, Едо Дервоз, Желимир Кошпић, Радован Бисић, Фадил Башић.

Међутим, већ почетак меча је наговестио да не зависи све од оних који су на рингу. „Сигурна“ победа Миодрага Јашаревића у мува категорији против Здравка Пале није се обистинила јер су судије „виделе“ нерешено. Тада ми то није падало на памет, али из овог угла видим да судије никако нису хтеле да дозволе у старту резултат од шест према нула за госте јер су следиле борбе Драгана Вујичића (против Звонка Пале) и Миодрага Омеровића (против Земба), где домаћи боксери нису имали шта да траже. И када је млади Света Пајић у лакој изгубио од домаћег боксера Хома тада је већ било пристојних пет према три за госте. Уследила је победа Драгослава Милосављевића (против Зиндолића) али и очекивани пораз Влада Берија од Маријана Бенеша па је резултат личио на уравнотежен. Међутим, три узастопна пораза „Вукова“: Ивана Момчиловића (против Дервоза), Властимира Ристића (против Костића) и Азиса Салихуа (против Бисића), су госте

пред „сигурну“ победу тешкаша Радише Недељковића већ одвела у пораз од 13:5 који је у последњој борби само ублажен на шест поена разлике.

Гледано са данашње дистанце то је као у фудбалу. Нула или победа без примљеног гола на домаћем терену даје предност када гостујете да можете и у реваншу да се надате крајњој победи. У боксу тих фамозних 13:7 је увек на страни екипе која је остварила тај резултат. Јер, уз „помоћ“ судија код изједначених екипа лако се може доћи до 8:12, али и до победе у крајњем збиру. То се и догодило. Наравно, нису баш све могле судије. Каблови су после припрема, у Босанску Крајину кренули са принудним изменама у саставу, јер су се пред сам полазак повредили Мирољуб Милетић и Мирослав Милосављевић, а то је значило и тумбање састава, односно на брзину скидање килаже оних који су у прекомпонованом саставу требало да наступе. Као што смо већ написали, судије се нису прославиле у првом мечу код Јашаревића, али ни код Ивана Момчиловића кога су престрого дисквалификовали док су Свети Пајићу одузели, најмање, и те како заслужен бод. Томе треба додати и изостанак једног од најбољих јагодинских (светозаревачких) и југословенских боксера свих времена Драгана Тодоровића Кице који је четири месеца пре ових мечева, отишао у Аустралију. За историјске мечеве није стигао на време, иако је најављиван, јер му се баш у том периоду разболела мајка. У Јагодину (Светозарево) се вратио два месеца касније, боксовао је за матични клуб још неколико месеци да би се исте године поново отиснуо на далеки континент. Много година касније у разговору са њим сам сазнао да је његов долазак најављиван због навијача а да га нико из управе није контактирао. Технички је, како ми је рекао, било изводљиво да дође само за ова два меча јер је био у пуној форми пошто је у далекој Аустралији тренирао са професионалцима овог спорта што је и сам касније постао. Нема сумње да би са њим све било другачије.

Тако је бљесак једне славне и сјајне генерације боксера из центра средњег Поморавља тих седамдесетих година остао без шампионског трона. Излишно је питање да ли је могло да буде другачије. Наравно да је одговор позитиван. А да ли се поред усредсређивања на спортски аспект (дуге припреме пред одлучујуће мечеве), требало усредсредити и на нешто што је у спорту, нажалост, увек било и биће присутно, сада је излишно и размишљати. То и није био циљ овог текста. Већ сећање на славно време бокса и још славнија имена актера, пре свега на два: **Миодрага Омеровића** из екипе Каблова и **Маријана Бенеша** из Слатине.

О КОСОВУ И МЕТОХИЈИ ИЗ ДРУГОГ УГЛА

ПРИНЦИПИ

Опасне игре које воде ка потпуном нестајању

Србија је поново тема дана у светским медијима. Прецизније део (њене) територије, њена јужна покрајина (да ли још увек њена), део земље за који обично кажемо да је колевка већине Срба, место одакле је све полазило од Косовског боја до данас, Косово и Метохија. Заправо ти исти светски медији који су га, преносећи лажне оптужбе, и одвојили од матице Србије (или одвајали) неколико пута од деведесетих до данас, прецизније до признавања од стране западних светских сила пре десет година (2008), који су на сва звона звонили када је због бомбардовања (1999) дошло до егзодуса Албанаца измишљајући „страшно протеривање“ од стране Срба иако је то масовно напуштање кућних огњишта било дуго планирано у канцеларијама америчких тајних служби а реализовано преко НАТО пакта и ОВК-а, али су исто тако ћутали када су независне међународне организације и појединци јавно саопштавали да протеривања није било, бар не од стране Срба, сада поново најављују велики догађај, договор о размени територија и коначном разграничењу Србије од Србије, да не будем малициозан, Србије од њене покрајине, јер то сада поново подржавају велике силе. Играју се опасне игре по ко зна који пут у историји.

Човек је измислио реч *принципи*, заправо дао јој тумачење да се око нечега и због нечега не може разговарати, преговарати па према томе ни мењати. Ни под којим условима. Нажалост, да не идемо далеко у прошлост, од Берлинског конгреса (1878) до данас та иста реч је гажена, понижавана, омаловажавана, али, гле цинизма, од великих и слављена јер је, кад они кажу, добијала и допунско значење: све је светиња док они не кажу или договоре другачије, па према томе и то да *принципи* нису *принципи*.

Ако је реч о границама, најчешће су мењане у ратовима, мењали су их победници са објашњењем да су исправљане „историјске неправде“. Тада нису морали да се секирају око те горде речи *принципи*. Али у „миру“ опет су се враћали заклињању да се *принципи* не смеју газити. Осим када под

изговором борбе за демократију организују „мирне“ револуције да неке народе ослободе од диктатора“. Тако су „помогли“ да нестане Совјетски Савез, да се уједини Немачка, да уз „малу“ помоћ оружја „ослободе“ диктатура многе афричке и блискоисточне народе.

Ни Балкан нису могли да мимоиђу *јринцији* великих. Дуго су у фиокама њихових тајних служби планови о растурању велике Југославије скупљали прашину. Чекало се да умре Маршал, да оде творац братства и јединства за једнократну употребу па да они наступе. Чекало се све до деведесетих. А онда је као блицкриг све завршено признавањем отцепљених република. Али не одмах. Прво је дата подршка територијалном интегритету Југославије (1991) да би се тај *јринциј* погазио прво код Словеније а онда и Хрватске, те исте године децембра месеца. За те потезе најгласнији је био аустријски министар спољних послова Алојз Мок, али је конкретан потез повукла Немачка, што му дође на исто, али је било (не)логично да „мала“ Аустрија буде прва. Наравно, није све ишло глатко, било је потом крви до колена између дојучерашње „браће“, чему су кумовали *јринцији* Бадинтерове комисије (1991-1993) па су привремене авнојевске границе постале званичне државне што је довело до тога да Срби буду развејани у више држава. Рат је однео огроман број живота да би тек „Дејтонски споразум“ између зараћених страна (новембар 1995) зауставио крвопролиће и поново исцртао границе. Пре тога „Кутиљеров план“ (1992) и планови међународне заједнице који су потписивале дипломате (Питер) Галбрајт, (Леонид) Керестеџијанц и (Јасуши) Акаши (1995) нису спречили рат у Босни нити донели широку аутономију Србима у Хрватској и минимум достојанства за Србе изван Србије већ су остали мртва слова на папиру и на крају произвели највећи егзодус Срба после Другог светског рата Олују у којој је са својих огњишта протерано више од 200 хиљада људи. Љубав два ока у глави, Србије и Црне Горе, пукла је као и све „велике“ љубави, али *јринциј да не њостоји јринциј* да покрајине (Титова творевина да се Србији одсеку крила и кад-тад у будућности омогући мешетарење око њих), иако Бадинтерова комисија њих није сврставала у независне и самосталне јединице, немају право отцепљења погажен је унапред режираним скупом у Рамбујеу (фебруар 1999) где је под формом преговора кажипрст већ био на црвеном дугмету чији је притисак означавао почетак бомбардовања Србије, а тиме и насилног одвајања Косова и Метохије јер другачије би та фамозна реч *јринцији* поново била камен спотицања.

За сада само Косова. Зашто за сада? Одговор је једноставан. Све ово што се тренутно ужурбано дешава да се разграничи Србија са Србијом (Косовом), уз „великодушну“ размену територија, је само почетак за друга

разграничавања. У свету их као кандидата има на десетине, али ми ћемо се овде позабавити нашим, српским. На првом месту је Рашка област или како то намерно и овде и ван наших граница кажу Санџак (иако та реч ни на турском не означава целовито ову област), затим делови источне Србије и најзад, делови или целовито Војводина. Тако би Срби постали оазе, минорне тачкице, мањина у скоро десетак држава и временом потпуно нестали. Ако се изузме Београд који би са околином евентуално личио на Монако или, можда, Сан Марино или Лихтенштајн. Тиме би миленијумска борба да се затре семе европске цивилизације, али и вишевековна борба да се православље на Балкану минимизира била коначно реализована.

Знам да још увек постоје политички аналитичари и историчари који ће, у најбољем случају, рећи да је ово ламент над давно прошлим временом, а у већини да је ово мишљење глупост, да Запад не гледа у прошлост и да велике силе имају добру намеру да учине неки уступак Србији. И ако се те „добре намере“ и појаве на столу врло брзо ће и нестати са стола јер ће, по принципу *узми или остави*, из страха за своја дворишта, остати само огољено садашње стање да се Косово призна уз евентуалну неку аутономију појединим српским већинским енклавама која ће временом ишчезнути. Као што ће ишчезнути и Гора и Горанци, можда и већи борци за Србију од самих Срба, који су пуштени низ водену матицу. Слично ће се десити и са српским светињама јер после признања не видим ни један инструмент којим ће се спречити њихово присвајање, рушење и нестајање. Тек тада ће се видети разлика у брзини реаговања међународне заједнице или је уопште неће бити.

Које је онда решење? За паметно и трајно још није време. Замрзнути конфликт није најбоље, али као и у случају Кипра, оставља могућност да неке друге генерације политичара другачије сагледају ствари. А да би то време дошло, овим данашњим остаје да, пре свега, поправе економску ситуацију, да та ударања у таламбасе о 500, 700, 1000 евра просечне плате из Београда изместе на југ Србије, па и на Косово, колико је у њиховој моћи, отварањем граница за привреднике, али оне праве, а не за ове тајкунске, криминализоване, корумпиране, једном речи, лоповске. Поготово на југ Србије јер је и он у игри око наводне размене територија. Али, да би било основа да се ишта размењује, потребно је да тамо живе људи којих ће, опет, без фабрика и инфраструктуре, бити све мање. И Срба и Албанаца. Међутим, питање пре свих питања је национална или државна стратегија о томе шта је Србија, које су њене границе и како себе види кроз педесет година

најмање, а не у овој и следећој години. То ми никада нисмо имали. Стратегију. Другим речима значи да је за тако нешто потребан став Академије наука и свих научника који нису под њеним окриљем и то не само оних који су у земљи. Затим, мишљење ширег круга интелектуалаца, прецизније, свих, без обзира на партијску обојеност и, најзад, или најпре, мишљење народа и Српске православне цркве.

Јер, мишљење само једног човека, ма на којој функцији био, звао се он чак и Тесла или Пупин, је само мишљење једног човека. Никако обавезујуће и одлучујуће. За све то су потребна дела а не речи, али и способност које тренутно нема на видiku. У противном, бојим се, историја ће само забележити време великих издаја после којих, у не тако далекој будућности, неће имати ко да их сагледава, оцењује и извлачи поуке.

ПРИЧА „СРПСКОГ ПЕРА“:

ЗАБРАЊЕНА ЉУБАВ

Емилија никако није могла да опрости свом пријатељу Николи што је завео њену ћерку Зои. Иако га је силно желела, све до данас били су само добри пријатељи. Оно што је она деценијама покушавала „пошло“ је за руком њеној ћерки за само три дана.

Сусрет Зои која је за неколико месеци требало да напуни тридесет и Николе, први пут од када се знају у четири ока, био је сасвим случајан. Била је на неком излету где ју је он затекао како бере пољско цвеће. И таман када је баш хтела да откине цвет црног слеза, ружичасто-љубичасте боје, који је још Теофраст у четвртном веку пре нове ере препоручивао као лековиту биљку, наишао је пријатељ њене маме. Знајући да је Зои стручњак за биље, Никола се нашалио – јеси ли то са неким зарадила упалу вагине? Ујео се одмах за језик што је себи дозволио толику слободу према девојци чак 35 година млађој од њега, али повратка није било.

– Знам ја и друга својства слеза - насмешивши се дискретно, одговорила је Зои алудирајући на његове године али даље није ишла. Само је додала - откуда ви овде?

– Случајно, одговорио је Никола, ово је мој родни крај па сам се ужелео пропланака мог детињства.

Обоје су осетили потребу да међусобно разговарају, ваљда зато што за то нису имали прилике када је и Емилија ту, па су разменили бројеве телефона.

Никола није дуго чекао да је позове. Већ сутрадан, око четири по подне у време када је завршавала посао, Зои је док је возила на екрану телефона видела његов лик. Нешто је прострујало кроз њено тело, али није себи желела да призна да је очекивала баш овај позив. Већ после другог звоњења узела је телефон са седишта и само промуцала – Никола, ви сте?

– Ја сам, где си?

– Управо излазим из града, кренула сам до села, одговорила је Зои.

– Ништа онда, мислио сам... Никола није успео ни да заврши мисао када га је Зои прекинула речима – нисам далеко одмакла, ако сте хтели да попијемо кафу навратићу до вас.

Сада је он остао затечен њеном реакцијом. Кроз главу му је прострујало да ове младе генерације не околишају много па му је, чинило му се, требало читава вечност да одговори – чекам те - и даље збуњен њеном одлуком да наврати до њега не сачекавши да он предложи где ће да се нађу.

На вратима се појавила висока прелепа девојка у плавој хаљини са белим пругама, тик изнад колена, дискретно нашминкана, са пунђом направљеном од неколико плетеница њене дуге црне косе. Покушао је да сакрије изненађење али није успео. Директна као и увек, гледајући га право у очи, са осмехом који је говорио више од хиљаду речи, ставила је до знања да је приметила његову смушеност:

– Нисте ме очекивали овакву?

Седела је у фотељи наспрам њега, што се Николи у том тренутку учинило да му одмах ставља до знања да жели дистанцу. Али такав њен положај је могао да значи и њену жељу да му стално буде пред очима. Није био сигуран шта да мисли. Њена тесна хаљина, припијена уз тело, оцртавала је све њене обрине, једре бутине и два набрекла нара која су му распаљивала машту иако је покушавао да такве мисли одагна из главе.

Дуго су причали, кафу нису ни помињали када је он позвао да седне поред њега да јој покаже слике из телефона које је направио приликом њиховог „заједничког“ излета. Зои је нагло устала, али уместо да седне поред њега замолила га је да је одвезе до њеног аута који је паркирала мало даље. Био је затечен таквом реакцијом, помисливши да је тако ипак боље. Али, када су стигли кратко је рекла: – Возите право, лепо ми је да причам са вама. Никола ни сам није знао колико је возио и куда је све прошао, полако је почео да се спушта и први сумрак када је коначно оставио поред њеног аута. Ништа му није било јасно међутим, као искусан мушкарац, бар је тако мислио, осетио је да се нешто дешава у Зоиној глави. На његово изненађење није дуго чекао на одговор. Сутрадан, када се вече већ спустило, зазвонио му је телефон. Са друге стране била је она.

– Јесте ли код куће, хтела бих да се видимо, ако и ви желите, у једном даху је изговорила Зои.

Прижељкивао је овако нешто, али је и поред тога био изненађен. Прошло му је кроз главу да би због Емилије требало да одбије али је само прозборио – дођи.

Зои је донела неке колаче за које је рекла да их је сама спремала. Попили су по чашу вина када је изненада села поред њега и затражила да

види оне слике из телефона. Овога пута је била у широкој цветној хаљини која је док је седала поред њега случајно или намерно открила њене голе бутине више него што је и у машти могао да пожели.

До тог тренутка, иако је безброј пута сретао у кући њене маме, никада није ни помислио да је погледа као жену. За њега је била само дете које одраста пред његовим очима. Али, у међувремену, она се приближавала тридесетој па је ваљда и то допринело да је овога пута одмери од главе до пете. Док су гледали слике, њихови образи су се толико приближили да Никола није ни стигао да реагује а већ у следећем тренутку је осетио жар њеног језика. Дуго су се љубили, лагано јој је повукао хаљину преко главе. Испод је имала само гаћице које су такође склизнуле низ њене бутине. Зој је вриштала као да јој је први пут и само је на моменте успевала да каже – шта ми то радиш..!

...Отишла је под туш, навукла хаљину и нагло нестала. Само што је ушла у своју спаваћу собу, послала му је поруку – ово ми до вечерас нико није радио као ти.

Никола је знао да су обоје доживели нешто посебно, али га је мало изненадила њена порука и обраћање са „ти“. Знао је да ово неће бити и њихово последње вече али се питао куда ће их то одвести!

У ВЕЧНОСТ ОДЛАЗЕ САМО НАЈБОЉИ

Отишао је новинар, песник и прозни писац - Баја Џаковић. Отишао је човек. Још један од најбољих. Икада. Био је велики друг и пријатељ. Мој пријатељ. Велики до неба.

Баја сам упознао када је имао само неки месец више од седам година. Полазио је у први разред основне, а ја у други средње. За мене је тада био само дете моје библиотекарке, где сам га и виђао одлазећи по књигу за лектуру или да прочитам новине. Много година касније, пошто се он са мајком Даницом задржао само годину дана у Деспотовцу, живот нам је поново укрстио путеве. Тада је Баја већ био ученик Учитељске школе у Светозареву, а ја новинар Радио Светозарева и Новог пута. Појавио се млад песник, веома талентован, са једном од првих награда којег је требало представити у једној од радио емисија тог типа. Касније су се наша дружења наставила, приликом додела песничких награда или разговора у студију, а потом, када је почео и сам да ради као новинар, и у редакцији... И трећи пут, после пуне две деценије, када сам чешће долазио у родни крај, наше дружење је настављено приликом припреме за штампу моје прве књиге чији је Баја био један од рецензената. Од тада, па све до уторка прошле недеље, били смо свакодневно у контакту око нових књига или око текстова за портал «Српско перо» чији је Баја био главни и одговорни уредник...

Разговори са њим никада нису били досадни јер је био права енциклопедија, веома познат и поштован у књижевним круговима Србије. А лично, као велики заљубљеник у бокс и спорт у целини, волео је да се присећа свих мечева и свих боксера златне ере БК «Каблови». Ту му није било премца. Чак је и са многима изван Јагодине одржавао контакте. За податке о њима није требало да имате компјутер, Баја је све имао у малом мозгу. Што се тиче песништва, препознавао је сваког аутора иако је пред собом имао само текст песме, без имена писца.

Крајем пролећа ове године, наш колега Александар Аврамовић написао је једну пригодну песму поводом јубилеја Учитељске школе у Јагодини. Седео сам код Баја и показивао му неке текстове за портал када је он у мојој фасцикли приметио и тај текст без имена аутора. Погледао га је, у први мах мислећи да је то нешто моје што треба да му покажем, прочитао и рекао - одлична песма, а затим, после мале паузе, додао - ово је Аца написао... Једноставно, у томе му је било мало равних...

Све је то било ове или крајем прошле године. И његова књига и моја нова, неки месец касније. И промоције у Библиотеци «Душан Матић» у Ћуприји и винарији «Пиано» у Јагодини и..., а највише у ресторану «Легенда» у Никчевићевој, на тераси испред улаза, где смо проводили сате и причали о песмама и кратким причама, будућим књигама, спорту а пре свега о порталу «Српско перо» које је желео да уз мало пара из поморавских општина претвори у уважено електронско гласило. Планава је било, али не и времена. Отишао је прерано да нас одозго надгледа.

Баја, чинио си много за друге, ваљда се пријатељство у томе огледа, али мало за себе. Ми, твоји пријатељи и колеге, још нисмо себе убедили да си отишао заувек. Ако нас сада слушаш, ево, кажем ти, био си велики пријатељ. А да нисам једини који тако мисли показао је скуп у Клубу књижевника „Ђура Јакшић“ у Јагодини, прошлог четвртка, теби у част, у просторијама чије постојање је и твоја велика заслуга. „Надметали“ су се у сећању на све што си учинио и какав си човек био, на твој префињени осећај ко треба да добије главну књижевну награду Фестивала „Српско перо“, а међу добитницима су била највећа српска пера. Оно што ће остати као печат твоје бриге за друге и за пројекте које си започео су наши разговори на твојој последњој адреси: „Соба број 11“. Нешто више од четири квадрата, кревет, поред ормарић и сталак за инфузију, једини начин да добијеш лекове и „храну“. Прозор, одмах поред кревета, био је твој последњи контакт са светлошћу света који није много марио како си и од чега живео последњих година. Ко ће да губи време са великим песницима и великим људима. И ту, док си гледао последње зраке сунца, диктирао си својим колегама да нешто не забораве око церемоније доделе награда чији си ти покретач био. Све је било прече од тебе самог... Лично бих волео да сам ти бар мало више узвратио за све што си учинио, али све ми се чини да сам могао много више...

Знам да песници и добри људи не умиру. Ако је „смрт непровјерена гласина“, како ономад рече велики Кустурица, буди први кога ће Бог васкрснути и појави се међу нама. Већ нам недостајеш. Хвала ти на свему и нека ти душа нађе место у рају, јер си ти то заслужио. Амин.

СИМФОНИЈА НОЋИ

Дуго смо ћаскали о протеклој позоришној вечери. У једном тренутку једноставно ми је рекла – хоћеш ли да плешемо! Музика је свирала неке лагане ствари, као створене за „стискавац“. Пригушена светла и наша оскудно одевена тела полако су постајала једно. Није било препрека да осетим како јој међуножје полако почиње да пулсира...И даље је водила игру – хајдемо некуда – шапнула ми је... Месечина је била једини сведок наших страсних пољубаца. Кад је прешла праг скинула је све са себе. Вриштала је као омица говорећи ми да јој то нико до сада није радио... Млаз воде испод туша хладио нам је тела пре него што смо кренули ка хотелу. Одједном сам променио одлуку. Повео сам је на оближње брдо. Није се бунила. Све је мирисало на пролеће. Лагано смо се спустили на траву као да претходна два сата међу нама ништа није било. Ведро, топла ноћ и њене две још незреле јабуке које би да изађу из тесне мајице. Дисала је све јаче тонући у свемирске дубине. Слушали смо тишину, јединствену симфонију ноћи, чекајући да сване нови дан. Цео живот у једној мартовској ноћи. Ујутру смо се дуго растајали. Заувек.

ЈЕДАН ДАН НА САЈМУ КЊИГА У БЕОГРАДУ

КЊИГА КАО НАДА (КОЈА ПОСЛЕДЊА УМИРЕ)

На Св. Петку, октобра 2018/7527. године

Годинама планирам да Међународни сајам књига у Београду посетим дан, два по отварању, средином недеље, када нема велике гужве. Али, увек има нешто прече, па се стално понавља да то буде субота уочи затварања. А ова, на Свету Петку, била је као да је судњи дан, као да је цео Београд и пола Србије некуд кренуло. Миле аутомобили у свим правцима кроз главни град, ништа боље није ни у близини и око сајмишта. Да ли је то био ђачки или студентски дан за обилазак 63. по реду сајма књига не знам, али је изгледало као да су све школске установе из Србије дошле баш ове суботе да разгледају шта то издавачи нуде. Било је као на „шабачком вашару“ осим што није трештала музика. Требало је стрпљења, прво да нађете штанд који вас интересује, а затим и да дођете на ред да погледате шта се то налази на пуним столовима. Био сам и љут и позитивно изненађен. Па кад ме је

Београдски Сајам књига 2018. године

срџба прошла, што сам изабрао баш суботу, обрадовао сам се што у реци људи готово сваки други носи по кесу са купљеним књигама. Помислио сам у тим тренуцима да има наде за књигу и културу. Јер, просек старости људи око мене, онако одока, није био већи од двадесет четири, пет година. Није, дакле, све изгубљено, није све у виртуелним књигама и интернет читању. Гурају се млади од штанда до штанда без мобилних телефона у рукама, прелиставају књиге. Једну младу девојку сам посебно запазио, ваљда су нам се на оноликом сајамском простору четири, пет пута укрстили путеви, сваки пут са кесом у руци богатијом за још једну књигу.

А понуда је, чини се, никад већа. Заступљени су сви жанрови што само говори да ће баш свако моћи да нађе оно што га интересује. Међутим, стање у култури нити је могло да се промени преко ноћи, нити сме да се заборави оваквом идиличном сликом. И баш зато, на неколико места организоване су трибине, такозвани округли столови, са солидним интересовањем посетилаца сајма, на којима су познати писци и други учесници, између осталог, говорили о све тежим временима за књигу: како наћи новац за њено објављивање, али и издавача који је спреман да је објави. Јер, чињеница је, само мали број писаца има ту привилегију.

Завирили смо и „испод крова“ хале број четири, у простор где се нуде „половне“ али и нове књиге, још неотворене. Поједине, без обзира на старост, држе своју цену, али није била мала понуда и потпуно нових, за сто динара по књизи или за 150 динара ако купите две.

Оно што је такође карактеристика овогодишњег сајма је велики број издавача из Србије, региона и света: 980 укупно, односно 488 директних учесника, али и велики број писаца који је током осам дана сајма био у Београду. Нећу намерно посебно да наглашавам ни једно име јер то и није био циљ овог осврта. Наравно, када је реч о именима чија су се дела први пут појавила пред читаоцима. Али свакако треба нагласити да је овогодишњи Међународни сајам књига у Београду био у знаку годишњица рођења наших великих писаца Алексе Шантића (150), Милоша Црњанског (125) и Десанке Максимовић 120 година. Што се тиче броја посетилаца (око 200 хиљада), прошлогодишњи је надмашен већ у суботу, дан пре затварања. Почасни гост ове године била је Краљевина Мароко а следеће ће то бити Арапска Република Египат.

За крај, порука која је доминирала на једном штанду а која би могла да буде и порука овог текста: „Остати равнодушан према књизи значи лакостислено осиромашити свој живот“. Ово су речи великог писца и нобеловца Ива Андрића које, судећи по посети овогодишњем сајму, неће остати само као мисао прохујалих времена. Књига (култура) данас преживљава тешке тренутке, али остаје као нада која последња умире.

ЂУРЂЕВДАНСКА ПРИЧА

„С’ОНОГА“ СВЕТА

Мај, па још шести дан, Ђурђевдан. Смркло се од стране Мораве као да ће камење да пада. Небо, црно и мрачно. Спремио сам се и чекам да видим да ли ће да прође без олује и кише или... Богами, и плуснуло је и дунуло да сам у једном тренутку помислио да се преобучем и извиним пријатељу што не могу да изађем из куће и дођем на славу. Срећом, трајало је једва пола сата. Јесте било, од воде мало теже доћи до аута, али сам успео.

Док сам тражио паркинг испред куће у улици Браће Радловић, било је још по које капи кише, али у дворишту иако бетонираном, хаос. Олуја је шатор спреман за око двадесетак гостију лансирала на кров. А гости који су стигли пре кише и домаћини у највећем послу.

Убрзо, као да ништа није било, домаћица Далиборка, муж Петар и деца изнели су на сто разне ђаконије и пића. Најстарији син Никола био је задужен за музику, из великих звучних кутија разлегао се глас, час хармонике, час виолине и песма од које срце затрепери. И све тако скоро до пред поноћ...

Ове савремене телефоне смо користили само да забележимо по који детаљ, али на позиве нисам обраћао пажњу. Тек кад сам стигао кући, видех да ме је звала породична пријатељица Мира. Наравно, било је већ касно па оставих да јој се јавим ујутру кад устанем. Пошто сам се успавао, то је било тек око десет. Није могла одмах да разговара, била је нешто заузета, али ми је рекла да ће ме звати касније кад заврши посао. Међутим, није прошло ни пет минута кад зазвони телефон.

– Где си, упита ме Мира мало необичним гласом?

Где бих био, код куће, синоћ сам био на слави па нисам чуо твој позив, одговорих јој уз питање, што питаш, је ли се нешто десило.

– Јесте, одговори ми, јеси ли ти умро, па оживео, додаде?

Не схватајући још увек шта жели да каже, рекох јој: – Можда и јесам, ко зна.

– Немој да се шалиш, звала ме јуче једна пријатељица, видела је „твоју“ умрлицу у граду, каже, Раде са брковима, а ожалошћени.., па наброја све

моје укућане. „Никог од твојих нисам могла да добијем“, настави даље, „звала сам неке ваше рођаке али они кажу да не контактирају с тобом, а и нисам приметила у њиховом гласу да су нешто чули. Са сином сам прошла поред ваше куће, али нисам ништа необично приметила. Звала сам потом поново моју пријатељицу, а она каже - јесте Раде, с брковима, на слици из млађих дана, а и презиме на умрлици исто.“

Слатко сам се насмејао, јесте морбидно, али ми одмах паде напамет прича о „Ери с’онога свијета“... Али, када сам спустио слушалицу обли ме неки хладан зној. Да ли се то неко нашалио или чиста случајност око имена? Нисам издржао, сео сам у ауто и правац центар града где се у мрлице обично постављају. Умрлица јесте права али неког Радомира који случајно има жену са истим именом. Само што је њему име Раде надимак, име од миља. Имао је и бркове и мало је више старији, али за забуну било је доста сличности. Добро је, помислих. Нека му је лака земља, ипак „нисам ја“. За сваки случај се уштинух и кренух да се почастим једним пићем. Жив си, рекох себи и наздравих: на многаја љета!

МАГЛА

Била једном једна држава по имену Папуанија. У њој је живела срећно једна велика породица која је гајила гуске. На стотине гусака. Били су то чувени Гледићи. Међу тим њиховим гускама издвајао се један велики гусан који је најбрже напредовао. Кад тај рашири крила, био је скоро два метра. Због те своје снаге радио је све физичке послове. Али временом је толико ојачао да је постао предводник јата. Почео је да се шепури све више и више и да ради све мање и мање. Али је јео за тројицу. Кад он приђе кориту, нико није смео поред њега па су временом остали све више били без хране и све више га се плашили. И све гуске су биле његове. Другим гусанима их је препуштао само кад он заврши посао. Израстао је тај крупни „Гледић“, како су га назвали због газде, у правој вођу јата. Комшије су се само подгуркивале и биле љубоморне што је у дворишту њихових комшија почело одједном све да напредује и да изгледа некако другачије. А тај гусан „Гледић“ се толико осмелио да је поред својих гусака почео да постројава и газде. И они су га се некако плашили, али били и поносни што им се сви диве, па кад је дошло време за клање гусака, једини је преживео „Гледић“. Он је дочекао и следеће јато и следеће и следеће, тако да више на њега нико није гледао као на обичног гусана. Чак се и прочуо надалеко. 'Ајде што су долазиле прве комшије да га посете него су то чинили и из далеких крајева. И тако једном, не зна се ко је предложио, одлуче да организују борбу гусана. И то у селу Гледића. Сјатили се тога дана са свих страна да виде да ли има кога ко ће да буде бољи од ових Гледићких. Нису хтели да признају али сви су били љубоморни и потајно прижељкивали да им виде крај. А било је гусана, није да их није било, који су могли да испуне та очекивања. Међутим, наш „Гледић“ није био обичан гусан, био је mudar па је са потенцијалним конкурентима који су желели да му виде крај направио нешто што до тада није виђено у живинским царствима. Почео је своје најбоље гуске да дели са њима тако да су му они препуштали победе задовољни што су „газили“ гуске и из других јата.

И тако, тим борбама се више није назирао крај. А и победама Гледићких гусана. Зато је наш „Гледић“ почео да размишља шта би то било што би сада могао да уради јер га ово више није задовољавало. Знао је да добрих гусака има и изван Папуаније па се досетио, када му више нико ништа није могао, да предложи осталим гусанима да га изабери за почасног вођу свих јата како би свој утицај проширио и изван граница. Наравно, гуске су му помогле да вође других јата, како не би изгубили њихову наклоност, прихвате ту његову иницијативу. А он је, да би сачувао мир у свим јатима, куд год би пошао водио са собом најбоље гуске и гусане. А и Гледићи су били све задовољнији што имају таквог гусана преко кога су се прочули од истока до запада и од севера до југа.

Међутим, наш „Гледић“ и даље није мировао. Није се задовољио тиме што је био почасни вођа свих јата у Папуанији и што се прочуо и изван граница и што је најбоље из свих јата водио куд год је кренуо већ је тражио да га гусани и гуске из тих села изван граница које је посећивао изабери за њиховог почасног вођу у његовом селу. И изабрали су га. Прича се, колико је био дарежљив, да их је чашћавао, као и своје гуске и гусане. Са собом је увек имао џак кукуруза који је делио по потреби и заслуги. И сви су били срећни и задовољни. И тако су дуго, дуго живели! И народ Папуаније је био све срећнији и срећнији што је понекад могао да стане у ред да би му само дотакао крила. Знао је тај ред да буде и по километар дугачак али за то нико није марио. Био је задовољан што се због својих гусака и гусана надалеко прочуо.

ЕПИЛОГ

Место збивања Парламент ЕУ. Творац „епилога“ француски посланик Жан-Лук Шафхаузер (Jean-Luc Schaffhauser): о Косову, узроцима и последицама. Наводим и српску и француску верзију његовог говора, као печат једног времена, за оне који ове странице буду прелиставали за тридесет, педесет или сто година:

„Србија би у будућности највероватније требало да приступи Европској унији вољом народа, чак иако још увек буде потребан напредак у борби против криминала. Али ако желимо да овај извештај буде избалансиран, зашто не помиње анти-српске и анти-православне потезе „Косова, мафијашке државе“? Зашто да заборавимо нашу дужност да се сетимо наше срамоте за оне злочине које смо починили над српским народом, НАТО пропаганде, лажних доказа о етничком чишћењу, направљених од стране Немачке, да би се подржало бомбардовање? Сви ти лажни докази оправдавају оно што се оправдати не може, а то је уништење економије и народа те земље. Зашто прећутати међународну селективну идеолошку правду која је ишла дотле да склања неистомишљенике да не би проговорили. Зашто да ћутимо о ономе што смо створили на Косову, „мафијашку државу“, коју смо ми Европљани изградили преко криминалних мрежа откидајући део територије Србије? Уопштено говорећи, наша политика проширења, за мене, европског Алзашанина, је срамота. Уместо да те земље буду мостови између Истока и Запада, ви градите зидове између различитих страна, копате ровове, завађате народе, само зарад интереса западне доминације и, у крајњој линији, за интерес САД.

Ваша политика проширења је анти-европска“.

„Chers Collègues,

La Serbie à sans doute vocation à intégrer l'Union européenne à venir rénover par les peuples, même si des efforts sont encore à faire en matière de lutte contre la criminalité. Mais pourquoi, si ce rapport prétend à l'équilibre, taire les actes contre les Serbes et la culture chrétienne orthodoxe commis au Kosovo, état mafieux, taire notre devoir de repentance, notre honte pour nos crimes commis contre le peuple serbe? Propagande de l'OTAN, fausses preuves, inventées par l'Allemagne, d'épuration ethnique pour justifier les bombardements? Tous les faux de propagande pour justifier l'injustifiable, la destruction économique d'un pays et de sa population civile, taire la justice internationale partielle idéologique supprimant, même les personnes pour qu'elles ne parlent pas, taire notre mensonge sur le Kosovo, état mafieux que nous l'Europe avons construit sur la base de réseaux criminels en le démembrant de la Serbie. Plus, généralement, notre politique d'élargissement est une honte pour un Alsacien européen, au lieu de faire de tous ces pays de l'Europe orientale des ponts entre l'Est et l'Ouest vous en faites des pays d'un camp contre l'autre, des fractures, des ruptures au bénéfice de la domination occidentale au service des Etats Unis.

Votre politique d'élargissement et anti-européenne“.

Садржај

Увод аутора.....	5
Уместо предговора.....	6
КУДА ИДЕМО ИЛИ, КАДА БУДЕТЕ ОВО ЧИТАЛИ, ДОКЛЕ СМО СТИГЛИ?	13
О КОСОВУ НА НЕМАЧКОМ.....	18
СИМПОЗИЈУМ О СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ.....	19
БОЛНИЦА ЗА ДОЊУ ДУБИЦУ.....	20
ЛЕКОВИ ЗА ЗАВИЧАЈ.....	21
СЛАВИЈА КАО ФЕНИКС.....	22
ПРОФЕСОРКА МИЛИЦА ИЗ ЂУПРИЈЕ	24
РАДОСТ ЗБОГ (ЈУ) ДИПЛОМЕ.....	28
ГОРЕЛО ЈЕ НЕБО НАД ЛЕМАНОМ.....	29
КРЕЋЕ СЕ ЛАЂА ФРАНЦУСКА!.....	30
НА БАЛКАНУ СЕ ПОТПАЉУЈЕ ТРЕЋИ СВЕТСКИ РАТ.....	34
ПИСМО НЕПОЗНАТОМ ПРИЈАТЕЉУ.....	36
ИСТИНА ЈЕ МРТВА, АЛИ ЋЕ ВАСКРСНУТИ	39
ПРЕД ВРАТИМА ПАКЛА	42
ЖИКИЋ И ДИВЉАН	47
НИЈЕ ЖИКИЋ И ДИВЉАН ВЕЋ МИЛОСАВЉЕВИЋ И ДИВЉАН	48
ЈЕСТЕ ЖИКИЋ И ДИВЉАН – НИЈЕ МИЛОСАВЉЕВИЋ И ДИВЉАН	50
ШТА ЈЕ ПИСАО ЖИКИЋ '84.....	53
МЕЧ КОСОВО – БРАЗИЛ	57
ДА ЛИ ПОЗНАЈЕМО СОПСТВЕНУ ЗЕМЉУ.....	59
СРПСКА ВЛАДАЈУЋА ЕЛИТА И ДРЖАВНОСТ	62
(НЕ)ПРОЖИВЉЕНИ ТРЕНУЦИ	64
ЗАШТО ОДЛАЗЕ НАЈБОЉИ?	66
ЈАРА ЛАБУД - ПОСЛЕДЊИ БОЕМ	69
ДИВЉАНИЗАМ ПРОФЕСОРА ДИВЉАНА	72
СЛИКАРСТВО 21. ВЕКА	75
ЧЕТВРТ ВЕКА ПРИЈАТЕЉСТВА И ДРУЖЕЊА.....	77
СВЕТИСЛАВ СВЕТА МАРКОВИЋ.....	80

МОЈ РОЂАК БОЖА	83
МОЈ РОЂАК БОЖА (II део)	88
МОЈ РОЂАК БОЖА (III део)	92
БОШКО САМАРЦИЋ	97
ЗАБОРАВЉЕНИ ЈУБИЛЕЈ	101
ВРЕМЕ СМРТИ И ПОКОЈЕ КАПИ ВЕСЕЉА	104
ЦИРКУС	107
СРЕЋНА НОВА 7527. ГОДИНА	109
КАД ЈЕ БАЛ, НЕК' ЈЕ МАСКЕНБАЛ	112
ДУНАВ ЈЕ ЈОШ ЈЕДНОМ ПРЕМОШЋЕН	115
ТРИДЕСЕТ ГОДИНА „ДУГЕ“	118
ФУДБАЛ У ГОРЊОЈ РЕСАВИ	122
ЗАШТО НЕСТАЈЕМО?	124
ВРЕМЕ КАД СЕ ГЛАС ЦЕНИО	129
ИСТИНА ЈЕ ИЗА БРЕГА	131
ПОСЛЕ 44 ГОДИНЕ	137
ПРИНЦИПИ	141
ЗАБРАЊЕНА ЉУБАВ	145
У ВЕЧНОСТ ОДЛАЗЕ САМО НАЈБОЉИ	148
СИМФОНИЈА НОЋИ	150
КЊИГА КАО НАДА (КОЈА ПОСЛЕДЊА УМИРЕ)	151
„С'ОНОГА“ СВЕТА	153
МАГЛА	155
Епилог	157

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-92

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Раде, 1951-

Мојих других двадесет година : живот пише --- /
Раде Милосављевић. -

Јагодина : Гамбит, 2018 (Ваљево : Топаловић).

- 158 стр. : илустр. ; 24 cm

Тираж 200.

ISBN 978-86-7624-062-3

COBISS.SR-ID 271839756